Brandtal

Kapitalismen hamnar inte i kriser, kapitalismen är kriser. Den är en ständig jakt på områdena med de högsta vinsterna. Bakom varje kris ser vi en stor omstrukturering och vi måste hålla ögonen öppna för vad som sker. För nu går det snabbt. Statsekonomier omvandlas, enorma resurser förs över från skattebetalare för att täcka bankväsendets förluster, inkomstklyftorna vidgas till jättegap.

Medan eurokrisen rasar håller hela EU på att omformas i det tysta: allt mer makt centraliseras till EU-kommissionen, Europeiska centralbanken och IMF. Politiska beslut maskeras som nödvändighet, demokratiska processer som omöjiga. Se bara på det ramaskrik som grekiska kravet på en lokal folkomröstning om eurosamarbetet orsakade!

"Giftemålet mellan kapitalism och demokrati är över", menar Slavoj Zizek. Vi rör oss mot en auktoritär kapitalism utan sociala rättigheter á la asiatisk modell. Men är det något nytt? I många delar av världen har detta giftemål aldrig varit någon självklarhet. Det är inget konstigt att kravet på demokrati blivit så centralt i den globala protestvåg som svept över världen.

Revoltvågen har kastat diktaturer över ända, men ännu inte lyckats förändra den politiska eller ekonomiska inriktningen. Men samtidigt ackumuleras erfarenheter i de sociala protesterna – det finns inget sätt att tvinga tillbaka dem där de var förut.

Förra numret av Brand ägnade vi åt hur kampcykeln som klumpigt kallats "den arabiska våren" spillt över till Europa, till de indignerades torgockupationer och motstånd mot krispolitiken. Vi fortsätter att samla intryck och erfarenheter från denna protestvåg i detta nummer. Med Occupy Wall Street i New York har krisprotesterna spridit sig rakt in i den gamla hegemoniska maktens hjärta, med en ny massrörelse som börjar ta form över hela USA.

Krispolitiken och centraliseringen av den politiska makten får intressanta konsekvenser. Enskilda kamper får mer direkta kopplingar till andra samhällsområden och går bortom sin från början givna roll. I det här numret beskriver vi den roll en syndikalistisk strejk inom en offentlig myndighet och på vårdhemmet Björkbacken i Göteborg, tillsammans med kampen mot höghastighetsjärnvägen utanför Turin i Italien, har fått en betydelse som överskrider deras lokala anknytning och blir en angelägenhet för större delar av samhället.

Krisprotesterna inspirerar, skapar ekon och kommunicerar med varandra. Kommunikationen självt har politiseras av dem. I det här numret tar vi upp hur nätaktivismen tagit steget ut på gatorna. Finns det en poäng att skilja på virtuella och reella kamper, eller är det bara en falsk separation av aktion, information och kommunikation?

Hacking är inte bara begränsat till nätaktivism, utan handlar om att dissikera och förändra system och infrastrukturer i allmänhet. För att visa det köttsliga i hacking samtalar Brand med de hackspaces där hacktivismen har ett fysiskt rum. Vad är hackspacens relation till sociala kamper? Hur kan hacker-scenen samarbeta med fler politiska grupper och agera inom fler områden? Läs om hur hackerrörelsen Anonymous kom att involvera sig i den arabiska våren och politiserats av den.

Det är dags att störta den klåpiga kapitalistiska ordning de kallar fungerande, hacka på!

Brand

Anarkistisk tidning sedan 1898

Redaktion: Kajsa Ekis Ekman, Samira Ariadad, Patrik Gronostaj, Sofia Carlevi, Mathias Wåg, Shide Jafari, Jonatan Johansson, Matilda Ruta, Linn Ahlgren, Cecilia Höglund och Agnes Stuber.

Medarbetare:
Ida Hansen, Luca Di Meo, David Graeber, Elin & Oleg, CrimethInc, Josef Yusuf, Marcin De Kaminski, Daniel Wiklund, Detlef Hartmann, Lovisa Broström, Planka.nu, Björn Nordh, Jan Wiklund, Monsieur P Curie, Stefan Jonsson, Erik Ringborg.

Layout: Linn Ahlgren, Jonatan Johansson, Mathias Wåg, Matilda Ruta

Bildredaktörer: Linn Ahlgren, Matilda Ruta

Foto, illustration: Anna, Tom Waldton, Josedin Svenske, Robin Blom, Mattias Elftorp, Anja-Lisa Rudka, Emelie Östergren, Olle Söderström. Sofie Nohrstedt, Rebecka L Manzuoli,, Anna Ehrlemark, JoAnn Kneedler, Ivar Martinsson, Rasmus Svensson, Falsk
Omslag: Marcus Nyblom

Webb: www.tidningenbrand.se

E-post: info@tidningenbrand.se

Tryck: Trydells, 2011

Ansvarig utgivare: Mathias Wåg

Prenumeration:
300 kr för 6 nummer.

Box 150 15, 104 65 Stockholm
Plusgiro 478 24 80-0,
Kulturföreningen Brand
ISSN: 0284-9526

Illustration: Anna Dvrnik

Kris mot kris. Kajsa Ekis Ekman ser en vänster som **äter sig själv**.

Generalstrejken var planerad till en dag, men blir förlängd till två. Den första dagen ska det nya sparpaketet diskuteras. Kollektivavtalen ska avskaffas och lönerna ska sänkas ännu mer. Det verkar inte finnas någon gräns för hur långt den grekiska regeringen, på uppdrag av EU, IMF och ECB, kan pressa människor. Stämningen i Grekland är uppgiven, hopplös. Men i dag, den 18 oktober, går en miljon människor ut på gatan och protesterar. I alla städer och byar ordnas protester. Äntligen har facken kunnat samordna en demonstration som samlar både offentliganställda och privatanställda. Annars har propagandan gjort sitt för att vända dem mot varandra – de statligt anställda har kallats parasiter och onödiga. Taxichaffisarna har kallats maffia. Allt medan alla kämpar för samma sak – sin överlevnad mitt under en chockdoktrin. I dag kämpar de tillsammans.

Atens gator är tjocka av människor, det går inte att röra sig framåt. Polisen är märkbart tillbakadragen trots att det regnar molotovs och stenar över dem. Till slut tömmer de torget med hjälp av tårgas.
– Varför är polisen så lugn? frågar jag Gregoris.
– I dag är det vår dag. Imorgon är det deras dag, svarar han.

Men det blir det inte. Nästa dag, den 19 oktober när sparpaketet ska röstas igenom, har kommunisterna i PAME slagit en ring runt parlamentet. De står stilla, mässsar mantran. De planerar att stanna tills omröstningen är över, de vill visa lugn, disciplin och motstånd. På torget framför växer frustrationen till en veritabel ilska. PAME har lagt beslag på den bästa platsen och ingen kan ta sig förbi PAME och in i parlamentet.
– Kommunisterna försvarar parlamentet, säger Katerina. Titta, polisen behöver inte göra något, de ligger där bakom och röker cigaretter.

Snart blir det bråk mellan PAME och anarkistiska aktivister. Båda kastar sten på varandra, jagar varandra med käppar. De olika sidorna applåderar när någon blir slagen. Sedan utrymmer polisen hela torget med tårgas. En man dör av hjärtattack till följd av tårgasen. PAME skyller hans död på anarkisterna och kallar dem ”provokatörer”, högerextremister och polisinfiltratörer. Anarkisterna talar i stället om ett nytt Spanien 1936, där kommunisterna ställt sig i vägen för en folklig revolt. Det sista Grekland behövde nu har inträffat – ett krig inom vänstern.

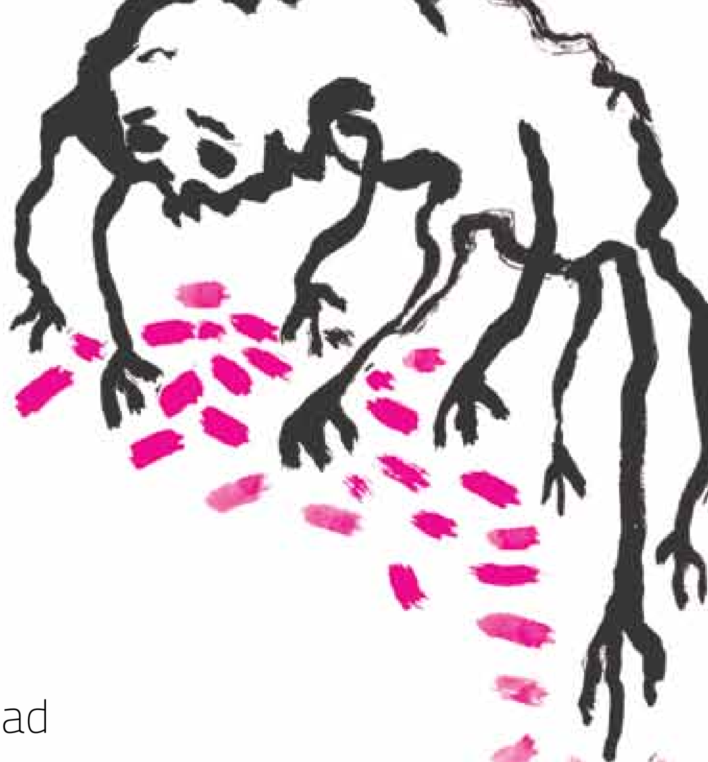

Illustration: Matilda Ruta

Din egen lyckas smed. Samira Ariadad vänder **släggan mot maskineriet**.

De säger åt oss att bygga vår egen stabilitet, på mark som ständigt skakar och svajar efter finansmännens nycker. De säger blicka framåt men demolerar allt vi hade att blicka framåt mot. De säger umgås bara med folk som ger energi, inte suger ut er, men har själva sedan länge sugit ut vår energi. De lämnade oss i bitar och försvann från brottsplatsen i rasande fart. Det kom sedan en tid då vi slutade lyssna och började skapa av eget material och visade vad vi tyckte om den lögnaktiga ”trygghet” de presenterade för oss, med huslån, miljöförstörande bilar och privata villor vi oftast fick se medan vi städade dem eller när de våldsamt brummande åkte förbi vår trötta gångfärd hem till lägenheten de försöker kasta ut oss ifrån. Vi tog dem på orden, tog det vi lärde oss för att kasta omkull deras maskineri. Och vad roligt vi har under tiden!

Innehåll

Illustration: Tom Waldton

Fint att leva på fallfrukt. Ida Hansen om bemanningsföretagens **bokstavliga bländverk**.

Bracka eller parasit. Oavsett vilket av orden vi väljer så är det lätt att förstå vilken samhällsklass vi pratar om. Att ersätta ett tecken med ett annat är möjligt när de båda kan sägas ingå i samma paradigm. Det kan till och med klargöra ett och annat.

Men när Almega och Bemanningsföretagen nyligen försökte lansera reklamkampanjen ”Vi kallar oss…” och uppmanade bemanningsanställda att bidra med egna epitet för sina arbeten, lämnade de den klassiska retorikens domän och trädde in i en annan, nämligen propagandans och nyspråkets. Men hur de än vränger orden är de osäkra arbetsförhållandena bestående inom bemanningsbranschen och verkligheten alltför krass för lyckade försköningar.

Om det vore så enkelt. När bemanningsgenerationen själv reagerade mot kampanjen och formulerade sina egna erfarenheter av förnedrande och osäkra villkor i form av ”ring-så-springer-vi”, ”daglönare” och så vidare, då svarade Almega och Bemanningsföretagen med att fullända sin verklighetsomskrivning. Nu gjordes just bemanningsgenerationen till skurken i dramat. De negativa epiteten diskvalificerades med förklaringen att de ansågs vara kränkande för bemanningsarbetarna själva. Problemet var inte utsugningen i sig utan erfarenheterna av den. Och det var bemanningsgenerationen som stod som ansvarig för det hela.

Med nyspråkets hjälp ersattes erfarenhetens verklighet med idealvärldens, när yrkesbeteckningen ”städare” på 90-talet byttes ut till ”lokalvårdare”. Med högerns tilltagande vind i seglen kom så småningom även såväl pigbranschen som prostitutionsindustrin att kallas något annat.

Att jobba som bemanningsanställd är som att leva på fallfrukt. Det gäller att vara känslig för säsong och alert när frukten faller, så att den inte hinner bli oätlig. Men enligt högern är bemanningsanställdas livsvillkor omväxlande, utmanande och stimulerande. Återstoden av de sociala rättigheter som inte har avtalats bort ska nu samtalas bort. I högerns värld kan vi själva välja verklighet. Eller i alla fall beskrivning av samma verklighet. Bemanningsgenerationens erfarenheter av att vakta sin telefon och med torrlagd ekonomi se arbetslöshetsförsäkringen hägra utom räckhåll, blev till en aldrig sinande källa till tragikomiska epitet.

Men frågan är om vi någonsin kan gå vinnande ur en strid bara om ord, ens om Almega och Bemanningsföretagen i förtid måste avbryta sina jippon. Trots att de kände sig nödda att hastigt utse ”konsult” till vinnande bidrag är verklighetens villkor alltför påträngande för cyniska ordlekar. Inte heller förändras de av om vi i ett svagt ögonblick, efter att ha matats med högerns nyspråksideologi sedan det första sommarjobbet, finner det bekvämare att omslutas av pigga nyord än att presentera oss som ”hjonsulter”. I en mer intressant verklighet skulle orden komma sedan, efter upproret på arbetsplatserna, när Almega och Bemanningsföretagen berövats både initiativ och existensberättigande. Vi skulle ha en tredje identifikationspunkt förutom den självspäkande och yrkesstolta konsultens eller den själadöda och fullständigt passiviserade ”hjonsultens”. Vi skulle varken vara arbetsmarknadens hajar eller återuppväckta historiska pinsamheter. Vi skulle vara politiska subjekt.

Vi kanske till och med skulle kunna blicka tillbaka på vårt bidrag till den ”Europeiska hösten”?

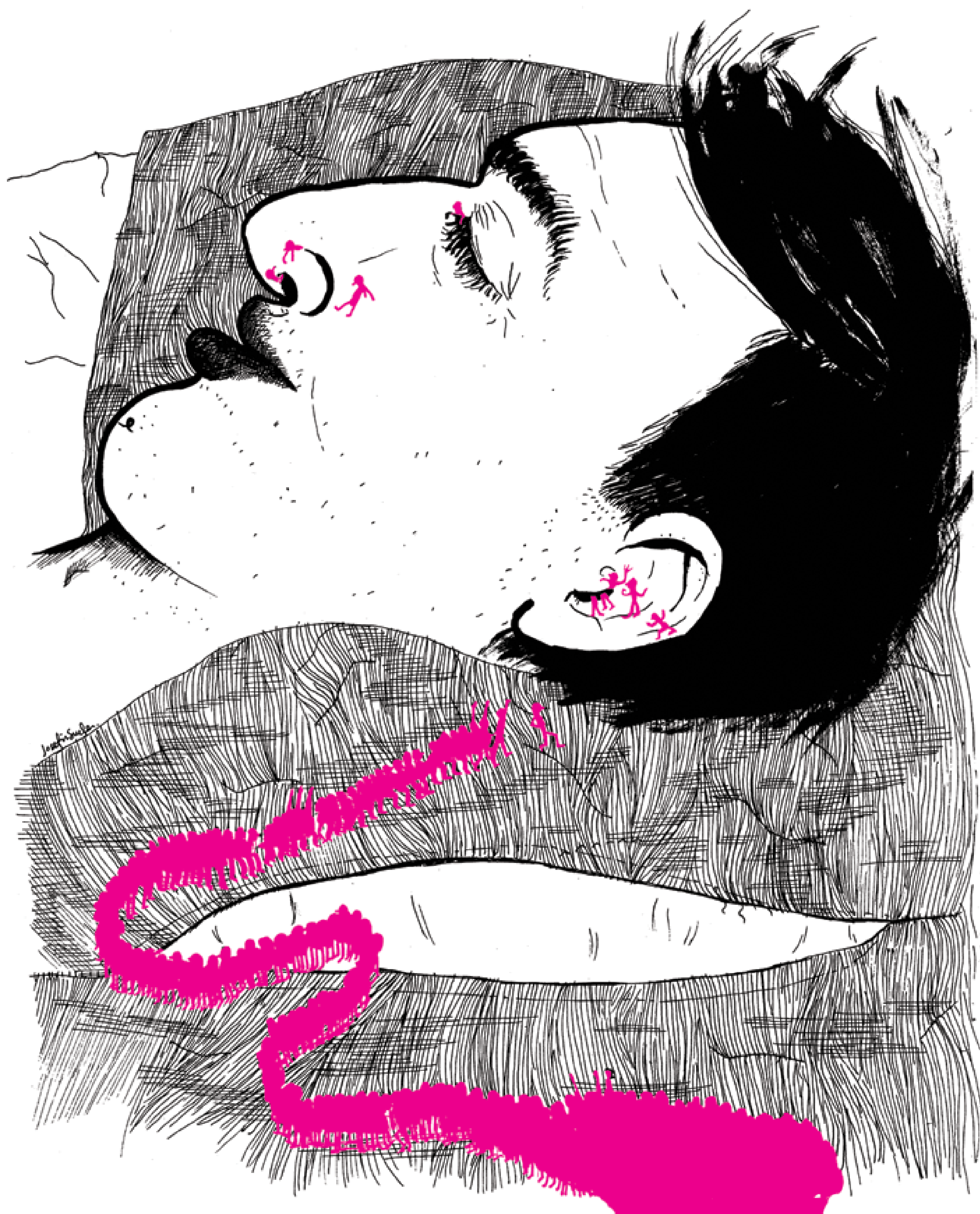

Illustration: Josefin Svenske

Är en hjärtattack fascistisk? undrar Luca Di Meo. En **svart blockering** i rörelseblodet.

Det finns ingen ”fiende” på utsidan, utan hjärtattacker är ett resultat av hur vi behandlat vår kropp under lång tid, något som händer på insidan. Läs detta inlägg som en paus. En timeout från det fantastiska kollektiva skrivandet och diskuterandet, som vi bara kan tacka varandra för.

Jag gick aldrig på manifestationen den 15 oktober. Den 14 oktober fick jag en hjärtinfarkt. ”En akut myokard infarkt med ST-höjning posteriort, behandlat med primär angioplastik och insatt metallstent i det högra kranskärlet”. Det är den sortens smygande hjärtinfarkt som pågår under en längre tid än vad man förväntat sig (i alla fall längre än vad jag förväntat mig), det är alltså inget som kommer och går plötsligt. Jag utgår nu ifrån att jag haft liknande infarkter tidigare. Och de kliniska undersökningarna kommer säkert att bekräfta mina farhågor.

Klockan tre förde de in något som liknade en nåldyna i min kropp. Jag var vaken hela tiden, och läkaren talade med mig och arbetade med olika sonder och miniballonger i artärerna. Det var som att lyssna till ett sportreferat av en match, där jag också fick se matchens highlights med de finaste insatserna i repris. Duktig läkare, du räddade mitt hjärta och mitt arsle, nu får vi se hur det går i fortsättningen. Från och med fredag är det officiellt: Jag är nu en gamling. Åldern har ingen betydelse.

Men låt oss prata om oss istället.

Är en hjärtattack fascistisk? Nej vänta, är en hjärtattack nihilistisk? Fan, den ville ju döda mig! Den jäveln.

Det är klart som kristall att en minoritet av idioter ockuperat mina artärer, medan resten av blodet fredligt och glatt marscherade genom mina organ. Detta är min första poäng: Organismer är inte bra på att hantera, tolerera och absorbera konflikter.

Samhällen, samlingar av människor och gemenskaper är *inte* organismer. De är mer komplexa varelser, som kan öva upp sin förmåga att hantera konflikter och till och med använda dem för att utvecklas.

Men låt oss återgå till de där jävlarna: Varifrån kom de och vem fan bjöd hit dem? Vad gjorde de i mitt hus (med avsikten att mörda mig dessutom)?

Skitstövlar. Låt oss fotografera dem och få dem gripna.

Men se här; jag skulle ändå vilja att vi funderade lite över detta. Eftersom det finns en historia. Det finns orsaker som sträcker sig långt tillbaka i tiden, och faktorer som samverkar här och nu. Därför att händelser pågår en lång tid, vad man än försöker få oss att tro, och ofta får vi betala räkningarna med en viss fördröjning. Men betalar dem gör vi alltid.

Och vi vill för i helvete inte betala för krisen. Även om vi vet att det är så det kommer att bli.

Och nu då? Den vanliga frågan: Vad återstår att göra? Detta är min helt värdelösa och mycket partiska hypotes: Det finns inga glas. Varken tomma, fulla eller halvfulla. Saker är i rörelse och kommer fortsätta att vara det. Vi kommer inte under några omständigheter att kunna hantera dem.

Men var och en av oss kan göra sin del, utan att ge upp med tanken att allt är åt helvete. Och att arbeta med detta innebär att vi måste acceptera en lång väntan, en mycket lång väntan.

Katastrofen har redan inträffat. Och innan den blev politisk och ekonomisk var den kulturell.

Det som ligger oss varmt om hjärtat (haha!) kommer vi att kunna sprida till en mångfald av utrymmen som detta – som är värdefulla inte bara för sitt innehåll utan för sina metoder, förhållningssätt och pedagogiker (det ordet låter som en svordom). Platser som bjuder in till konfrontation, diskussion, utveckling och delande.

Och för konflikten, för helvete! Även vår, speciellt vår. Och inte bara på nätet. Snarare behövs konflikterna framför allt utanför nätet. De är fortfarande för få.

Men saker rör på sig. Den 15 oktober tillhör redan det förflutna.

Vi behöver en ny vokabulär, både känslomässigt och politiskt. Det kommer inte att räcka med en generation för att ta sig an den uppgiften. Men vi kan vara stolta över att vara de som började.

Occupy everything. Ta hand om er.

Luca Di Meo *(tidigare Wu Ming 3 i författarkollektivet* ***Wu Ming****) fick en hjärtinfarkt dagen före 15 oktober, den internationella aktionsdag då 300 000 personer demonstrerade i Rom. Samtidigt som media hetsade om att det ”infiltrerande svarta blocket saboterat för alla fredliga demonstranter” skrev Luca följande text från sjukbädden.*

i rörelse

Björkbackens strejkande lärare

Herregud, strejk på en myndighet

Illustration: Robin Blom

Under våren bröt en av de längsta skolkonflikterna då lärarna på LVU-behandlingshemmet Björkbacken gick ut i strejk. En konflikt i offentlig sektor ställer helt andra krav än i privata sektorer och kampen blev hård.

I våras bröt en av de längsta skolkonflikterna ut på ett behandlingshem i Göteborg. Skolverksamheten på det statliga ungdomshemmet Björkbacken, där skolpliktiga tjejer är omhändertagna enligt LVU (lagen om vård av unga) stängdes i det närmaste ner då majoriteten av lärarna gick ut i fullskalig strejk. Vad ledde det till och hur kan konflikten på Björkbacken lära oss om strejkens eventuella roll i offentlig sektor?

Den här historien hade aldrig slutat som den gjort om den hade utspelat sig på en arbetsplats där verksamhetens kvalité hade genererat profit. Historien hade nog också slutat annorlunda om den hade utspelat sig på en skola där elevernas föräldrar hade någon som helst makt över barnens situation. Det hade troligtvis inte blivit såhär om det inte hade handlat om en av klassamhällets mest utsatta grupper – nämligen tvångsomhändertagna unga tjejer med självskadebeteende, skolsvårigheter och djup social problematik.

I mars stod det klart att institutionschefens reaktion på de mest alarmerande arbetsmiljösiffrorna inom hela jätteorganisationen SiS (Statens institutionsstyrelse) var att inte reagera. Vi hade hård konkurrens, hela myndigheten verkade gå på knäna enligt medarbetarenkäterna, men på Björkbacken och särskilt i skolan var det ändå snäppet värre. Istället väljer vår chef, som första i landet, att genom ett totalt åsidosättande av fack och anställda genomföra en bisarr ökning av arbetsbelastningen med 30–40 procent för samma löner. Anledningen sades vara att eleverna skulle få mer skola, men det tog inte låg tid förrän vi förstod att det inte alls var frågan om tjejernas bästa utan att det var kontrollen över vår arbetstid som var målet. Den hetsjakt vår chef nu startade hade varken vi eller någon annan kunnat fantisera om. Efter många turer och försök till kompromisser bröt strejken ut och cirka 70 procent av det lilla arbetslaget lade ner arbetet.

Det var som om en sten lättade från bröstet när vi äntligen hade bestämt oss för att gå ut med vilken katastrofal arbetssituation – och i längden behandlingssituation för våra elever – som rådde på behandlingshemmet. Det var slut med lojaliteten och stoltheten som länge hållt beslutsfattarna i handen när de skurit ner bit för bit i verksamheten.

Kan man strejka här?

Vi vet att många inom SiS tänkte: äntligen, äntligen händer det något! Och när ett öppet brev skickades till alla anställda inom myndigheten fick vi en enorm respons. Tyvärr var det dit och inte längre,

6TH CREW

med undantag för vänstermedia och några mindre uppmärksammade inslag i lokal-TV och radio, som vår megafon sträckte sig. I våra ögon var situationen unik och vi väntade oss ett stort intresse. Herregud, det var ju strejk i en statlig myndighet. Dessutom på skolan på ett behandlingshem, där kan man ju inte strejka? De drabbade var utsatta tjejer som tvångsomhändertagits under statens ansvar. Detta borde leda till panik hos alla ansvariga inom myndigheten och bli ett stort rabalder i media.

I efterhand vet vi att vi borde ha haft bättre strategier för att sprida vad vi gjorde och varför. Vi skulle lagt mer av energin på att vara ute och prata med folk på stan – där fick vi en helt annan spridning och respons än på kalla, snöiga strejkblockader på avlägsna institutioner.

De drabbade var utsatta tjejer som tvångsomhändertagits under statens ansvar. Detta borde leda till panik hos alla ansvariga inom myndigheten och bli ett stort rabalder i media.

När vi fick utrymme i media och när vi hade chansen att prata med utomstående om vår konflikt, möttes vi av stor förståelse och instämmande från håll vi inte hade kunnat räkna med. Lokala stortidningen Göteborgs-Posten reagerade visst också till slut, men inte på grund av den unika och nästan omöjliga konflikten. I stället var det faktumet att våra tjejer under strejkbryteriverksamhet på en annan institution träffat på grovt kriminella killar. Relevans?

En speciell situation

Vår situation var mycket speciell på flera sätt. Å ena sidan var utgångsläget perfekt. Det handlade om en liten arbetsplats och ett litet arbetslag med bra sammanhållning. Under många år hade det vuxit fram en gemensam problemformulering med högt i tak och ett stort förtroende för varandra som gjorde att vi till slut vågade lyfta konflikten ut i ljuset. Vår trygghet med varandra och den under lång tid uppbyggda organiseringen på arbetsplatsen gjorde att det blev möjligt att strejka.

Men situationen var också mycket ofördelaktig då våra chefer ”kunde välja” att under tiden strejken pågick, till synes totalt bortse från detta. I vilken annan skolverksamhet kan lärarna försvinna en halv termin, en oändligt lång tid för en högstadieelevs möjlighet att få betyg och behörighet till gymnasiet, utan att något händer? I vilken annan verksamhet kan närmare 70 procent av bemanningen gå hem utan att verksamheten rasar?

Föräldrar utan makt

Naturligtvis rasade verksamheten, men ingen behövde märka något. Våra elever går inte hem till sina föräldrar varje dag efter skolan och berättar hur dagen varit, att de skjutsats till en rivningsbarack och löst korsord, blivit förvarade och undangömda för att ledningen vägrar kompromissa eller ens prata med sina anställda. Nej, våra elevers föräldrar har oftast inte informationen eller möjligheterna för att kunna reagera på deras barns skolsituation. Våra elevers föräldrar har fått föräldraskapet tillfälligt indraget – hur ska man kunna hävda sig då?

Hade strejken brutit ut på en skola där elevernas föräldrar har makt, information och ork att bli förbannade, hade ledningen för skolan aldrig haft valmöjligheten att låta skolans verksamhet rasa för att tvinga igenom prestigebeslut. Även om konflikten handlade om en viktig principiell förändring, som betyder att de kommer äga mer och mer av vår tid, kan ingen tolka det annorlunda än att det var äkta chefsprestige och karriärvittring som omöjliggjorde en lösning.

Det är viktigt att komma ihåg att på ”en annan skola” hade det troligtvis inte fått gå så långt som till öppen konflikt och strejk, det är därför svårt att jämföra situationerna. Om det varslats om strejk på en skola i ett av klassamhällets mer privi-

legierade områden, hade ledningen redan innan tvingats till förhandling genom föräldrarnas protester. Ännu troligare är att föräldrarna som har möjlighet och insyn långt tidigare protesterar när de märker att kvalitén på skolan rasar i takt med arbetsmiljön och arbetsbelastningen. Andra elever har också möjlighet att byta skola, vilket är ett slagträ i sig för bättre kvalité och arbetsvillkor.

Funkar strejkvapnet?

Innebär detta att på de skolor och vårdinstitutioner som strejkvarsel skulle fungera, kommer konflikten aldrig till det läget? Innebär det att där arbetsmiljö och arbetsbelastning är som värst – där eleverna, brukarna och patienterna har störst behov av bra verksamhet – fungerar inte de enskilda strejkerna så länge inte chefer och ledning på något sätt tvingas att bry sig om konsekvenserna?

Vår strejk var den första och längsta inom skolan sedan 80-talet. Därför ställer vi oss frågan hur vi i framtiden kan använda strejkvapnet i konflikter inom offentlig sektor. Vi trodde att vi genom att strypa produktionen av varorna betyg och utredningsverksamhet, på ett ekonomiskt plan, kunde pressa cheferna till förhandling. Vapnet försvann i och med att ledningen beslutade sig för att sätta godtyckliga betyg och lösa utredningsverksamheten med strejkbrytare från en annan institution.

Strejkbryteri

Inom alla branscher har vi ett stort problem att hantera, vilket är det konstanta strejkbryteriet. Bemanningsföretag, den på vissa håll stora arbetslösheten och osäkra anställningar leder till en ständig tillgång på potentiella strejkbrytare för arbetsköparna. Dessutom riskerar fler och fler arbetare med osäkra anställningar att helt enkelt inte ha råd att kämpa öppet, då det betyder raka vägen till arbetslöshet. Vikariatet blir inte förlängt och hos den som försökte överleva på inringning slutar telefonen ringa.

Problemet är både kulturellt och materiellt, naturligtvis grundat i utvecklingen av en osäker arbetsmarknad och att facken avsagt sig uppgiften att vara en reell motmakt till arbetsköparna. Detta gör att vi hela tiden måste beräkna risken för strejkbryteri, och den är stor inte minst inom offentlig sektor. Inom skola, vård och omsorg finns det nämligen ytterligare ett problem. När tredje part ”drabbas”, får faktumet att en deltid kanske blir en heltid en extra skjuts av det dåliga samvetet som avgör graden av arbetsvilja.

Tredje part

Vi måste vara bättre på att berätta att det dåliga samvetet och ansvarskänslan inför att tredje part drabbas, gör att tredje part drabbats hårdare och hårdare genom sämre verksamhet för varje år som går. Det dåliga samvetet för våra elever, brukare och patienter finns nämligen inte hos chefer i samma utsträckning. Arbetare inom offentlig sektor har med sitt dåliga samvete och sin lojalitet med unga, gamla och sjuka i åratal tillåtit att politiker och chefer kan fatta beslut som alltmer pressat ner våra huvuden under vattnet. Så länge nedskärningar och ökad arbetsbelastning fungerar kan vi väl inte på allvar ifrågasätta att det händer?

Det är viktigt att vi blir bättre på att skapa en sammanhållning på arbetsplatserna, som utmanar osäkra anställningar. Arbetsplatskampen är den bästa anställningstryggheten, sa en klok kamrat. Med solidaritet mellan arbetskamrater kan vi erbjuda ett skydd och ett motstånd mot chefernas hot. Långsiktig kamp med små framsteg på arbetsplatsen är grunden för ett kämpande kollektiv. För att nå en situation där det är möjligt för de kollektivavtalsanslutna facken att våga ta konflikten på riktigt, och vända utvecklingen, måste många små kamper pressa facken till att inte längre kunna välja att avstå en konflikt.

Ett sätt att komma dit är att skaffa gemensamma strategier mellan lokala kamper. Vi skulle behöva samarbeten som spänner över verksamheter med goda chanser att lyckas, men också verksamheter där det finns störst behov att lyckas. Det är en typ av solidaritet som vi kanske har svårt att föreställa oss idag – men det är inte omöjligt. Inom skolan finns nämligen ingen som jobbat en längre tid som är omedveten om att allt fler uppgifter läggs till och inget dras ifrån. Detta skapar en gemensam konfliktyta för lärare på alla typer av skolor som borde utnyttjas.

Få med facken i konflikten

I vårt fall var det troligtvis en bra strategi att inte använda de vapen som hade tvingat de kollektivavtalsbundna facken att ta avstånd. Istället förhöll sig Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund hela tiden neutrala, vilket är ett steg i rätt riktning. Våra till synes oantastliga chefer pressades genom strejken att i förhandlingar med LF och LR backa långt längre än de kunnat föreställa sig från början, även om faktum kvarstår att de ändrade våra anställningsvillkor.

Vi vann inte, men vi vann mycket. Vi tog fighten och därför vann vi fördelar. Tyvärr känns det man förlorar mer påtagligt än det man vinner och därför är det viktigt att hela tiden påminna sig själv: om vi inte tagit fighten hade vi inte vunnit något alls! Utan strejken hade institutionschefens ”tydliga ledarskap” blivit ett föredöme inom myndigheten – nu resulterade beslutet att köra över de anställda i ett kaos ingen annan chef vill skaffa sig. Vi har för en tid framöver bromsat utvecklingen och gett våra arbetskamrater på andra institutioner en chans att förbereda sig för motreaktioner. Vi vann inte vår egen konflikt men tror att kommande konflikter är ett steg närmare seger för arbetare inom skolan och vården. Kanske har strejken på Björkbacken ökat självförtroendet hos några och skapat lite handlingsutrymme för kämpande kollektiv. Använd det!

Mer om ***Björkbackens strejkande lärare*** *kan du läsa på deras blogg: bjorkbacken.wordpress.com.*

David Graeber

Occupy Wall Street återupptäcker den radikala fantasin

Illustration: Mattias Elftorp

Det var på tiden. Samtalet om krisens effekter har äntligen påbörjats. Där den bör föras, på torget framför Wall Streets börshus. En generation som berövats sin framtid går nu ut på gatorna för att kräva svar.

Varför ockuperar människor Wall Street? Varför lyckades ockupationen på bara några dagar skicka ut gnistor över hela USA, inspirera hundratals människor att skicka pizzor, pengar, utrustning och nu att starta egna rörelser kallade Occupy Chicago, Occupy Florida, Occupy Denver eller Occupy LA?

Det finns uppenbara skäl. Vi ser början på en trotsig självhävdelse från en ny generation amerikaner, en generation som förstår att när de kommer att vara färdiga med sina utbildningar finns inga jobb för dem, ingen framtid. Det enda de kommer ha kvar är en enorm obetalbar skuld. De flesta har en arbetarklass- eller på annat sätt anspråkslös bakgrund, ungdomar som följt de rekommendationer de getts: studera, sök in till högskolan och som nu inte bara straffas för det, utan även står inför en förödmjukande behandling som försatta i personlig konkurs, moraliskt förkastliga.

Är det verkligen förvånande att de vill säga ett och annat till de finansiella höjdare som bestulit dem på deras framtid?

I både USA och Europa ser vi resultatet av ett kolossalt socialt misslyckande. Ockupanterna är just den sortens människor, fulla med idéer, vars energi ett sunt samhälle skulle kunna använda [marshaling] för att förbättra livet för alla. Istället använder de nu sina förmågor för att försöka få hela systemet att falla.

Men det ultimata misslyckandet var vår föreställningsförmåga, vår fantasi. Det vi möter idag kan ses som det krav på ett offentligt samtal som vi alla borde ha haft redan 2008. Det var ett ögonblick när allt verkade möjligt, när hela världens finansiella arkitektur var nära kollaps.

Allt vi hade fått höra under det senaste decenniet har visat sig vara lögn. Marknader klarar sig inte själva, de som skapade de finansiella instrumenten var inte ofelbara genier och skulder behövdes egentligen inte betalas tillbaka. I själva verket visade sig pengar vara ett politiskt instrument, biljoner dollar kunde trummas fram över natten om regeringar eller centralbanker krävs det. Även finanstidningen The Economist hade rubriker som ”Kapitalism: Var det en så bra idé?”

Tiden verkade rätt för att ifrågasätta allt: hur marknader, pengar och skuld fungerar, att till och med ställa fråga vad en ”ekonomi” är till för. Detta varade i kanske två veckor. Det kolossala historiska misslyckandet var att vi alla satte händerna för öronen och försökte återupprätta allt som det hade varit tidigare.

Kanske är det inte förvånande. Det blir alltmer uppenbart att den verkliga prioriteringen för världens makthavare under de senaste decennierna inte varit att skapa en livskraftig form av kapitalism, utan snarare att övertyga oss alla att dagens form av kapitalism är det enda tänkbara ekonomiska systemet, så dess brister framstår som irrelevanta. Som en följd av detta sitter vi alla förstummade när hela systemet faller samman.

Vad vi nu vet är att den ekonomiska krisen som bröt ut på 1970-talet aldrig riktigt upphörde. Det spacklades över med billiga kreditlån hemma och massiv plundring utomlands - det som kom att kallas ”tredje världens skuldkris”. Men det globala syd slog tillbaka. Globaliseringsrörelsen var i slutändan framgångsrik: IMF drevs ut ur Östasien och Latinamerika, precis som den nu drivs ut från Mellanöstern. Som en följd av detta har skuldkrisen kommit hem till Europa och Nordamerika och bemöts här med exakt samma metod: förklara att det råder en ekonomisk kris, utse förment neutrala teknokrater att hantera den och sedan under åtstramningspolitikens namn delta i en orgie av plundring.

Den form av motstånd som har vuxit fram är påfallande lik den gamla globala rättviserörelsen: vi ser förkastande av gammaldags partipolitik, samma betoning på mångfald, samma experimenterande med

nya former av demokrati underifrån. Det som är annorlunda är målet: för tio år sedan riktades kamperna mot de nya globala byråkratierna (WTO, IMF, Världsbanken, NAFTA), institutioner utan något demokratisk förankring, som bara fanns för att tjäna det transnationella kapitalet. Medan protesterna idag riktas mot hela de politiska klasserna i länder som Grekland, Spanien och nu i USA - av exakt samma anledning. Det är därför som demonstranter ofta är skeptiska inför att ställa formella krav, eftersom det kan innebära att erkänna legitimiteten för politikerna som de riktas mot.

När historien äntligen kommer att skrivas är det troligt att hela denna protestvåg som startade med arabiska våren kommer att bli ihågkommen som början på en våg av förhandlingar om det amerikanska imperiets upplösning. Trettio år av ett konstant prioriterande av propaganda före innehåll och bortsopandet av allt som kunde se ut som minsta politisk grund för en opposition kan få framtidsutsikterna att verka dystra för de unga demonstranterna. Det är uppenbart att de rika är fast beslutna att sno åt sig en så stor andel av kakan som de bara kan. Och att de är beredda att kasta en hel generation unga åt vargarna för att komma åt den rikedomen. Men historien är inte på deras sida.

Det vore nog klokt om vi börjar titta på hur de europeiska koloniala imperiernas rasade samman. Dessa ledde självklart inte till att de rika lyckades roffa åt sig hela kakan, utan till skapandet av den moderna välfärdsstaten. Vi vet inte exakt vad som kommer att komma ut ur denna kampcykel. Men om ockupanterna äntligen lyckas bryta den 30-åriga järnbur som fantasin suttit fängslad i, kommer allt återigen framstå möjligt - som under de första veckorna efter september 2008 - och ockupanterna på Wall Street och i andra städer runtom i USA kommer att ha gjort oss den största tjänst som är möjlig att göra.

*Anarkisten **David Graeber** är professor i antropologi och en av initiativtagarna till Occupy Wallstreet. Han bor i New York.*

kära

CrimethInc Ex-Workers Collective

”Lär er av våra misstag”. Ett öppet brev från anarkisterna i CrimethInc till Occupy Wall Street, med en stafettpinne från globaliseringsrörelsen till de 99 procenten.

Kära ockupanter, all stöd och solidaritet! Vi inspireras av ockupationen av Wall Street och på andra platser runt om i världen. Äntligen går folk ut på gatorna igen! Det momentum som dessa aktioner skapat har potential att blåsa nytt liv i protester och motstånd i hela landet. Vi hoppas att dessa ockupationer kommer att öka både i antal och frågeställningar, och vi gör vårt bästa för att bidra till detta.

Varför ska ni lyssna på oss? Kort sagt, för vi har hållit på med det här väldigt länge. Vi har tillbringat årtionden med att kämpa mot kapitalismen, organisera ockupationer och fatta beslut med konsensus. Om denna nya rörelse inte lär sig av de tidigare rörelsernas misstag riskerar vi att upprepa dem. Vi har sammanfattat några av våra surt förvärvade erfarenheter här.

Ockupationer är inget nytt. Marken vi står på är redan ockuperat område. USA grundades på utrotningen av urbefolkningen och koloniseringen av deras land, för att inte tala århundraden av slaveri och exploatering. För att en motockupation ska få någon betydelse måste den utgå från denna historia. Och ännu bättre, se historien som en motståndshistoria som sträcker sig från urbefolkningens självförsvar och slavupproren genom de olika arbetar- och antikrigsrörelserna ända fram till den senaste tidens globaliseringsrörelse.

Den ”99%” är inte en social massa, utan många. Vissa ockupanter har presenterat en berättelse där ”99%” ses som en homogen massa. De ansikten på gatan som sägs representera ”vanligt folk” ser ofta misstänkt lika ut de övervägande vita laglydiga medelklassmedborgare som vi är vana att se i tv, även om dessa människor utgör en minoritet av befolkningen i allmänhet.

Det är ett misstag att ”vittvätta” vår mångfald. Alla är inte nyvakna och ser kapitalismens orättvisor för första gången: vissa delar av befolkningen har utsatts för denna maktstruktur i åratal eller generationer. De medelklass-arbetare som just nu håller på att förlora sin sociala ställning kan lära mycket av dem som drabbats av dessa orättvisor mycket längre.

Problemet är inte några få ”ruttna ägg”. Krisen är inte resultatet av några investeringsbankers girighet, den är en oundviklig konsekvens av ett ekonomiskt system som belönar en knivskarp konkurrens på alla samhällsnivåer. Kapitalismen är inte ett statiskt sätt att leva utan en dynamisk process som förbrukar allt och förvandlar världen till vinster eller plundrade vrak. Nu när alla resurser har satts in för att hålla liv i elden, håller systemet på att kollapsa, så att även de som gynnats förut nu hamnar ute i kylan. Lösningen är inte att återgå till något tidigare stadium av kapitalismen, som att till exempel bankerna går tillbaka till guldstandarden. Det är inte bara omöjligt, dessa tidigare stadier utnyttjade också de ”99 %”. För att komma ur den här röran, måste vi återupptäcka andra sätt att förhålla oss till varandra och vår omvärld. Lita inte på polisen. De kan vara ”vanliga arbetare”, men deras jobb är att skydda den härskande klassen. Så länge de arbetar som poliser kan vi inte räkna med dem, även när de är vänliga mot oss. Ockupanter som inte förstår detta kommer att få lära sig det den hårda vägen så snart de blir ett hot mot den ojämna fördelningen av rikedom och makt som vårt samhälle bygger på. Den som insisterar på att polisen är till för att ”skydda och tjäna” vanligt folk har förmodligen levt ett privilegierat (och lydigt) liv.

Gör inte laglydnaden till fetisch. Lagarnas funktion är att skydda de rika och mäktigas privilegier. Det är inte alltid moraliskt rätt att lyda dem, det kan till och med vara omoraliskt att följa lagarna. Slaveriet var lagligt. Nazisterna hade också lagar. Vi måste utveckla vår samvetsstyrka till att

ockupanter

göra det som vi vet är bäst, oavsett om det är lagligt eller inte.

För att få en mångfald av deltagare måste en rörelse ge plats åt en mångfald av taktiker. Det är kontrollerande och egocentriskt att tro att du vet hur alla borde agera för att få en bättre värld. Att ta avstånd från andra hjälper bara myndigheterna att avlegitimera, splittra och förstöra rörelsen som helhet. Kritik och diskussion driver en rörelse framåt medan maktintriger lamslår den. Målet bör inte vara att tvinga alla att anta samma uppsättning av taktiker, utan att upptäcka hur olika tillvägagångssätt kan vara till ömsesidig nytta.

Förutsätt inte att de som bryter mot lagen eller konfronterar polisen är provokatörer. Många människor har goda skäl att vara arga. Alla är inte legalistiska pacifister, vissa människor föredrar att försvara sig. Polisvåld är inte bara tänkt att provocera oss, syftet är även att skada och skrämma oss till passivitet. I detta sammanhang är självförsvar viktigt.

Att förutsätta att de som befinner sig längst fram i demonstrationen och drabbar samman med polisen egentligen skulle stå i förbund med myndigheterna är inte bara ologiskt, det avlegitimerar den anda som behövs för att bryta status quo, och förkastar modet hos dem som är beredda att göra det. Detta påstående är typiskt för privilegierade människor som har fått lära sig att lita på myndigheter och känna rädsla för de som inte lyder makten.

Ingen regering, ingen centraliserad makt, kommer någonsin att frivilligt sätta behoven hos vanliga människor före de mäktigas behov. Det är naivt att hoppas på detta. Tyngdpunkten i vår rörelse måste inriktas på vår frihet och autonomi, och den inbördes hjälp som kan underlätta detta. Inte en önskan om en ”ansvarstagade” centraliserad makt. Det har aldrig funnits någon sådan, inte ens 1789 då de amerikanska revolutionärerna byggde sin ”demokrati” på slavar, för att inte tala om uppdelningen mellan rika och fattiga.

Det innebär att det viktiga är att inte bara ställa krav på våra makthavare, men att bygga upp makt för att förverkliga våra krav själva. Om vi gör detta på ett effektivt sätt kommer makthavarna bli tvungna att ta våra krav på allvar, om så bara för att försöka få vår uppmärksamhet och lojalitet. Vi når inflytande genom att utveckla vår egen styrka.

På samma sätt har oräkneliga tidigare rörelser fått lära sig den hårda vägen att om de upprättar en egen byråkrati, även en ”demokratisk” sådan, försvårar det deras ursprungliga mål. Vi bör inte leta efter nya ledare som vi kan ge makt, vi bör inte ens hitta nya former av beslutsfattande. Vi ska hitta sätt att försvara och utöka vår frihet, och avskaffa den ojämlikhet som tvingats på oss.

Ockupationerna kommer att gynnas av dessa metoder vi pratat om. Vi är inte bara här för att ”säga sanningen till makten”, för när vi bara talar slår makthavarna dövörat till. Låt oss ge plats åt autonoma initiativ och organisera direkta aktioner som riktas rakt mot den sociala ojämlikhetens och orättvisornas källa istället.

Tack för läsningen, intrigerandet och agerandet. Må din dröm besannas.

*Nordamerikanska anarkistkollektivet **CrimethInc Ex-Workers Collective** ger ut tidningen Rolling Thunder.*

Elin & Oleg

Illustration: Anja-Lisa Rudka och Linn Ahlgren

Den arabiska våren har nått även till Tel Aviv. I Israel har den största sociala protest-rörelse någonsin vuxit fram under sommaren. Med samma indignation mot ökade levnads och boendekostnader som i resten av världen.

Elin och Oleg som bor i Tel Aviv har för Brands räkning träffat Oren Ziv, medlem i fotografkollektivet Activestills för att prata om torgockupationerna i Israel.

Vad är bakgrunden till den nya israeliska proteströrelsen?

Den 14 juli startade några unga israeler från Tel Aviv med medelklassbakgrund en protest mot levnadskostnaderna här. Dafne Leef, tillsammans med några andra, publicerade ett event på Facebook. Dafne Leef är en 25-årig kvinna som vräktes från sin lägenhet eftersom hon inte hade råd att betala hyran. Hon arbetade heltid men hade ändå inte råd att bo i Tel Aviv. Hon sa att hon skulle sätta upp ett tält på Rothschildavenyn, en av de viktigaste avenyerna i Tel Aviv, och öppnade ett Facebookevent. Många människor slöt upp, satte upp tält och inom kort hade ett stort tältläger skapats på avenyn. I början handlade protesten mest om levnadskostnader, men snart började människor i andra städer med lägre status än Tel Aviv se detta. De tänkte att om medelklassen i Tel Aviv kan protestera i bostadsfrågan kunde även de göra det. Inom mindre än en vecka startades 50–60 tältläger runtom hela Israel. Generellt sett anses Tel Aviv vara en av de dyraste städerna i världen, beräknat på minimilönen i Israel och de genomsnittliga lönerna människor tjänar. Det finns många familjer och människor i Israel som har ett heltidsarbete och det är svårt för dem att överleva, för att inte tala om att köpa ett hus eller att äga någon plats att leva på. Det finns ett stort bostadsproblem eftersom det sedan 1970-talet i princip inte finns några företag som bygger allmännyttiga bostäder. I Tel Aviv är hyran mycket hög på grund av att många franska och amerikanska turister köper lägenheter som de bara använder under sommaren och sedan lämnar tomma resten av året. Samtidigt vill kommunen och staten inte uppmuntra människor att bygga hus för att hyra ut till studenter eller ungdomar utan föredrar att bygga för rika människor.

Hur lång tid tog det?

Det tog två veckor. På vissa ställen ett par dagar. På grund av att medelklass-Tel Avivbor startade det blev medierna riktigt stödjande och såg hela situationen som ett sommarläger eller något färgglatt att dokumentera, inte som något som hotar systemet. När människor i andra städer såg detta på nyheterna sa de att ”vi har respekt för dessa människor eftersom de väckte oss”. Polisen och kommunen avhyste inte tälten i Rothschild den första veckan, eftersom de trodde att de skulle försvinna av sig själva. Alla sa att de skulle lämna tältlägren efter två dagar. De skulle inte överleva den israeliska värmen och livet på gatan. Det faktum att de inte vräkte dem gav andra platser möjlighet att göra samma sak och inte heller bli vräkta. Sedan dess har det blivit en allmän protest emot sociala

orättvisor: bostadsfrågan, frågor rörande arbete (då många arbetar för bemanningsföretag) och sjukvårdssystemet. Generellt är det svårt för människor från medelklassen och arbetarklassen att överleva, precis som i Spanien och Grekland. Det som folket från Rothschildavenyn startade var en liten sak, men ledde till att andra människor startade en social rörelse, som nu sägs vara den största rörelsen i Israels historia. Det organiserades en rad demonstrationer varje helg, den största av dem med 400 000 människor, vilket motsvarar 7 procent av den israeliska befolkningen.

Man kunde se tält från söder till norr. Det har varit demonstrationer i Haifa, Jerusalem, Modi'in och på platser där det aldrig har varit en demonstration med mer än tio personer förr. Det var en demonstration i Be'er Sheva med 40 000 personer vilket är mycket för en fattig, avlägsen ort, och i Haifa demonstrerade 40 000 judar och araber gemensamt mot sociala orättvisor. Många människor utomlands hävdar att denna kamp inte är radikal nog, att den inte omfattar palestinierna, inte hänvisar till ockupationen. Naturligtvis är detta delvis rätt, men det har varit några intressanta kopplingar. Ett exempel kommer från Tel Avivs *Hatikvakvarter* [i], vilket anses vara ett mycket rasistiskt högerpolitiskt kvarter, där de har haft en av de mest rasistiska protester mot invandrare under de senaste åren. De marscherade, utan nationella flaggor, tillsammans med människor från tältlägren i Jaffa, för allmännyttiga bostäder. Detta är historiskt i lokala termer. Så i kampen fanns mycket intressanta samarbeten med människor som aldrig protesterat förr. Som i Holons förort *Jesse Cohen* [ii] där familjer sade att de inte kommer att leva i tält eftersom de har barn, så de byggde skjul och satte in el och vatten. Förra veckan rev polisen ner skjulen eftersom de menar att tält är en sak men att ockupera offentliga områden med verkliga byggnader en annan. Och dessa människor har verkligen inte någonstans att bo.

Hur har det israeliska samhället agerat gällande proteströrelsen? Vilken slags repression har rörelsen mött?

Generellt stödde samhället det. Kampen kom från en bred allmänhet, med människor som är patrioter och även till viss del vänsteranhängare. Ledarna för denna kamp ville ha en förändring i systemet, men de hade inga specifika krav. Det var lätt att stödja dem och stödet var stort så det blev ett riktigt stort stöd även i media och från vissa politiker. Det som är bra med denna rörelse är att de inte hade några specifika krav i början, så det var öppet för alla slags ämnen från offentliga bostäder till kontraktsanställda. Alla kunde delta i denna kamp. Intrycket var att regimen och polisen bestämt sig för att inte strida mot kampen och hoppades att den skulle försvinna av sig själv under sommaren. Tältstaden i Rothschild hade hittills inte riktigt blivit avhyst, men i mindre städer och förorter blev de fördrivna av vissa kommuner. Man kunde se att polisen var riktigt tyst i de stora demonstrationerna. Men precis efter demonstrationerna, när mer radikala grupper gjorde vägspärrar, grep polisen många. Förra veckan efter den stora demonstrationen meddelade studentkårerna att de drog sig ur tältandet. I början gav huvudlägret på Rothschild en hel del styrka till andra platser, men genom att studentorganisationer tog ner sina tält och bytte till en annan typ av kamp, möjliggjorde de för polisen och kommunen att börja riva tält. Förra veckan kunde man i Holon se 200 poliser förstöra skjul samt arrestera människor. I Rothschild var det mer kommunen som försökte driva ut de tomma tälten och det följdes av en demonstration framför stadshuset, vilken slutade med att 40 personer greps. Detta är inte så vanligt i Israel.

Jag tror i allmänhet att kampen gjort att en hel del människor som inte var aktiva

[i] ***Hatikvaområdet*** *är Tel Avivs största arbetarkvarter. De flesta av judarna som bor där har Mizrahiursprung (asiatiskt och nordafrikanskt).*

[ii] ***Jesse Cohen*** *är ökänt för att vara ett av Israels mest fattiga och kriminella område.*

började att engagera sig. Naturligtvis saknas det i denna rörelse en mängd saker, som generella perspektiv mot kapitalismen och en stark koppling till Palestinafrågan. I slutändan kan man inte protestera mot förtryck och samtidigt ignorera det som händer 20 kilometer härifrån. Naturligtvis är Israel en kapitalistisk stat, och även om Israel skulle lämna Västbanken betyder det inte att pengarna skulle gå till utbildning. Många traditionella vänsterorganisationer säger att Israel bör lämna Västbanken och lägga pengarna på utbildning och hälsa. I Grekland och Spanien finns det ingen ockupation men pengarna går fortfarande inte till utbildning. Politikerna kommer att hitta något annat att göra med pengarna. Naturligtvis påverkas ekonomin eftersom de enda allmännyttiga bostadsföretagen finns i bosättningar och kollektivtrafiken kostar hälften så mycket i bosättningar. Bosättningarna är subventionerade av staten och i slutändan är det sant att mycket av budgeten går till säkerhet, vapen och för att skydda bosättningarna så att det kan upprätthålla ockupationen.

Tror du att detta kommer att ändra på något? Har något redan förändrats i Israel?

Regeringen här är riktigt bra på att ignorera den här sortens frågor. I vilket annat västerländskt land som helst skulle de, om sju procent av befolkningen protesterade på samma dag mot regeringen, behöva publicera åtminstone ett pressmeddelande. Det är märkligt hur bra de i Israel ignorerar saker och låter dem passera obemärkt. Netanyahu är expert på att ignorera saker. Det bildades en kommitté av ministrar och experter för att hitta lösningar till de ekonomiska problemen. Denna kommitté kommer att offentliggöra resultaten i nästa månad, men förändringarna kommer att ske först efter nästa val 2013. Vilket innebär att kommittén inte har någon verklig makt att förändra något.

Vad är ditt bästa minne från denna kamp hittills?

Det ena är den första stora demonstrationen. Efter att polisen rensat vägen som de brukar göra på små demonstrationer arresterade de en kille bara för att han gick på vägen strax efter demonstrationen. Det skapades då en spontan demonstration med hundratals människor, inte aktivister, bara människor. Det var första gången jag såg folk från gatan ansluta sig till demonstranterna, blockera polisbilen och göra barrikader på gatan. Det var bara för den arresterade killen.

Det andra är att i förra veckan var jag i Holon. Där fanns det en man jag känner som byggde sitt skjul, en tillfällig byggnad. Han berättade att han har bott i ett offentligt skyddsrum under de senaste fem åren. Han sade att för honom var det en uppgradering att flytta till skjulparken, där han hade en teve och el från grannarna. Han är 50 år gammal, från arbetarklass, och arbetar med att samla in metall för att sedan sälja vidare. Han sade till mig ”Lyssna, jag vet att regeringen gör bombningarna i Gaza, så de bombar oss och sedan kan de starta ett krig och vi kommer att glömma sociala frågor. Jag bryr mig verkligen inte om de släpper alla fångar för att få ut Gilad Shalit. Jag tror inte att vi ska hålla palestinska fångar”. Det var fantastiskt att höra det från någon som inte är en vänsteraktivist. Dagen efter att polisen kom, revs hans hus och de arresterade honom. Han bannlystes från Holon i två veckor och han är inte tillåten att återvända till parken. Jag tror att många människor ser vad regeringen gör och sambandet mellan saker.

Har det skett några liknande protester tidigare?

En fotograf påminde mig om att det 1991 fanns en liknande tältkamp över hela Israel. Med några års mellanrum brukar det vara någon social kamp i Israel som senare blir bortglömd. Så även om denna rörelse inte kommer att göra någon stor förändring nu så kommer den tillbaka inom några år eftersom problemen kvarstår.

Efterord

Intervjun gjordes 15 september 2001. I dagsläget (november 2011) finns det inga tältläger kvar i Israel. Polisen har gjort stora insatser för att evakuera gatuockupanterna, och på vissa ställen har kommunerna även byggt staket så att man inte kan komma fram till gräsmattan där tältlägren var. Media och politikerna lyckades förlöjliga rörelsen för samhällets ögonen och Dafne Leef fick en hel personangreppskampanj efter sig, bland annat eftersom hon inte har gjort någon militärtjänst, vilket gör henne till ”antipatriotisk”. Men trots detta fortsätter demonstrationerna för social rättvisa och det verkar som att rörelsen inte kommer att dö ut. Proteströrelsen har gjort att den israeliska högervågen äntligen kom till något slags uppehåll. Sedan sista valet i Israel har extremhögern ökat sin makt helt, medan vänstern marginaliserades, minskade och blev till ett hatobjekt. När den sociala proteströrelsen framträdde blev livet, för många vänsterfolk, anarkister och även för flyktingar i Israel, enklare att leva.

__Elin__ och __Oleg__ är anarkistiska aktivister boendes i Tel Aviv. __Oren Ziv__ är medlem i fotografkollektivet __Activestills__, som består av radikala och autonoma fotografer/journalister, baserade i Israel och Palestina. Se activestills.org för mer information.

TAV
TAV

Josef Yusuf

Dalen som gör motstånd

Illustration: Robin Blom

Det kommer att bli tufft. Järnvägsbygget för höghastighetståget TAV i norra Italien möter ett oväntat hårdnackat motstånd. Mitt i åtstramningarna och nedskärningarna har staten plötsligt råd att finansiera miljardprojekt.

I Susadalen, i regionen Piemonte, i Nordvästra Italien pågår sedan över två decennier tillbaka en kamp mot byggnaden av höghastighetståget TAV (Treno ad Alta Velocità). Under våren och sommaren har kampen upprepade gånger varit huvudnyhet i italienska medier och bilderna från sammandrabbningarna med polisen har även nått utanför landets gränser. Bakom de ofta väldigt våldsamma bilderna finns det ett socialt och politiskt laboratorium som är värt att titta lite närmre på då kampen rör betydligt fler än de som bor i dalen.

TAV är en del i det transeuropeiska transportnät där även Öresundsbron och den planerade botniakorridoren ingår. Tanken är att den här sträckan ska binda samman Lyon med Budapest och slutligen nå bort till den ukrainska gränsen. Att bygga TAV har redan kostat stora summor och skulle kosta ännu mer om det förverkligades. En enda centimeter TAV kostar cirka 5000 euro att bygga (nästan fem gånger mer än månadslönen för en italiensk arbetare) vilket ger ett hum om vilka gigantiska summor det handlar om. Det är tänkt att staten ska finansiera kalaset som beräknas kosta runt 20 miljarder euro med offentliga medel. Offentliga medel som istället hade kunnat läggas på det nedskärningstyngda skolsystemet eller den miserabla sjukvården eller... ja, det är mycket som behöver förbättras i Berlusconis Italien.

Ett nej, många skäl

I de strama nedskärningarnas tid är de boende i Susadalen övertygade om att miljarder av offentliga medel på TAV inte är ett sätt att komma ut ur krisen eller ens av värde för landet. Däremot är man övertygade om att det är ett försök att stjäla offentliga medel. Kontrakten har delats ut till privata företag utan budgivning, vilket som så ofta i Italien luktar maffia lång väg. Nu har dessutom byggföretaget Italcoge, som var den huvudsakliga aktören i dalen, gått omkull efter att ha dragits med fiffel och korruption. Det enda de lämnar efter sig är ett försvar mot NoTAV-folket i form av befästningar och taggtråd. Ett försvar som man får se som en del av den militarisering som skett i dalen. En militarisering som varje dag kostar 90 000 euro då polis och karabinjärer försöker kontrollera området.

Det är alltså inte utan anledningar som TAV har börjat kallas för ett Stort Onödigt Bygge. Förutom att höghastighetståget är till för att varor ska kunna cirkulera snabbare och därigenom främst tillgodose privata vinstintressen så är det onödigt därför att det redan finns en tåglinje vars kapacitet inte ens utnyttjas till hälften. Oerhört mycket pengar försvann spårlöst då man skulle ha moderniserat denna sträcka för några år sedan, något som hade kommit innevånarna i dalen till nytta men istället fylldes alltså privata fickor med pengarna. Megaprojektet TAV påverkar såklart även miljön. I bergen genom vilka tågtunnlarna ska gå finns både asbest och uran vilket skulle blåsa ända ner till Turins utkanter då vindarna i dalen är mycket starka. Själva dalen med sin fantastiska natur, sina många nationalparker och, såklart, sin befolkning skulle bli till en jättelik bygg-

arbetsplats under flera år med allt vad det innebär med föroreningar och störande arbeten. Miljöaspekten är viktig men just bara en aspekt för rörelsen.

En annan vilar på den den dokumentation av arbetsförhållandena på de andra TAV-sträckorna som byggts i Italien. Den visar att man använt sig av en otrygg och till en mycket hög grad utsugen arbetskraft. Få är de italienare som inte vet vad *precario* innebär och därför är NoTav-rörelsen mot prekariseringen av arbete såväl som mot den institutionaliserade korruptionen, mot att offentliga medel spenderas på projekt som kommer att generera privata vinster, mot att kommande generationer ska betala den ökande statsskulden, mot miljökatastrofen... ja, listan kan göras hur lång som helst – över 150 anledningar att vara emot TAV går att finna på den koordinerande hemsidan. I en undersökning som ekonomitidningen Il Sole 24 Ore utförde nu i augusti var 64% emot TAV. Vilka är dessa TAV-motståndare då?

samband med demonstrationen klippte människor i alla åldrar sönder taggtrådsavspärrningarna i en fredlig aktion. Då polisen till skillnad från den 3 juli inte sköt tårgasgranater i huvudhöjd bar ingen gasmask eller hjälm som skydd. Detta gör sig inte lika bra i sensationella TV-nyheter vilket säger mer om medierna än om rörelsen som är bredare än någonsin. NoTAV-folket är säkra på sin sak – de har rätt och då är alla massaktioner som stärker rörelsen och stoppar bygget bra, oavsett om de faller in i den orimliga kategoriseringen god eller ond utifrån bilden media väljer att ge.

NoTAV-folket är säkra på sin sak – de har rätt och då är alla massaktioner som stärker rörelsen och stoppar bygget bra.

Rörelsen består av en brokig skara individer och är i sin sammansättning väldigt annorlunda den arbetarrörelse vars centrum var Fiat-fabriken Mirafiori i Turin. Dessa arbetare, oavsett om de är frilansare eller visstidsanställda, har inte en lika stark identitet som arbetarna på Fiat-fabriken. En brist på identitet vilket ofta också betyder att man stått utanför de traditionella organisationsformerna. Därmed står denna arbetande klass också utan försvar mot det postfordistiska produktionssättet. Ett produktionssätt som inte har ett behov av att samla alla arbetare i en fabrik men inte heller att ge dem någon anställningstrygghet. Prekariseringen av arbete kännetecknar denna modell som varken höger-mitten- eller vänster-mitten-regeringarna står utan skuld till att ha genomfört. Denna politik har skapat en klass som lever i limbo eller med en rädsla för att hamna där vare sig man är snickare på en rekryteringsfirma eller student på en högskola, ny eller före detta medelklass. Trots att denna brokiga skara är utspridd över ett stort område kring Turin där Susadalen också ligger så har man hittat en organisationsform i NoTAV.

En av styrkorna med den ”nya” rörelsen är att man har lyckats behålla en koppling till de gamla organisationsformerna.

Ny klass i rörelse?

Genom media har man försökt definiera rörelsen som allt ifrån ett litet ”black block”-gäng till bortskämd medelklass alternativt som ett Nimby-fenomen (Not In My Back Yard) mot ett lokalt bygge. Men försöken att isolera och demonisera rörelsen fungerar inte, mycket tack vare de sociala och alternativa medierna och såklart den lokala förankringen. Nyligen i oktober samlade man 20 000 i en demonstration i en dal med en befolkning på 40 000 vilket säger en hel del om rörelsens bredd. I

En av styrkorna med den ”nya” rörelsen är att man har lyckats behålla en koppling till de gamla organisationsformerna. 2005 slog NoTAV rörelsen tillbaka polisen och karabinjärerna på en bro uppe i bergen varefter regeringen beordrade en militarisering av Susadalen och upprättade check- points. Facken gjorde då en namninsamling mot detta och FIOM, det stridbara metallarbetarfacket som gjorde sig kända över världen när de satte sig emot Fiats VD Marchionnes attacker i början på 2011, började tillsammans med andra basfack att planera en generalstrejk. Trots att de stora facken CIGL, CISL och UIL bojkottade strejken deltog deltog ändå 80 000 personer mot militariseringen den 16 november 2005 och den 25 samma månad deltog NoTAV i den nationella strejken då kontrakten för metallarbetarna skulle förnyas.

På samma sätt som det finns kopplingar mellan de gamla och de nya organisationsformerna gör det även det till andra kamper över landet. NoTAV-rörelsen har tillsammans med NoDalMolins kamp mot en amerikansk militärbas, NoPontes kamp mot bron mellan fastlandet och Sicilien och andra liknande kamper visat att det går att rota sig territoriellt samtidigt som man öppnar upp för mer generella frågor som allmänningar och skuldpolitiken, och det har man gjort genom koordinering och mobilisering utanför de politiska partierna.

Lokal, nationell och europeisk

I juli hölls NoTAV-lägret för tolfte året i rad. Dessa läger har varit mycket viktiga för diskussionerna, och aktivister från hela landet har kunnat delta i kampinitiativ och folkfester samt få ta del av information. Det politiska klimatet håller på att förändras i landet, menade man på lägret. Det vittnar den lyckade kampanjen mot kärnkraften och för vatten som en allmänning om. 95,35% gav sitt svar i folkomröstningen i mitten på juni: Kärnkraften ska inte tillbaka och vatten ska varken privatiseras eller profiteras på.

Trots valresultatet och den anda som folkomröstningen synliggjorde så kvarstår den politik som tvärtemot grundas på att det skulle finnas en privat rätt till helt och hållet offentligt kapital. Allmänningarna, det gemensamma eller som man säger på italienska *beni comuni*, ses därför av många som ett politiskt program i och mot krisen.

Samma personer som privatiserar allmänningarna menar också att italienarna ska betala den statsskuld som med finanskrisens intåg paradoxalt nog blivit en gemensam skuld. Den ska betalas av italienarna med uppoffringar och nedskärningar. En politik som har lett till att ett engelskt lånord har fått ge plats för ett annat i italienskan, welfare har blivit till austerity. På lägret sade man att höghastighetståget kan ses som ett exempel på eller en metafor för en mer allmän tendens att man skjuter över skulden på individen genom att expropriera allmänningar och sedan lägger över riskerna och kostnaderna på alla medborgares liv med finansieringen av bygget. Detta kallar man för finansialiseringen av livet och är inget specifikt italienskt fenomen. Här i Sverige känner vi till det i bostadslånen vi tvingas ta för utsålda hyresrätter, i studielånen eller i våra egna *Stora Onödiga Byggen* – Swedbank/Nationalarenan i Solna eller Förbifart Stockholm. Motståndet mot denna politik har resulterat i många lokala segrar, även i form av framdrivna folkomröstningar i Upplands Väsby, Tyresö och Ekerö.

Här precis som i Italien är det så att laguppställningen stat-banker-storföretag-politiker inte längre bygger för att tillgodose befolkningens behov som man förr tvingades göra tack vare en stark arbetarrörelse. Utan en stark rörelse finns dock inget försvar mot idén om en privat rätt till vårt offentliga kapital. Den representativa demokratin är också i definitiv kris då vi har hamnat i ett system av avtal och kontrakt mellan det offentliga och privata i nätverk av strukturellt korrupta intressen. Den territoriella governance som dessa nätverk utövar kännetecknar politiken alla europeiska länder idag, från Italien i söder till Sverige i norr. Så nog är frågan europeisk alltid, också för att EU som planerat det transeuropeiska transportnätet ska skjuta till hundratals miljoner euro för TAV och för resten av nätet.

På lägret menade man att det går att stanna kvar i dalen och göra motstånd mot belägringen samtidigt som man ”lämnar den” för att generalisera kampen mot det italienarna beskriver med engelska låneord och mot det som kännetecknar krisen idag. Därför har man också tagit initiativet till NoTAV Tour i syfte att sprida information runt om i Italien men också för att delta i demonstrationer som den de indignerade genomförde i Rom, i Europa och i resten av världen den 15 oktober. Susadalen hamnade i år åter i fokus. Denna gång var det den lilla kommunen Chiomonte som man började kalla för *Maddalenas Fria Republik* i och med att NoTAV-rörelsen tog området Maddalena under beskydd då utgrävningar och arbeten skulle sätta igång. Militariseringen av området stötte på motstånd och det var härifrån som bilderna av tårgasdränkta alpdalar och våldsamma sammandrabbningar kablades ut över hela världen den 3 juli. Flera sådana strider har ägt rum under 22 år mot TAV och fler lär det bli. Man har valt sida och kommer inte att ge upp, trots att det blir tufft – eller som man säger på piemontesisk dialekt: sarà düra. I dagsläget har inget TAV kunnat byggas i Susadalen men kampen för allmänningarna stannar inte där utan rör alla oss 99%.

Man har valt sida och kommer inte att ge upp, trots att det blir tufft – eller som man säger på piemontesisk dialekt: sarà düra.

Josef Yusuf *bor i Stockholm och är skribent för det italienska autonoma mediaprojektet* ***InfoAut****.org. För mer information om* ***NoTav****, se deras hemsida notav.info.*

Från kommittéer till **fria republiker**

Den första kommittén föddes kring 1999–2000 då aktivister började diskutera och slå sig samman utanför samhällsinstitutionerna, medvetna om att kampen måste börja underifrån. Det första eldprovet för kommittén kom att bli januari 2001 i Turin då de italienska och franska regeringarna nådde en överenskommelse om att definitivt förverkliga TAV. 8 000 deltog i demonstrationen som möttes av ett militariserat Turin med stängda vägar och robotpoliser som stoppade vägen till torget där regeringarna träffades. Ett annat viktigt år var 2003 då 20 000 hölls ”marschen för vår dal”. Detta var rörelsens första riktiga bekräftelse och de direktaktioner som man utförde då, som ockupationen av en tunnel där arbete pågick och vägblockader, fortsätter man med än idag. Demonstratiorna har samlat upp till 80 000 personer. De vita NoTAV-flaggorna som man samma dag satte upp på kommunhuset hänger också med än idag.

Idag är Susadalen så övertygad om att ha rätt att kommunernas borgmästare har tvingats till att stödja NoTAV-rörelsen – allt annat skulle vara politiskt självmord. Dessa har synts i flera demonstrationer trots att flaggor med röda stjärnor och orden autonomi och motmakt vajat längst fram. Några av dessa politiker har såklart givit sitt helhjärtade stöd och även fått känna på polisens batonger. Natten till den 6 december 2005 attackerade polisen med ett otroligt våld de sovande i den temporära byn ”Venaus Fria Republik.” Byn hade man byggt för att försvara området mot påbörjandet av arbetet med TAV. Trots att man hade byggt ordentliga barrikader med hjälp av traktorer och lastbilar förlorade man slaget, men redan den 8 december gick man mot Venaus med mål att ta tillbaka området och återupprätta lägret. Man möttes av polisavspärrningar vilket ledde till långa och hårda sammandrabbningar. Efter flera försök vid olika platser lyckades man till slut bryta igenom och jaga iväg polisen. Venaus var befriat och TAV-bygget sköts upp.

H som i hack

Cybernetik ”Cybernetiken /.../ gör gällande att man kontrollerar ett system genom att etablera en så optimal form av kommunikation som möjligt mellan systemets parter. Detta mål kräver framförallt ett oavbrutet framtvingande av information – en process för att skilja företeelser från deras egenskaper och för att producera skillnad. /.../
Cybernetiken är ett projekt för att omskapa världen i en oändlig serie av återkopplingar som innefattar dessa två moment: en åtskiljande representation och en sammankopplande kommunikation. Det första skapar död, det andra försöker efterlikna livet.”
(*Tiqqun: ”Den cybernetiska hypotesen”. Svensk översättning är under utgivning av Korpen Koloni. Utdrag publicerat i Subaltern 2010:2*)

Staten Sedan början av 2010 hävdar regeringarna i såväl Sveriges som USA att ”nätets frihet” ska vara en ny grundsten för utrikespolitiken. Tanken är att få utvalda diktatorer på fall genom att främja fria kommunikationer. Detta hindrar inte att svenska och amerikanska företag samtidigt säljer utrustning för att övervaka nätet till samma diktatorer (Ericsson gör t.ex. bra affärer med Iran). Situationen är minst sagt paradoxal. Ändå handlar det inte bara om att orden krockar med verkligheten. Både Sveriges och USA:s regering har börjat ge betydande ekonomiskt stöd till t.ex. Tor-projektet och andra verktyg för att kommunicera fritt och anonymt på nätet och användningen av dessa verktyg går knappast att inskränka till invånare i diktaturer – tvärtom är de som gjorda för att kringgå de lagar om censur och övervakning av nätet som på löpande band stiftas av regeringarna i västvärlden. Går då staten att hacka? Ja, i viss mån. Men för att ett projekt ska kunna få statliga bidrag måste det på förhand motiveras av ett visst syfte, exempelvis att underlätta för aktivister att kommunicera fritt. Och när syftet blir alltför tydligt försvinner hackingens ursprungliga drivkraft – utforskandet av terra incognita.

Cyborg ”En cyborg är en cybernetisk organism, en hybrid av maskin och människa, en den samhälleliga verklighetens varelse såväl som en fiktiv varelse. Den samhälleliga verkligheten är levda sociala relationer, vår viktigaste politiska konstruktion, en världsförändrande fiktion.”
(*Donna Haraway: Cyborgmanifestet*)

Hack Det är inte klart vem som skapar och vem som skapas i relationen mellan människa och maskin. Det är inte klart vad som är medvetande och vad som är kropp i maskiner som upplöses i kodningspraktiker.”
(*Haraway*)

Hack II What constitutes an apparatus of bodily production cannot be known in advance of engaging in the always messy projects of description, narration, intervention, inhabiting, conversing, exchanging, and building. (Donna Haraway)

Hack III ”Whitehats. Blackhats. Greyhats. /…/
Orden är beskrivningar påhittade av media i slutet av 90-talet för att kunna dela in dessa s.k. hackare man skrev om i olika läger. /…/
Onda hackare kallades blackhats.
Snälla hackare (haha) kallades whitehats.
Snälla hackare som varit/är onda i smyg kallade man greyhats.
Skitbra, helt plötsligt gick det att kategorisera hackarna. /…/
Under tiden sitter vi och fetäger era geekstations och snor er warez!
Om ni någonsin tycker att ni bär nån slags hatt så är ni inga hackare.
Det finns inget som definerar en hackare som whitehat, greyhat eller blackhat.
Och det finns inga crackers, och inte heller onda eller goda hackare.
Den som tar på sig NÅGON hatt är inte en hackare. Punkt slut.
FÖR DET ÄR JU SÅ JÄVLA UPPENBART.
HACKARE SOM INTE HACKAR ÄR INGA HACKARE.
ALLTSÅ.
HACKARE HACKAR!”
Arga Unga Hackare: tc-0x01.txt (2002)

Konsten Vissa hackers söker sig till konstvärlden för att finna utrymme för sina projekt. Detta är relativt ovanligt i Sverige, men vardagsmat på kontinenten där det finns en starkare tradition av s.k. ”new media art”.
Om man bara är lagd åt det konceptuella hållet finns det flera fördelar med att presentera hacking som konst. Förutom att man i bästa fall kan få pengar genom att presentera sin verksamhet som i form av en installation, ger konststämpeln en viss liten grad av immunitet om man t.ex. sysslar med otillåten kopiering.
Ofta överväger dock nackdelarna. Framför allt kräver konstvärlden alltid att allting måste ha en upphovsman. Även om det i undantagsfall kan accepteras att ett kollektiv står som upphovsman så betyder även detta att det dras en gräns mellan utsida och insida på ett sätt som är främmande för många öppna nätprojekt. Konstvärlden vill alltid framhäva individerna, vilket dödar kollektiviteten.

Teknik En gång i tiden var ”konst” (ars) och ”teknik” (tekhne) samma sak. Åtskillnaden skapades av den moderna kapitalismen, som tog fart under 1700-talet. Tekniken blev ett sätt att öka arbetskraftens produktivitet i industrierna. Några sysslor erbjöds dock plats i ett särskilt reservat, skyddade från lönearbete och industrialisering. Dessa stämplades som ”sköna konster” och började uppfattas som raka motsatsen till teknik.

Autonomi Hackers kan vara lönearbetare. Hackers kan driva företag. Hackers kan ägna sig åt kons t (se: Konst). Hackers kan finansieras av staten (se: Staten). Men det ligger i hackingens natur att dess drivkraft inte kan reduceras till lön, profit, estetik eller politik. Även om dessa saker kan vara nog så intressanta – inte minst eftersom de går att att hacka – så tar hackingen slut i samma stund som den underordnas Staten, Kapitalet eller Konsten.

Sparvnästet, Forskningsavdelningen, Göteborgs Hackerspace och Samira Ariadad

Hacktivism

Illustration: Jonatan Johansson och Linn Ahlgren

Steget från att hacka ett datasystem till att hacka ett samhällssystem är inte långt. Hacktivismen är social aktivism – med andra medel.

Hackning handlar om att frigöra, öppna och få tillgång till information i olika former. Hackning är att bryta ner en totalitet i beståndsdelarna och kunna göra interventioner i dem. Det gäller både för ett datorsystem och till exempel ett politiskt system.

Framgången för öppna protokoll inom fri och öppen mjukvara har omvälvt mjukvaruproduktionen. Internets öppenhetsprinciper som transformerat hela vårt samhälle har visat slagkraften i dessa protokoll men också bidragit till en förståelse av hur det är kopplat till det gemensamma och sociala. Det är något speciellt att förstå saker som system som också kan sägas vara lite autistiskt asocialt, men om allt mer av samhället ordnas som system baserade på protokoll (om de så utförs av människor eller maskiner) blir hackning en metod för? att vända systemtänkandet mot nya syften. Samtidigt finns det en fara i detta att se även sociala sammanhang som system som kan manipuleras.

Hackning handlar om den vilda vetenskapen att det finns något mer, att ett problem och tillstånd visar sig från nya sidor om man interagerar med det. Allt är inte sagt, hackning är labyrintiskt. Därför är misstro mot stora myndigheter och företag med makt över våra liv en naturlig del av hackning. Det är därför hackning i dag sträcker sig ut i rummet genom självorganisering och tror tron? på distribuerade protokoll. Hackning är inte ett angrepp i den negativa betydelsen ”överfall”. Det är utforskande av terra incognito.

För att dra lite historia så betydde ett ”hack” allra först ett college prank/studentikost skämt, typ att klä in alla träd på campus i folie över natten. Sen togs det upp av datornördarna inom universitetsvärlden som en fullösning, som att få en maskin att göra något nytt genom att tejpa ihop två sladdar. Först sågs det som något fult och slarvigt av de korrekta datoranvändarna, men sen uppvärderades det eftersom det krävdes stor kännedom om ett system för att kunna göra en sådan påhittig lösning, hur ohållbar den än var. Den delen av hackning, som en situationsspecifik kunskap, som förmågan att kunna göra oortodoxa ingrepp i system baserad på en oerhörd kännedom om dem, är något som också kan användas i andra sammanhang. På något sätt handlar det också om ansvar och omvårdnad om ting och system som omger en, hela tiden ett pysslande och fixande.

Hackning kan bana väg för kontroll över teknik, något som banar väg för kontroll över maktflöden. Exempel på detta är när kinesiska internauter lyckas bygga tunnlar genom den statliga filtreringen, när syriska aktivister kringgår spärren till Youtube, när plankare tillverkar falska sms-biljetter, när Iphoneanvändare ”jailbreakar” sina telefoner … Det finns även historiska fenomen som eventuellt skulle kunna räknas som hackning, exempelvis när anarkister byggde bomber på artonhundratalet i Ryssland, eller varför inte alkemisternas försök att tillverka guld. Gränsen för vad som kan hackas är inte indelat efter vissa teknologier eller system. Snarare kan det mesta hackas med en viss attityd: ”kolla, om man gör så här, så kan man göra så här”, exempelvis ”så här går man runt kopieringsspärren på en cd-skiva”. Eller så handlar det om att göra något bättre. Till exempel, ”den här leksaken från Korg är lite smårolig, men om jag löder lite kan jag koppla den till min sequencer och göra

riktig musik”. Eller, ”med hjälp av den här 3D-skrivaren kan jag skriva ut min egna kapsylöppnare utan att behöva gå och köpa en”.

Hackning är utforskande av komplexa system. Alla system. Oavsett om det är telefonväxlar, elektronikkretsar, datorprogram, internets topologi eller arbetsplatsens kaffeautomat. Hackning är en metod och en drivkraft snarare än ett område på vilket den appliceras.

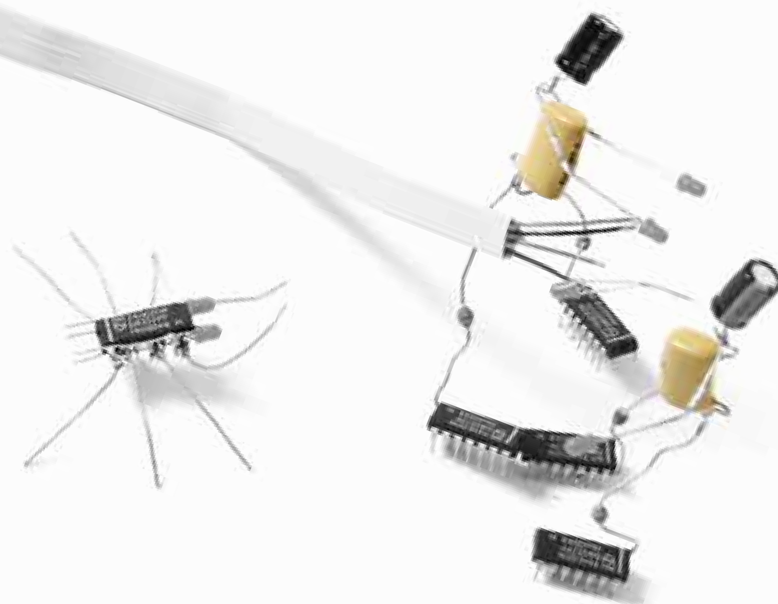
En viktig anledning till att hackers vill ha ett hackerspace var just att kunna utforska allt mer närvarande gråzoner. I och med ett föredrag på den *24:e Chaos Communication Congress* (2007), ”Building a Hackerspace”, skapades en trend och en rörelse över hela världen där nya hackerspaces etablerades och redan existerande utrymmen registrerade sig på hackerspacelistan på Hackerspaces.org, som nu listar över 500 aktiva hackerspaces och ytterligare 350 spaces som är planerade eller under uppbyggnad. I Sverige var Malmöbaserade *Forskningsavdelningen* först med att kalla sig för hackerspace, i dag har vi tio kända hackerspaces i Sverige (Hackerspace.se). Internationellt är *C-Base*, i Berlin, ett tidigt hackerspace, med rötter till tidigt 80-tal.

Många hackergrupper har också utökat sina samarbeten. Internationellt sett har hackers fått en massa sätt att koppla ihop sig, främst genom konferenser och läger som anordnas av till exempel *Chaos Computer Club*. Dessa sammankomster är en salig blandning mellan hård- och mjukvara i kombination med traditionellt politiska workshops och föredrag. När man väl börjar återkomma till dessa händelser blir man snabbt uppkopplad med andra kollektiv på en internationell skala. I Sverige är hackarscenen väldigt sammankopplad på så sätt att man ofta stöter på varandra både till näts och i olika rumsliga sammanhang. Workshops i Göteborg har streamats till Malmö. Även resor ner till CCC har koordinerats mellan de olika hackerspacen.

För att hacka in i rätt system vid rätt tidpunkt kräver hackning en känslighet och särskiljande mellan olika kommunikationsmedel och deras möjligheter. Det handlar alltså mycket om att bedöma vad för slags kommunikation en viss situation behöver. Ta nedstängningen i Egypten till exempel. Vad för slags kommunikation avbröts? Var det den från Egypten till omvärlden via Youtube? Eller var det kommunikation mellan städer inne i Egypten, eller mellan folk på Tahrirtorget? Alla dessa situationer skulle kunna lösas med olika medel. Det är därför hackerspaces och hackerspaceliknande strukturer måste bakas in i politiska processer, snarare än skapa paketlösningar som kan spridas till allmänheten. Kunskapen är lika mycket teknisk som en viss förkroppsligad sensibilitet. Precis som en rutinerad aktivist vet hur demonstrationer styrs upp men att det inte går att förmedla den kunskapen i en punktlista. Det handlar mycket om att bedöma en situation och veta hur man ska agera just där och då.

Det finns starka kopplingar mellan hackning och konstvärlden, på flera plan. Dels har det de senaste kanske 15 åren etablerats en scen för *new media art* som ofta använder sig av samma typ av verktyg som hackerspaces. Tidigare bestod den scenen mycket av påkostade blinkande väggar och annat trams men på senare tid har den blivit mer DIY-inriktad och där finns det ett fritt tänkande som borde inspirera hackare. Ett exempel på en konstnärsgrupp med hackerkopplingar är *FATLAB*. Sen finns det en annan skärningspunkt inom konstvärlden där konstskolornas relativa frihet möter politiskt engagemang, teoretisk nyfikenhet och en öppenhet inför att ge sig på olika tekniska metoder som kan ge en fräsch vinkel på hackning. Där mycket kan göras med vad som för en hackare kanske är väldigt simpla tekniska metoder. Konstnärens hybris och orädsla som lärs ut på konsthögskolorna är värd att ta vara på.

I grund och botten handlar alltså hackning om att veckla ut ett komplext system, förstå det för att sedan göra ingrepp i det, experimentera – se vad för andra funktioner och lekfulla användningar man själv kan skapa. Hackning är ingrepp i olika infrastrukturer som annars är osynliga. De märks när de bryts itu, delarna och komplexiteten känner vi av när de plötsligt inte längre fungerar, ungefär som när våra egna kroppar smärtar. Men i stället för att vänta på att systemens delar och komplexitet gör sig synliga när helheten bryter ihop, gäller det att ligga före. Att utforska systemen och därmed utöka vår egen förmåga att bygga annorlunda, bygga bättre.

Samira Ariadad

Hacka tillsammans

Brand träffar hackspaces som finns i Stockholm, Göteborg och Malmö. Har hackspacen gjort hackingen mindre virtuell – och mer aktivistisk, politisk och social?

Brand har träffat Magnus, Karin och Christopher från Göteborgs hackerspace GHS, Fredrik från Malmös Forskninsavdelningen (Forsken) och en anonym person från Stockholms Sparvnästet.

Vad gör ni i ert hackspace, och samarbetar ni något emellan hackspacen?

Magnus: För oss på GHS (Göteborgs hackspace) har det blivit väldigt mycket att styra i saker, kring lokal, få ihop folk och så vidare. Jag har försökt ha en del workshops för att få folk att inse möjligheten med olika typer av teknik. Att skaffa sig kunskap om hur man gör en viss sak går oftast att googla sig fram till, men att upptäcka nya horisonter tror jag är viktigt. På grund av utrymmesskäl har GHS mest sysslat med elektronik och data, men det verkar finnas intresse för allt från explosioner till hängande fönsterträdgårdar. Sen försöker jag även hitta närliggande verksamheter till exempel inom konstvärlden, studentföreningar, DIY-folk. När man börjar nysta i det finns det oerhört mycket kunskaper, resurser, och idéer i en stad, men de är ofta okända för varandra och är för de mesta overksamma. Egentligen har nog stan ett dussintal hackspaces, men de skulle inte kalla sig det.

Sparvnästet: Vad vi gör är drivet av de personer som kommer till hackspacet genom projekt som uppstår där. Det kan vara att längre projekt som att bygga en robot eller ett kommunikationsprotokoll, eller av infall, hacka nätverk eller penetrationstesta webbplatser. Ibland gör vi mer publika seminarier och workshops i kryptering eller öppen hårdvara, men ofta handlar det om stundens ingivelse som ibland växer till något större.

Karin: Instämmer med Magnus om att mycket av tiden handlar om att rodda lokal, få folk att vilja komma, planera vad som kan tänkas göras. Workshops i Göteborg har streamats till Malmö och vice versa tror jag bestämt. Även resor ner till CCC* har koordinerats mellan de olika hackspacen.

Det har uppstått många fler hackspaces de senaste åren, varför tror ni? Varför började ni själva hacka kollektivt och ser ni en skillnad i hur det hackades förr och nu?

Magnus: Lättare att kontakta andra. Tidigare var kollektiv hacking mer slutet i vänskapsgruppen och i enskilda gemenskaper. En större spridning på verktyg och metoder gör också att det blir mer meningsfullt att dela resurser med varandra. Det har kommit rätt mycket verktyg riktade till en hobbymarknad som gör att man inte längre behöver ingenjörsutbildning för att hålla på med till exempel elektronik. Dessutom tror jag att det har att göra med att tekniken blivit mer social eller vad man vill kalla det. Tidigare handlade det mer om en person och dess maskin. Numera är det mer vanligt att skriva kod ihop eller sätta samman flera projekt, få dem att kommunicera med varandra.

Sparvnästet: Det beror på allt lägre trösklar; billigare datorer, alltmer befintliga

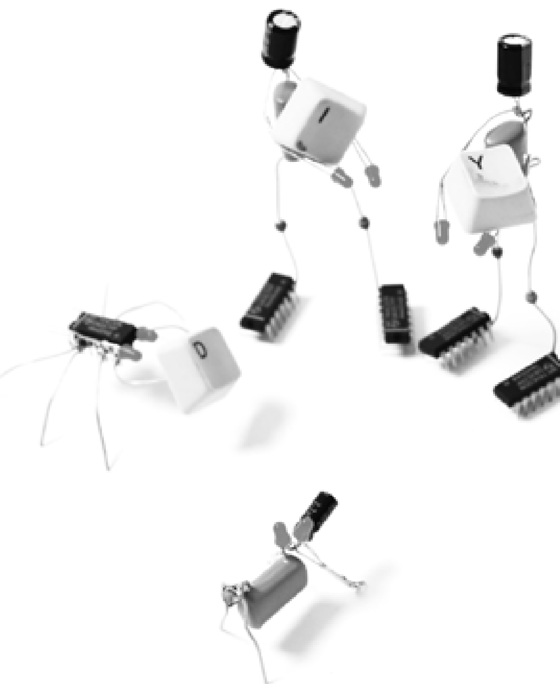

nätverk och öppna protokoll för utveckling, vilket gör att flödet från tanke till handling minskar.

Christopher: Att hacka tillsammans är kul. Dessutom går det mesta mycket bättre då. Jag kan till exempel inte löda, men det kan min polare. Jag kan inte koda, men det kan alltid någon annan. Tillsammanvaro är förutsättningen för att man ska lära sig något nytt på ett kul sätt.

Vilken relation har arbetsdelningen generellt i samhället (där fler blir specialiserade) till den ökade, kollektiva, fysiska hackingen? Är det på grund av att man har ett större behov av varandra för att kunna bygga och experimentera?

Magnus: Om det blivit mindre virtuellt nu är frågan. Det har funnits LAN-partyn sen 80-talet, och det var även då vanligt att folk från samma städer hängde ihop. Snarare har det ökat i skala och blivit mer tillgängligt även för icke-initierade tror jag. Arbetsdelningen, eller specialiseringen, tror jag dock har en hel del med det att göra. Tidigare var en programmerare mer som en hantverkare som satt inne med en speciell kunskap och var relativt fri i sitt yrkesutövande (för att ingen annan fattade programmering) men att programmeraren numera har blivit en ”Microsoft-slav” som man kallade det på 90-talet. Alltså mer styrd och mer en kodknackningsslav utan större individuell frihet. Många som kommer till hackspaces jobbar med något datarelaterat men väldigt styrt yrke på dagtid och kan få utlopp för sina kunskapers kreativitet på kvällarna. Tror att även andra fristäder, som studentlivet, täpps igen mer och mer och det blir mer resultatkrav snarare än att en student får spendera fyra år med att experimentera och utvecklas.

Ett annat exempel kan vara elektronikåtervinning. Idag är det en kommersiell verksamhet där företag säljer elektronikskrotet till Sydostasien där någon får sitta och andas in livsfarliga ångor från tungmetaller medan de löder bort de värdefulla metallerna på kretskorten. Detta för att en allt snabbare produktion innebär att fullt fungerande elektronik slängs i förtid. Hackspaces är ofta intresserade av att bryta in i den här processen och ta hand om elektronikskrotet för att bygga om. Här är den lite långsammare processorn inget problem, för hackspacet jobbar i en annan tidsrymd än arbetslivet. I den här inbrytningen kan det uppstå intressanta konflikter och samarbeten som öppnar upp dessa slutna processer.

Vilka interventioner, både destituerande (attacker av vissa sidor etc.) och konstituerande (byggandet av egna tekniska lösningar) har ni gjort själva och har sett hackers göra de senaste åren, som har varit politiskt intressanta?

Magnus: Jag tycker inte att enskilda interventioner är så politiskt intressant. Det kan vara ballt att Anonymous sänker hela VISAs banksystem för några timmar, för att ta ett exempel som i media ofta har framställts som ett tecken på politiseringen av hackers, men i slutändan tycker jag att det som blir politiskt intressant är det långsiktiga. Vad är det hackspaces och makerkulturen bygger upp på lång sikt. Vilka institutioner skapar det i samhället, vilka möjligheter skapar det och vad gör det med människors uppfattning om världen och hur den kan påverkas?

Den samlade, delade kunskaps- och resursbasen som expanderar och de nya metoder för att konstruera som inkorporeras inom hackspacevärlden tycker jag är mer intressant än spektakulära interventioner. Ett exempel från de senaste åren är 3D-skrivare, laserskärare och andra verktyg för så kallad ”rapid prototyping” som går ut på att man skapar fysiska objekt auto-

matiserat från en digital modell. För tio år sedan kostade den här typen av maskiner hundra tusen spänn och var bara tillgängliga för den högteknologiska industrin. Idag har deras komponenter blivit så tillgängliga att många hackspaces bygger dem själva för ett par tusen kronor i materialkostnad. Vill man tro de mest entusiastiska förespråkarna har detta potential att helt förändra världens globala industriella produktion. Ett annat exempel är det som kallas DIYBio, vilket är en växande rörelse för folk som håller på med syntetisk biologi på DIY-basis. Idag är det på en ganska basal nivå men i takt med att ny utrustning lyckas skapas med enkla medel kan små grupper utan större resurser skapa nya organismer... typ. Detta menar jag är det politiska, eftersom dessa nya metoder och verktyg har potential att radikalt omforma hur vi kollektivt ordnar den sociala och den materiella världen, snarare än att politik är en kamp om makten om redan existerande resurser och institutioner.

Är det inte det alls menar du? Är det ointressant med ekonomiska angrepp eller en sådan omorganisering och omfördelning/förändring av existerande resurser?

Magnus: Det finns ju en viss pragmatik förstås. Det är bra att använda facebook för att nå ut till många och det är givet att många världen över behöver pirata centraliserat genererad el från elledningarna som går över staden, snarare än att producera egen distribuerad el. Och det är väl sällan ett hackspace helt bygger om de platser det verkar på, men i slutändan tycker jag att det politiska kräver en omvärdering av hur det materiella värderas och organiseras och infrastrukturer skapas. Idag är infrastrukturen inte bara ohållbar ekologiskt, utan kräver ofta centraliserade hierarkier för att skötas om.

Vore det meningsfullt att utsträcka samarbetet mellan era hackspaces och andra politiska grupper?

Magnus: Jag tycker det är meningsfullt för hackspaces att aktivt arbeta för att inkludera nya sätt att arbeta med andra och vara med i många processer. Å ena sidan är hackspaces en väldigt öppen företeelse utan speciella mål eller metoder, och de formas helt av de som deltar. Å andra sidan finns det en identitetsskapande tendens som går ut på att man bildar en hackergemenskap med andra hackers genom att prata på ett visst sätt, organisera hackspacet på ett visst sätt, och hacka på vissa standardiserade sätt. Den typen av gemenskap tycker jag är antipolitisk eftersom den då missar alla andra intressanta personer och grupper som finns i samhället. Hackarna har värdefulla kunskaper som är relevanta för mångas liv, och blir mer relevanta ju mer digital teknik bäddas in i olika verksamheter, men om dessa kunskaper bara appliceras på hackare som hackar med andra hackare så blir det redundant och meningslöst. Jag tycker det kan vara intressant för hackspaces att både närma sig institutioner som konstvärlden och universitetsvärlden, men också sträcka ut sig horisontellt och till exempel samarbeta med folk som håller på med slöjd eller experimenterar med hållbara levnadssätt. eller folk som avrustar militäranläggningar eller bygger tältstäder. Det gemensamma finns i det direkta omformandet av livsvärlden.

Fredrik: På Forsken i Malmö har vi alltid varit öppna, för de som vill, att komma och genomföra sina projekt. Detta i en miljö man kanske inte har tillgång till annars, där man både har verktyg och folk att bolla idéer med och fråga saker. Vissa kanske har gjort det du vill eller försöker göra, eller liknande, och kan komma med värdefull input, andra kanske också är intresserade av att lära sig eller delta.

Sparvnästet: Sparvnästet ligger i det sociala centret Hemliga trädgården och här är det tänkt att det ska uppstå samarbeten som överskrider gränser mellan olika discipliner. Jag tycker hackspacet genom de personer som finns där är en utsträckt grupp i sig, men dock en informellt utsträckt kropp. Vi har också jobbat både på att inte formalisera oss för att förbli osynliga, och att i motsatt riktning försökt hitta finansiering för våra projekt. Ibland har vi diskuterat hur vi ska förhålla oss till pengar från eller samarbeten med staten, institut eller företag, och vad som händer med vår eventuella autonomi.

Hur kommer den eventuella förändringen av nätet till ”kabel-tv-formen”, det vill säga denna instängning av det idag öppna nätet, att påverka hackspaces tror ni? Hur kommer det påverka möjligheten att med kommunikativa verktyg skapa politisk sprängkraft i politiska aktioner, ta till exempel problemet med Facebook som monopolföretag.

Magnus: Det är en svår fråga och jag tror att det snabbt kan svänga åt olika håll. En möjlig utväg är att vi i framtiden inte kommer att ha *ett* internet som kommer ut ur väggen eller ur luften (trådlöst), utan att vi mer aktivt måste välja hur vi kommunicerar digitalt. Redan idag är det så med internet via mobil eller via vägguttag, som ofta inte riktigt är samma internet. Det kanske kommer finnas ett kabel-tv-nät som är toksnabbt, men samtidigt fria lösningar som är långsamma eller kanske bara funkar inom en stad eller ett område. Dessa olika internets kommer göra att vi kommunicerar och relaterar till information på olika sätt i olika situationer. Redan idag finns det platser i världen där ett mail skickas genom att man går till den gemensamma datorn i byn och skriver det, sen kommer det någon på motorcykel en gång om dagen, hämtar ett usb-minne med mailen och sticker in till stan för att maila dem via ett internetcafé. Så istället för att fråga sig hur framtidens internet kommer se ut tror jag att internetupplevelsen kommer att diversifieras mer och mer.

Nätpolitik blir ofta ett slags reaktivt, tvångsmässigt strävande efter att ”hänga med” i det senaste och reagera så fort något händer ute i världen. I kontrast till detta gillar jag hackspacets långsamhet. På något sätt har även politiken blivit ett tvångsmässigt uppdaterande såsom du beskriver att arbetet har blivit. Angående facebook och monopol tror jag inte att uppgiften i första hand är att skapa fria alternativ till facebook, utan att hitta nya sätt att kom-

municera och använda sig av information som inte bygger på att alltid försöka jaga ifatt något slags nu som aldrig nås.

Christopher: Kabel-TV-internet är nog inget som kommer drabba hackspaces eller hackare. Snarare är den farliga effekten att det blir längre avstånd mellan hackspaces och andra sociala sammanhang. Att hackare använder andra system, andra metoder och kanske till och med andra nät än andra människor. Och på så sätt ökas avståndet så att en genomsnittlig facebookanvändare inte ens tänker att hackare är på samma internet.

Sparvnästet: Även om en del stater och företag vill se en ökad kontroll av nätet, tror jag att de inte kommer att lyckas, helt enkelt av den enkla anledningen att utvecklingens hastighet hela tiden springer ifrån kontrollen och vi inte kommer låta dem. Vi vann ju fildelningskampen. Facebook kommer att lösas upp när vi tar fram en ny, öppen, och mer flytande standard för sociala nätverk. Jag tror inte att problemet med facebook är att det har en psykologisk klick-patologi, man kan inte styra bort personers emotionella klickande som om det vore något dåligt. Problemet är snarare att dessa klickströmmar och dessa bio-sociala loopar har en kontrollerande ram genom att den ägs och kontrolleras av ett företag som gör att vi inte får del av dess fulla potential. Den ökande inlåsningen kommer troligen att gynna hackerkulturen eftersom fler blir mer intresserade av att utforska teknikens brister och svagheter. Kom ihåg att för vissa hackers är den ökande kontrollen bara en ökande utmaning. Som en poet som begränsar sitt versmått kan det upplevas som inte enbart negativt. Samtidigt är det ett stort problem eftersom det kommer att öka klyftan mellan hackers och "vanliga användare".

Vilken roll kan hackspaces ha i politiska konflikter där nätet stängs ner? Vilka andra politiska områden tror ni att hacking har eller kan ha betydelse?

Magnus: Vet inte om det just är hackspaces som kommer att ha den här rollen, men en viktig funktion i sådana situationer där nät stängs ner tror jag är att förstå kommunikationsformer och dess relation till social organisering på ett djupare plan. Tekniska verktyg måste användas och byggas in i politiska processer och vanor. Revolutionen i Egypten till exempel började inte i januari i år och var knappast över en månad efteråt. Det går inte att släppa ner mobiler med flygplan och tro att det blir politik av det. Ett exempel är säker och krypterad kommunikation. Många tror att detta handlar om att tanka ner rätt verktyg och så är man säker, men till stor del handlar det om att utveckla praktiker, rutiner och kollektiva kommunikationsvanor. Det spelar ingen roll vilka verktyg som används om de används oförsiktigt.

Det är en sak att försöka återupprätta internetkommunikationen med andra medel (som skedde i Egypten-situationen med gamla telefonmodempooler och vissa inte helt lyckade försök med amatörradio), men det är också viktigt att förstå hur man kan organisera kommunikation med andra, enklare medel. Genom röst och ljud, genom att röra sig genom staden och samlas i den, genom klädsel och beteenden. Genom att tänka på tekniker (rösttekniker till exempel) i bred bemärkelse, inte bara teknologier. De möjligheter som finns idag är att bygga upp nya typer av sammansättningar mellan människor, maskiner och platser, men det är en del av en pågående process, inget som tekniken i sig löser.

För mer information om hackspaces, se hackspace.se. ***Sparvnästet*** *Stockholm har hemsidan sparvnastet.org,* ***Göteborgs Hackspace*** *gbg.hackspace.se och* ***Forskningsavdelningen*** *Malmö forskningsavd.se. Viktiga andra sidor är* ***Telecomix*** *telecomix.org och* ***Chaos Computer Club*** *www.ccc.de.*

Marcin De Kaminski

Den anonyma svärmen

Från lulz till srs bsns. Hacktivismrörelsen Anonymous har gått från pranks till att bli en seriös maktfaktor.

Anonymous, lika hemliga som svårgreppbara, har i allt större utsträckning blivit likställda med nätets mytiska subkulturer. Vad helst som händer på Internet så dyker Anonymous upp, ofta i samband med att något på Internet går sönder. Att försöka förklara Anonymous är dock ingen tacksam uppgift. Man riskerar stöta sig med väldigt många. I en ansiktslös rörelse som Anonymous bildas det lätt lika många uppfattningar om vad man är en del av, som antalet faktiska deltagare. Närhelst man sätter en stämpel på Anonymous riskerar man därför att göra någon besviken.

Den senaste tiden har många försök gjorts att definiera vad Anonymous egentligen är. Många kommentatorer tycker om att beskriva fenomenet som ”hackergrupp”. Andra ”cyberterrorister”. Ett mellanläger kallar dem ”nätaktivister”. Det rimliga är att inte ansluta sig till någon av de definitionerna. De är varken hackers eller terrorister och nätaktivister säger egentligen ingenting. Anonymous är en rörelse, i ordets egentliga betydelse. Inte någon fast organisation, utan alltid i rörelse. Och, som sig bör, bäst beskriven genom sina handlingar.

Först och främst, Anonymous icke-organisering är lika svårgreppbar som simpel. Istället för att vara en organisation eller ett nätverk är man en idé, eller kanske snarare ett koncept. Man trycker gärna själv på det faktum att vem som helst kan vara Anonymous. Poängen är att vara en enhet och agera som en sådan. Det är charmigt, förstås. Det finns en inneboende romantik i att alla kan vara en. Samtidigt är det ungefär lika förvirrande, när antalet grupperingar och aktioner som kan härledas till Anonymous ibland blir så många att det blir svårgreppbart.

Därtill, i en rörelse till synes utan namn och ledare, krävs tydliga drivkrafter. För Anonymous har drivkraften alltid legat i spänningsfältet mellan ”lulz”, från nätspråkets ”lol”, något väldigt roligt, å ena sidan och ”srs bsns”, förkortning för serious business, å andra sidan. Här finns en intressant utveckling som inte kan betonas nog. I Anonymous ungdomsår jobbade man mer med ”lulz”, idag är det alltmer ”srs bsns”. Även om det är svårt, för att inte säga omöjligt, att på en och samma gång beskriva allt som gjorts under Anonymous-flagg är just detta en genomgående trend. Även när det inte alltid handlar om den här beskrivna politiska utvecklingen av dess aktioner så har Anonymous börjat svänga sig med en mer allvarlig ton, oavsett vad man tagit sig till.

Anonymous har sitt ursprung i 4chan, ett webbaserat forum med väldigt få features. I massvis med underforum lägger användare från hela världen i en rasande fart upp bilder av alla de slag, med enda gemensamma faktor - att allt, både bilduppladdning och kommentarer görs helt anonymt. Bilderna får här stå för berättandet. Många underforum baseras på helt vanliga intresseområden, andra kan väl med försiktiga ord utforska gränserna för det tillåtna. Vet man var man ska leta kan man med lätthet vid varje givet tillfälle hitta minst en handfull bilder som inte kan göras osedda. Det är som en extrem form av informationsfrihet, allt är tillåtet och man triggar gärna varandra i jakten på den absoluta gränsen. Eller det ultimata ”lulzet”, beroende på hur man ser det.

Historien om 4chan och det utmanande nosandet på det tillåtnas gräns går tillbaka till 2003. Under flera år genomförde grupperingar från såväl olika underforum på 4chan som liknande, men konkurrerande webbforum, mer eller mindre fantasifulla attacker mot varandra. Det kunde handla om allt från att översvämma motståndarens forum med tematiska bilder till att sabba varandras servrar till fördärv. Men tidigt 2008 började det som kom att bli en vändpunkt för 4chan och Anonymous födelse.

Strax efter nyåret 2008 började en intern film som läckt från Scientologerna spridas över nätet. Snabbt som ögat satte sekten igång med att försöka ta ner den, varhelst den än dök upp. Det här väckte ont blod hos 4chans anonyma användare, som satte prestige i att hylla friheten på Internet och att låta all information få plats. Genast organiserade man motaktioner mot Sci-

entologerna, både genom att se till att den aktuella filmen lades upp i en högre takt än den kunde tas ner och i mer handfasta aktioner i köttvärlden. Nu fanns plötsligt mer än bara lite experimentella kufar på ett webbforum. Nu fanns Anonymous.

I Sverige har vi aldrig haft någon egentlig närvaro av Scientologerna. Därför dröjde det till våren 2009 innan Anonymous kom hit. Den läckta scientologfilmen hade kommit att bli en symbol för ett öppet och fritt Internet. I Sverige hade vi en liknande symbol, som under våren 2009 stod inför sina svåraste utmaningar dittills. Männen bakom The Pirate Bay stod i februari 2009 inför rätta. I april samma vår kom domen, fängelse och astronomiska böter. Anonymous aktiverade de vapen man utvecklat i slagen mot scientologin och svepte in över Sverige.

Veckan efter att domen mot The Pirate Bay annonserades, attackerade Anonymous hemsidorna för Antipiratbyrån, musikindustrins lobby Ifpi och de amerikanska filmbolagens svenska advokatbyrå Maqs. I den turordningen. Med hjälp av vad man kallar ”LOIC-kanoner” sänktes hemsidorna gång på gång i lika okomplicerade som effektiva överbelastningsattacker. Nu var det slut på ”lulz”. Nu var Internet hotat och det var förstås ”srs bsns”. Man räknade ner och gick till kollektiv attack.

Avancemanget från ”lulz” till ”srs bsns” här är viktigt, för det tycks som att Anonymous sedan dess aldrig riktigt blickat tillbaka. På gott och ont förstås, men man kan i varje fall se en tydlig ändring i riktning. Istället för att attackera varandras respektive forum valde man från och med slagen mot Scientologerna och upphovsrättslobbyn att ta sig an större fiender, politiska sådana.

Redan här kom kritiken: Anonymous fick höra att man bara var ute efter att sabotera så mycket som möjligt. Man byggde ju inget. Det var alldeles korrekt. Istället för att arbeta med uppbyggande aktivism har Anonymous traditionellt haft som regel att gå in för att göra statements. Att en hemsida ligger nere blir sällan långvarigt, men är en tydlig signal om att man lyckats skaffa sig ovänner. Förstör det som förstör dig är inte heller något nytt slagord, men frågan alla ställde sig var när Anonymous faktiskt skulle börja bygga något för framtiden, göra något på riktigt.

Sommaren 2009 deltog Anonymous ihop med sina nya bundsförvanter The Pirate Bay och andra nätaktivist-grupperingar i den samlade ansträngningen för att öppna upp nätet för Iran. Under den ”Gröna revolutionen” beskar den iranska regimen nätfriheten kraftigt och gjorde det näst intill omöjligt för iranier att kommunicera med omvärlden. Den lilla strimma av Internet som ändå fanns kvar var hårt filtrerad och övervakad. Anonymous riktade nu sina kanoner mot regimens hemsidor, myndighetsportaler och andra strategiska mål. Samtidigt arbetade andra aktivister med att tillhandahålla nya, fria vägar ut på Internet, med hjälp av proxyservrar, krypteringsverktyg och annat som fanns tillgängligt.

Samma typ av växelverkan mellan Anonymous och mer konstruktiva, eller snarare uppbyggande, grupper har fortsatt under den Arabiska våren. Samtidigt som mängder med aktivister arbetade med att bygga spegelsiter fyllda med sådant material som den tunisiska regimen försökte blockera jobbade Anonymous med att högst effektivt attackera och sabotera diktaturens digitala infrastruktur. Tycka vad man vill, men man kan enkelt analysera de motdrag som följde på attackerna och konstatera att de om inte lamslog, så i varje fall stressade regimen så mycket att man började göra alltfler politiska misstag.

Strax innan revolutionen i Tunisien inleddes inträffade dock något som skulle prägla hela det kommande året. Wikileaks ledargestalt Julian Assange blev under sin vistelse i Sverige anmäld för att ha utnyttjat två svenskor sexuellt och greps sedermera i London. Assange hade under de senare åren arbetat upp ett rykte som i mångas ögon likställde honom med Wikileaks självt, varför det här av många kom att tolkas som något som hotade Wikileaks verksamhet. Utan att halka ut på sidospår kan man utan bekymmer se vilken vik-

23:13:24 <+digital_jihad1> !countdown
23:13:25 <+lsd> COUNTDOWN TILL RAID: 14 hours, 35 minutes, and 23 seconds
(…)
13:52:22 <%raeg> KEEP FIRING
13:52:22 < Unknown> hahah, so fail
13:52:24 <%raeg> KEEP FIRING
13:52:25 < shifty> down hard now haha
13:52:28 <%raeg> KEEP FIRING
13:52:31 < HaVoK> Only target: www.ifpi.se
13:52:33 < mehtits> IFPI.SE
13:52:34 < pep> ON IFPI.SE
13:52:54 < mehtits> ALL ON IFPI.SE EVERYONE!!!!
13:53:09 < HaVoK> Only target: www.ifpi.se
13:53:09 < HaVoK> Only target: www.ifpi.se
13:53:09 < HaVoK> Only target: www.ifpi.se
13:53:17 < iFoley> im dosing it
13:53:17 < iFoley> im dosing it
13:53:17 < iFoley> im dosing it
13:53:17 < iFoley> im dosing it
13:53:17 < iFoley> im dosing it
13:53:50 < mazodan> KEEP FIRING
13:53:50 < mazodan> KEEP FIRING
13:53:51 < mazodan> KEEP FIRING

tig symbol Wikileaks utgjort för väldigt många nätanvändare. Precis som det som följde på åtalet mot männen bakom The Pirate Bay våren 2009 kom den påbörjade förundersökningen mot Julian Assange att väcka en sällan skådad vrede på nätet.

Under en kväll och natt tidigt i december 2010 sänktes först Polisens hemsida, sedan advokat Claes Borgströms advokatfirmas hemsida och sedan Åklagarmyndighetens. Återigen var Anonymous tillbaka på det svenska nätet, redo att hämnas vad man ansåg vara en attack mot Internet som sådant.

När Wikileaks sedan som organisation utsattes för vidare prövningar fortsatte arbetet inom Anonymous. Efter påtryckningar från säkerhetstjänsthåll slutade Paypal, Visa och Mastercard att tillhandahålla betalningslösningar för Wikileaks. Paypal frös dessutom hela det belopp Wikileaks hade innestående hos dem och vägrade att betala ut det. Anonymous var inte många steg efter och slog i omgångar ut både hemsidor och betalningssystem för de tre jättarna.

Här hände något intressant. Kriget om Wikileaks visade sig ha en många gånger viktigare symbolik inneboende än något man hittills kunnat ana. Anonymous fick väldigt snabbt ett ordentligt tillskott i leden och hade nu den största sprängkraften någonsin. Under en period var chattkanalen som stod för den globala samordningen för attackerna mot Visa och Mastercard fyllda med flera tusen aktivister som inte gjorde annat än att överbelasta mål efter mål efter mål. Den svenska motsvarigheten, som alltså samlade den svenska delen av Anonymous, bestod av några hundra personer. Inte lika många som den internationella kanalen rimligtvis, men det är fortfarande högst anmärkningsvärt att upp emot en tiondel av de aktiva i en sådan här rörelse kan antas vara svenskar. Frågade man vad som fått dem att ansluta sig till Anonymous var svaren alltid ett av två: några få uppgav att de hängt i de här kanalerna länge, ja i åratal men den absoluta majoriteten uppgav att de var färskingar, men så upprörda över vad som hänt Wikileaks att man inte längre stillatigande kunde sitta och se på.

Under det år som passerat sedan aktivismen kring Tunisien och händelserna kring Wikileaks har Anonymous fortsatt att utvecklas i en aldrig skådad takt.

En gren har väldigt tydligt fortsatt arbeta kring Arabiska våren och de andra länder som kommit att göra uppror efter många och långa decennier av diktatur. Egypten och Syrien sticker ut lite extra mycket. I båda fallen har Anonymous, även här parallellt med andra grupperingar, fortsatt med sina attacker mot regimtrogna hemsidor. Men framförallt har man också börjat arbeta mer konstruktivt och med mer allmänt säkerhetstänk. Särskilda trygghetspaket har satts ihop, innehållandes basala tips vad gäller Internetsäkerhet, programvara som kan underlätta riskfritt surfande, guider för hur man skyddar sig mot tårgas, hur man behandlar enklare sårskador och dessutom alternativa kanaler till nyhetsrapportering om läget i området. Man kan säga att Anonymous hittat en ny bredd vad gäller understöd till traditionell politisk gatuaktivism.

En annan gren av Anonymous har fortsatt arbeta där man menar att Wikileaks lämnades i sticket. Man har satt i system att utforska säkerhetshål i datorsystem, för att därefter avslöja dem på väldigt spektakulära sätt. Ofta har det handlat om att läcka information man hittat när man tagit sig in i servrar hos spel- och säkerhetsbolag och myndigheter. Det kan vara kreditkortsuppgifter, interna mail eller annat som man snubblat över. Den mest kända avknoppningen från Anonymous här är Lulzsec, som under en dryg månads tid lyckades hacka en stor mängd känsliga hemsidor som en form av statement över den undermåliga säkerhet som vi ständigt tvingas lita till när vi använder oss av olika nättjänster.

Utvecklingen av Anonymous verksamhetsfokus är intressant. Lika svårt som det kan vara att följa Anonymous på den uppsjö av hemliga chattkanaler som koordinerar alla aktioner, lika lätt är det att urskilja en trend i hur aktivismen förädlats, eller i varje fall förändrats. Radikaliseringen är tydligare än någonsin tidigare. Från att ha fokuserat på ”lulz” och det lekfulla utforskandet av vad som egentligen är tillåtet på Internet är man nu helt inne på ”srs bsns” där man formulerat en tydligt frihetlig politisk agenda och inte drar sig för att tillgripa de vapen som står till buds för att driva frågor

som man ser som viktiga.

Radikaliseringen är spännande, kanske främst som reaktion på en allt hårdare kamp om det öppna nätet. Aldrig tidigare har vi sett så många samtidiga initiativ som är menade att lagstifta kring Internet och reglera, eller snarare hantera, det vi hittills sett som självklart fritt och öppet. När vissa ömma punkter blir tilltryckta tycks det börja mullra i leden. Och på Internet mullrar det rejält.

Spännande här är att mullret inte bara hörs på Internet. Det är därför det egentligen är orättvist att kalla Anonymous för nätaktivister. Aktivister ja, nätpositiva ja. Men mer än egentliga nätaktivister är det dags att istället se dem som aktivister som använder sig av nätet. Verksamhetsfältet är inte längre bara Internet, utan snarare sker organiseringen där – medan handlingar utförs och ger svallvågor långt bortom nätet. Det märks med tydlighet i arbetet kring den så kallade arabiska våren, där Anonymous aktioner på nätet fått, i vissa fall, stora återverkningar i världen. Samma sak kan man se när Anonymous först gått till attack mot storbanker som Bank of America och sedan öppet och aktivt stött Occupy-rörelsen under hösten 2011.

Radikaliseringen är också spännande som ett led i en ständigt pågående process i en totalt oformlig rörelse. Anonymous består av personer som "blir" Anonymous först när de ansluter sig till någon av de kampanjer som för tillfället är aktiva. Det finns ingen organisation, ingen egentlig struktur och ingen uttalad ledare. Ändå bedriver man kampanjer som allt oftare är riktigt radikalt politiska, om än någonstans med glimten i ögat.

Anonymous tycks i all sin luddighet lyckats ha tagit sig ur ett första lekstadium. Lulzandet var visserligen en viktig del i formandet av det som blev gemensamt för dem som räknar sig till Anonymous. Utvecklingen mot en mer politisk riktning är ett sätt att utöva de erfarenheter man fått i lulzkrigen på 4chan. Samtidigt ramlar Anonymous ofta i samma fallgropar: först överbelastningsattacker mot vad man upplevde vara fiende efter fiende, och under senare tid – tydligast kring Lulzsec-eran – har man använt sig av kända säkerhetsbrister i sida efter sida.

Men i jakten på "srs bsns" försvinner mycket av den flexibilitet som ändå funnits tidigare i lulzet. Överbelastningsattacker och enkla hack är inget som för evigt kommer fungera, istället måste man hitta nya och mer bestående vägar. Det är inte orimligt att tänka att man för att lyckas överleva som aktiviströrelse måste ta erfarenheterna av det alltmer politiska engagemanget med den nyfikenhet och uppfinningsrikedom man lärt sig under den tidiga lulz-tiden. Anonymous måste lära sig att hitta fler kopplingar till faktiska problem, fler beröringspunkter med andra rörelser – sådant som historiskt sett varit viktigt för att faktiskt bli en politisk kraft. Med öppenheten som mål och anonymitet som vapen kan man då på allvar börja förändra världen.

Marcin de Kaminski *är doktorand i rättssociologi vid Lunds universitet och nätforskare knuten till forskargruppen Cybernormer. Han är aktiv i nätpositiva Juliagrupper och hacktivistgruppen Telecomix.*

Daniel Wiklund

Så tar du kommentarsfajten

Fem punkter - så här tar ni kampen i kommentarsfälten.

1) Gå på offensiven!

Svara gärna på inlägg av Sverigedemokrater, nyliberaler, andra högertokar och troll, men skriv först vad du själv tycker! Låt andra bemöta dina åsikter istället för att själv vara den som bemöter.

2) Skriv inte för långa inlägg!

Kommentarsfälten lämpar sig inte särskilt för långa teoretiska texter. Dina motståndare kommer inte bry sig om vad du skriver och de andra kommer inte ens att orka läsa inlägget. Om man ändå väljer att skriva ett längre inlägg (som t.ex. när man presenterar fakta för en skränig Sverigedemokrat eller betongliberal), så kom ihåg att vara saklig och använda styckesindelning och rubriker för att göra texten mer lättläst.

3) Humor!

Finns det nåt som går hem på Internets så är det humor. Att driva med sin motståndare och/eller dennes åsikt är ett gammalt knep för att framstå som den som åskådarna vill vara på samma sida som. Om man dessutom lyckas göra sin motståndare arg så är detta ytterligare en seger eftersom arga människor gör misstag. Kommer du inte på något roligt själv så är populära memer ett tips.

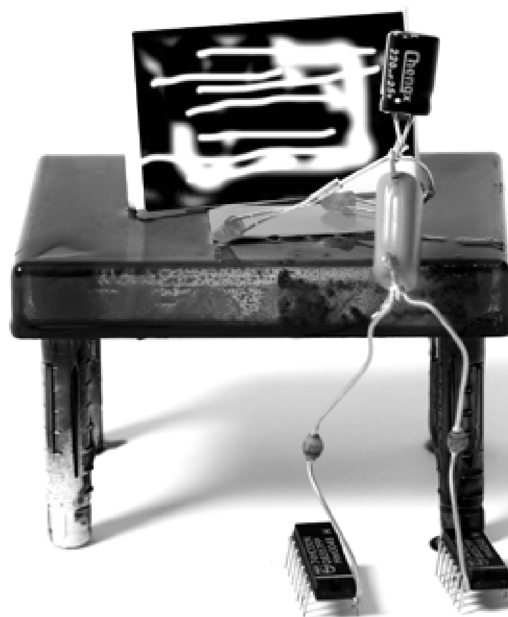
4) Utgå från din egen situation!

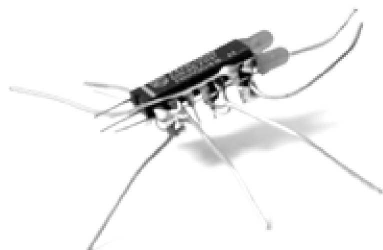
Utgå från din vardag istället för att argumentera i egenskap av vänsterdebattör, partimedlem eller anarkist. Basera kommentarerna på dina erfarenheter oavsett om det handlar om ditt yrke, ditt liv som förortsbo, din roll som förälder eller klacken du tillhör. Dölj vad du än gör inte dina vänsteråsikter, men låt dina erfarenheter hamna i centrum. Personliga anekdoter och exempel är bra, men tveka för den skull inte för att använda även vänners, grannars eller kollegors dito.

5) Kul och kontinuitet!

För att din insats verkligen ska göra avtryck så räcker det inte med nån enstaka kommentar i månaden. Få in rutinen att kommentera varje artikel eller blogginlägg som du läser på nätet. Men kom bara ihåg att det inte ska vara en tråkig tvångssyssla att skriva! Det ska vara roligt och underhållande. Om du tröttnar på borgarna och rasisternas intetsägande svar så skit bara i dem och posta ett nytt (se tidigare punkt). Det är ändå främst kommentarerna längst upp som blir lästa.

Daniel Wiklund *är veteran inom Syndikalistiska ungdomsförbundet Stockholm.*

Agnes Stuber

Kommer finanskrisen nå oss?

Illustration: Emelie Östergren

Står Sverige utanför den globala ekonomiska krisen? Har borgarnas finanspolitik räddat oss eller är det bara en tidsfråga innan krisen blir kännbar även här? Brand har träffat Tony Jansson, doktorand i ekonomisk historia, för att reda ut frågetecknen.

Brand har träffat Tony Johansson, doktorand i ekonomisk historia på Lunds universitet, för att diskutera vad finanskrisen innebär för Sverige.

Är det samma ekonomiska kris idag som 2008? Har den förändrats?

Dagens eurokris kan beskrivas som en fortsättning på finanskrisen 2008, men nu har det övergått från att handla om den privata lånemarknaden i USA, som fick globala effekter, till att ha blivit en statsfinansiell kris i södra Europa. Det är inte samma kris, men den har en bakgrund i krisen som startade 2008.

Vilka konkreta konsekvenser har krisen inneburit för Sverige?

Tillväxten har blivit lägre, börsen faller och människor är oroliga för framtiden. Arbetslösheten riskerar att permanentas på en hög nivå. Och det finns inget i den nuvarande politiken som biter på denna höga arbetslöshet.

Varför har inte Sverige drabbats lika hårt som många av de andra länderna?

En sak är säker. Det är inte regeringens förtjänst. När krisen slog till 2008 gjorde den svenska regeringen väldigt lite för att motverka den – man fortsatte helt enkelt på samma linje med att sänka skatterna. Men dels är skattesänkningar av det här slaget ett dåligt sätt att möta en kris, dels finansierades dessa skattesänkningar med försämringar i arbetslöshets- och sjukförsäkringen. Och sämre inkomstförsäkringar gör att en ekonomisk kris får större genomslag.

Det som har gjort att Sverige har klarat sig relativt väl är dels de stora överskott som den socialdemokratiska regeringen lämnade över till Reinfeldt och Borg, dels att Sverige står utanför EMU. Under krisen sjönk kronan drastiskt i värde. Det innebar att svenska exportvaror blev billigare utomlands. Kronförsvagningen genererade exportinkomster på omkring 50 miljarder kronor. Detta har varit mer betydelsefullt än regeringens agerande. För EMU-länderna har det varit tvärtom. Euron blev övervärderad under krisen. Det skadade medlemsstaternas ekonomier, och det är en del av bakgrunden till dagens kris.
Alltså är det inte Anders Borg som vi ska tacka för att Sverige klarar sig relativt väl. Istället är det det svenska folket som vi ska tacka för att vi var kloka nog och modiga nog att stå emot den politiska och ekonomiska eliten, så att det faktiskt blev ett nej i folkomröstningen 2003.

Vad händer om de krisdrabbade länderna ställer in sina betalningar?

När en stat ställer in betalningarna, så innebär det att staten säger till dem som har lånat ut pengarna att den inte tänker betala tillbaka. I realiteten får staten, som hamnat i problem, sätta sig och förhandla med långivarna om hur stor del som ska betalas tillbaka. Konsekvensen av en grekisk betalningsinställelse idag är att en

lång rad europeiska banker som har lånat ut pengar till exempelvis Grekland kommer att få problem, en del av dem riskerar rentav att gå i konkurs. Europeiska centralbanken är faktiskt en av dessa banker som riskerar konkurs, eftersom banken har köpt upp sydeuropeiska statspapper i syfte att sänka räntorna som dessa stater tvingas betala för att få ta lån. Räntorna avspeglar nämligen marknadens bedömning av hur stor risken är att staten ska ställa in betalningarna. Men desto högre räntorna blir, ju högre blir risken att staten i slutändan inte klarar av att betala tillbaka lånen. Dessa höga räntor är förstås skälet till att bankerna ändå har spekulerat i exempelvis grekiska lån.

Man borde vara beredda att satsa mer på investeringar i bostäder och infrastruktur. För även om detta skulle leda till temporära underskott så betalar sig sådan politik i det långa loppet.

Inställda inbetalningar riskerar att få liknande återverkningar som Lehman Brothers kollaps fick i USA. Då slutade det finansiella systemet att fungera, vilket i sin tur gjorde att företag fick problem att ta lån, och utan tillgång till krediter stannar den moderna kapitalismen. Resultatet blir företagsnedläggningar och snabbt stigande arbetslöshet. Enkelt uttryckt kan man säga att då visste inte banker och finansinstitut hur illa det såg ut i de olika bankerna, varvid bankerna inte längre vågade låna till varandra. Detta kan tyckas vara en bagatell, men det gör att den så kall-

Den viktiga principen då måste dock vara att pengar byts mot ägande. Krisande banker ska helt enkelt förstatligas.

lade internbankräntan – räntan som bankerna tar för att låna till varandra – rusar i höjden, vilket i sin tur riskerar att göra penningpolitiken ineffektiv. För även om centralbanken sätter en låg ränta för att stimulera investeringar, så är internbankräntan hög, vilket pressar upp det allmänna ränteläget och sänker investeringarna och därmed ökar arbetslösheten.

Finns det några som tjänar på krisen?

Ja, det finns det såklart. Om du vet när du ska gå ut och in på aktiemarknaden kan du tjäna på det. På samma sätt är det på marknaderna för statsobligationer och på de olika typer av finansiella marknader som är knutna till dessa. Det är säkert en del som gjort sig en hacka på den grekiska krisen.

Vanligt folk är däremot alltid förlorare och ofta också den offentliga sektorn. I slutändan kommer nämligen staten att tvingas gå in och lösa ut bankerna, eftersom konsekvenserna av att låta banker gå omkull är för stora. Den viktiga principen då måste dock vara att pengar byts mot ägande. Krisande banker ska helt enkelt förstatligas.

Finns det politiska motiv där man utnyttjar krisen som skäl för att genomföra omstruktureringar?

Ja, det har vi sett mycket av de senaste åren. Det finns de som ser denna kris med tillförsikt. För dem är krisen ett sätt att tvinga fram en federalistisk utveckling i EU. Förre kommissionsordförande Romani Prodi är ett exempel. Krisen används också som motiv för att pressa krisande länder till hårda åtstramningar, lönesänkningar, uppsägningar i offentlig sektor, förändringar i pensionssystemen. Det finns helt klart strukturella problem i flera av de nu krisande länderna. Men det primära problemet i exempelvis Grekland är inte svällande välfärdsutgifter eller att grekerna skulle vara slöa och gå i pension tidigt. Det är helt enkelt inte sant. Grekerna går i pension vid ungefär samma ålder som tyskarna och de arbetar mer i årsgenomsnitt än något annat folk i Europa. Däremot har man låga skatter, dålig skatteindrivning och en löjligt stor militärmakt.

Vissa anser att en finanskris skulle kunna mobilisera arbetarklassen för att få igenom krav när kapitalet är försvagat, stämmer det?

Ur en historisk synvinkel så har det alltid varit så att arbetarklassen drabbats hårdast av ekonomiska kriser. Men det politiska resultatet av detta har sällan varit gott. Ta ett exempel: visst mobiliserades arbetarklassen i Tyskland under 20-talets återkommande kriser och under 30-talets depression, men de röda förlorade och de bruna vann.

Snarare är det så att arbetarklassen har gjort sina största framsteg under goda tider. Detta hänger bland annat samman med att perioder av låg arbetslöshet gör att fackföreningarna flyttar fram sina positioner. Krisperioder är tider av osäkerhet och ekonomiska bekymmer. Det kan ibland leda till revolutionära urladdningar. Det finns sådana exempel som vi vet. Men det kan också leda till återhållsamhet och pessimism och till att fascistiska idéer får fotfäste.

Går det att se möjligheter i krisen?

Om vi ser på Sverige idag, så är jag bekymrad. Regeringen har effektivt slagit sönder de sammanhållande kitten i den svenska modellen, och har därmed slagit in kilar i löntagarkollektivet. Man har helt enkelt skurit av de som har arbete från de som är sjuka och arbetslösa, genom att ta pengar från sjuka och arbetslösa och ge dem till de arbetande. Dels bryter man på så sätt ned samhällssolidaritet, dels har detta fått konsekvensen att så länge man inte är arbetslös eller sjuk har den här finanskrisen knappt märkts. Så den som hoppats på att kris och elände skulle mobilisera någon, hoppas förgäves.

Men allt är inte mörker. För det första är jag övertygad om att människor ogillar den otrygghet som ”det enda arbetarpartiets” politik lett till. I detta finns många möjligheter att vända utvecklingen.

För det andra ser vi en global rörelse bort från teorier om effektiva marknader – alltså det nyliberala tankegods som länge stått i nationalekonomins mittfåra och som påstår att om bara politikerna håller sig borta, så löser marknaden alla problem. Men finanskrisen 2008 var just resultatet av att politikerna hållit sig borta. Det kan alla se. Det visar än en gång att kapitalism är instabilt och leder till återkommande kriser. Detta har konsekvenser för nationalekonomin. Allt fler rör sig bort från Friedman och allt närmare Krugman. Och det har konsekvenser för politiken. Den Tobinskatt som nu föreslagits i EU, skulle ha varit omöjlig för några år sedan, liksom många av de nya bankregleringar som diskuteras i USA.

En annan konsekvens är förstås att de som fortsätter att hävda att Sverige bör gå med i EMU har blivit en alltmer marginaliserad skara. Vi på nej-sidan har ju faktiskt fått rätt i allting. Ja- sidan har fått fel i allting.

Är det möjligt att en sådan djup ekonomisk kris, som till exempel den i Grekland, når Sverige?

Det är osannolikt. Sverige har liten statsskuld, bra statsfinanser och eftersom vi står utanför EMU, har vi också penningpolitikens redskap att ta till. Men Sverige drabbas såklart av andra länders kriser.

Finns det andra alternativ för att undvika fler kriser?

Om det är något som de senaste två hundra åren av kapitalistisk utveckling har lärt oss, så är det att krisen är en naturlig del av detta system. Om vi nu antar att kapitalismen fortsätter att vara vårt produktionssätt under överskådlig framtid, vilket nog inte är en särskilt järv gissning, så är frågorna som vi bör ställa oss hur vi bäst dämpar dessa kriser och hur vi försöker minimera att människor blir lidande.

Att svara på dessa frågor skulle kräva långa utläggningar. Men en bra utgångspunkt är av vi ska bygga starka samhälleliga institutioner och försäkringssystem. Arbetslöshetsförsäkringen är en sådan försäkring. Den borde vara 90 % och taket, alltså hur mycket av inkomsten som försäkras, bör ligga en bra bit över 30 000 kronor i månaden. Ur en ekonomisk synvinkel är höga ersättningsnivåer bra, eftersom dessa gör att konjunkturnedgångar dämpas automatiskt. Har man ett system med väldigt låga ersättningar, som idag, bidrar det till att en ökning i arbetslösheten snabbt får genomslag i sjunkande konsumtion. Det i sin tur gör att andra företag måste dra ner på produktionen, varvid ytterligare människor blir arbetslösa och då sjunker konsumtionen ännu mer. Så skapas negativa spiraler. Dessa spiraler kan brytas med bra försäkringssystem. Och generös a-kassa får inte effekten att arbetslösheten på sikt stiger, som regeringen påstår. Det finns inget sådant samband. Det är nonsens.

Men detta är naturligtvis bara en liten del. En annan del är att penningpolitiken, alltså den ränta som riksbanken sätter, inte ensidigt bör inriktas på inflationsbekämpning. Istället bör den svenska riksbanken ta efter den amerikanska riksbanken och ha dubbla målsättningar: att stimulera fram hög sysselsättning och samtidigt bekämpa inflationen. Finanspolitiken, alltså statens inkomster och utgifter, bör vara mer flexibel. Dagens system med utgiftstak är irrationellt. Och man borde vara beredda att satsa mer på investeringar i bostäder och infrastruktur. För även om detta skulle leda till temporära underskott så betalar sig sådan politik i det långa loppet.

__Tony Johansson__ är doktorand i historisk ekonomi vid Lunds Universitet och har bland annat skrivit för __Vänsterekonomerna__.

Detlef Hartmann

Upproret mot chockdoktrinen

Illustration: Olle Söderström

Det är ett historiskt tillfälle. Ekonomiska krisen och en ökad självorganisering har löpt hand i hand världen över. Det har uppkommit luckor och sprickor som ger oss handlingsutrymme. Hur vi agerar nu kommer få en avgörande betydelse för ett långt tag framöver. Och vi har inte lång tid på oss.

Tahrir verkar nu finnas överallt. Tahrirtorget har blivit en inspirationskälla runt hela världen, i Nairobi, Wisconsin, Mumbai, Aten, Madrid och New York. Den har blivit symbol för ett kommunikativt nät av uppror och revolter, där det experimenteras med nya former av självorganisering över hela världen. Även om det tar sig olika uttryck överallt och färgas av sina lokala traditioner, lyckas protestvågen ändå spränga gränser och sammanlänka deltagare på olika sidor av jordklotet. Det finns en vilja att stärka den gemensamma makten, en "egenmakt" underifrån och skapa nya former av samhällsgemenskap som går utanför ländernas gränser.

Om vi vill förstå styrkan och mångfalden i dessa protester måste vi förstå två saker: vi kan inte härleda dem ur något tidigare, eftersom de är ett historiskt uttryck för en ny situation. Men vi kan heller inte förstå dem bara i sig själva, eftersom de uppkommer i konfrontationen med en epokskapande chockomvandling av kapitalismen. Denna chock syftar till inrätta en ny ordning, där värdet utvinns ur de underordnade på en ny nivå. Denna omvandling har under flera decennier över hela världen förändrat våra levnadsförhållanden, inte bara inom arbetslivet utan i alla delar av det sociala livet. Sedan mitten av förra årtiondet har kapitalismen hamnat i en krisartad stagnation. Krisen har blivit ett slagfält där revoltvågen bör begripas som en konfrontation med de destruktiva omvandlingsstrategierna. Vi måste därför ta itu med att begripa vad som ligger bakom själva krisen.

Ofta reduceras krisens orsak till att ett gäng vilt plundrande banker och spekulanter, som i sin girighet har gett upp den reella värdeproduktionen till förmån för kasinots lustfyllda excesser. Men den reella värdeproduktionen har nått sin slutpunkt, investeringsmöjligheterna har uttömts. Kapitalismen har kastats in i en överackumulation och kan bara rädda sig själv genom att förflytta sig till den finansiella nivån. Vissa har därför talat om den samtida kapitalismen som en "finansialism", men sådana analyser stannar på en ytlig nivå och förminskar själva problemet. Tvärtom bedriver kapitalet ända sedan 1990-talet – förberett genom 1980-talets avregleringar – en dubbel offensiv, såväl inom den reella produktionen som i finansväsendet.

Krisen har blivit ett slagfält

Kärnan i den reella ekonomins produktivitetschockar är innovationerna inom informations- och kommunikationsteknik. Det byggde vidare på den tidigare utvecklingen som försåg den amerikanska centralbanken (Fed) under Greenspan 1995 med en outtömlig likviditet. Samtidigt skapades berättelserna om hur alla livsförhållanden gått in i en "ny era". Spekulationsbubblan förde med sig båda delar. Ur massan av nystartade företag hävde sig de starkaste upp (att resten skulle gå i konkurs var en del av planen). Dessa kom att utgöra kärnan i det amerikanska kapitalets nya hegemoniska makt. De lämnade det gamla kapitalet i USA, Europa och Japan långt bakom sig. Detta tappade i värde och lämnades att tyna bort eller flyttades till så kallade låglöneländer. Jobben i fråga, som tidigare räknades som samhällets ryggrad, utsattes i USA för en målmedveten avveckling, "job destruction". Banden löstes upp mellan dessa arbeten och de sammanhängande mellanskikten. De senare drevs till den lågavlönade tjänstesektorn och fick ta tjänst hos de nya herrarna i innovativa företagskluster som Silicon Valley: "From the Rustbelt to the Sunbelt".

Allt detta hängde samman med en förändring av arbetets disciplinering, bort från att tvinga fram självkontroll genom yttre befäl, i riktning mot att låta alla utveckla sina egna värdekällor i termer av "human resources". Denna chockmodell spreds från de amerikanska klustren över till en global imperiell nyordning. Efter en viss fördröjning omfattade den även de europeiska samhällena.

En kompletterande chock tog sikte på att omvandla finanssektorn. Det gamla banksystemet omvandlades till en ny regim av ”finansmarknader”. Tidigare stannade låneskulder hos den enskilda banken, men nu blir de ”värdepapperiserade” och säljs till investerare som är aktiva på ett globalt plan (försäkringsbolag, fonder med mera). Olika slags värdepapper (personliga lån, företags- och statsobligationer, skuldsedlar och så vidare) utgör en stor skuldpool. Från kommandonivåerna utövar ”marknaderna” sin nya regim över dessa. De tar hjälp av kreditvärderingsinstitut och analytiker för att säga åt gäldenärerna – företag, stater och enskilda hushåll – vad de måste göra för att få kreditvärdighet.

Ett exempel är Pimco, dotterbolag till det tyska försäkringsbolaget Allianz, baserat i Kalifornien. De sitter på fondtillgångar värda 1,2 biljoner euro och fungerar som ”rådgivare” åt flera europeiska regeringar, däribland Spanien. Genom att demonstrativt sälja sina statsobligationer tvingade de nyligen USA:s regering till ökat sparande och nedskärningar, det vill säga en intensifiering av det sociala kriget. Denna finansmarknadsregim står utanför nationalstaternas och deras befolkningars kontroll. Befolkningen är maktlös, i beroendeställning, naken och utlämnad.

Efter två offensiva framryckningar, först ”den nya ekonomin”-bubblan, sedan ”subprime”-bubblan, vilka aggressivt försågs med kreditfinansierad efterfrågan, hamnade chockomvandlingen i en svacka. Efterfrågan rasade och den uppblåsta kapaciteten hamnade i ett tillstånd av överackumulation. Den destruktiva omvandlingen av levnadsvillkoren, som matats av bubblorna, var omöjlig att göra ogjord. Detsamma fällde den globala hegemonin för nya USA-kapital, från Google och Facebook till det breda avantgardet inom ”cloud computing”.

En avgörande situation

Massiva program för att rädda banker och företag pumpar nu in biljoner euros trots kollapsen börjat. Men staterna finansierar sig genom att ge och att ta nya kreditlån i utbyte mot obligationer. Därmed förblir de sadlade på toppen av en statsskuld som växer sedan länge. Finanskrisen muterar sig till en skuldkris. Det är trycket av dessa skulder som nu omsätts i fortsatt destruktiv chockpolitik. Vi beskrev i boken Krisenlabor Griechenland (Krislaboratorium Grekland) ett kontinuerligt bombardemang av hot, kränkningar och tillskrivande av nedsättande omdömen med rasistisk prägel (”korrupta lata greker”), vilket bedrivs i samspel mellan Europeiska centralbanken, IMF, Bryssels ledarskikt och de hegemoniska EU-regeringarna med Tyskland i spetsen. Först och främst genom det samarbetsorgan som kallas European Financial Stability Facility (ESFF), som nu försöker nå en institutionell stabilisering genom European Stability Mechanism (ESM). Allt står utanför befolkningarnas kontroll, eftersom de mer skyddande nationella institutionerna och rättsliga garantierna kommer att malas sönder och förstöras i en flerårig process. Händelseutvecklingen i Nordafrika och Mellanöstern visar på hur samma omvandlingstryck har drivits fram och förlängts i de olika stadierna av ”Infitah” (öppning) som uppstått i den imperiella periferin.

Nedbrytningen, nedvärdering, nakenheten och isoleringen av arbetskraften som följd av ”marknadens” diktatur, att konstant behöva ställa sig till förfogande som ”human resources” - och då inte bara ens arbetskraft utan även det som tidigare hörde till privatlivets sfär. Allt detta kommer fram i upproren och folkförsamlingarna på torgen, vilka måste begripas som mer än bara en reaktion på arbetslöshet och nedskärningar. Kapitalet kan inte skapa samhällen, livsformer och levande subjektivitet, det kan bara expropriera dem till sina livlösa operationer. Denna levande potential ställs ånyo mot kapitalet, när chockoffensiven ödelägger den gamla regimens strukturer. Däri ligger det gemensamma i vad som nu framträder i olika former på olika håll i världen.

Självhävdande och självorganisering går därför inte bara att begripa i termer av motstånd och vägran, för sådana begrepp är blinda för det positiva sätt på vilka samhället återuppfinner sig självt underifrån. Även ett begrepp som ”revolution” blir trubbigt, då orienterar sig mot en på förhand önskvärd riktning för den skapande process som nu vecklar ut sig i en historisk öppning, i hittills okända former. Men de olika krafterna i denna process måste förbindas med varandra. Mellan de kreativa impulserna måste det ske ett utbyte och en utveckling av ett kommunikativt nätverk, om de ska kunna förtäta sig till ett globalt uppror.

Hur mycket tid har vi?

Att ”Tahrir” nu finns närvarande överallt utgör bara början av denna process och bara en av dess skepnader. Och denna skepnad upplever vi endast mycket svagt här hos oss. Här kommer revoltens kreativitet i de hegemoniska kärnländerna, i bestens hjärta, att fylla en viktig funktion: att blockera kapitalets offensiv från insidan och vägra dra nytta av den. Våra rörelser måste bryta sig ur sina bekväma bonader i tematiskt avgränsade enfrågerörelser. Om rörelserna förbinds, kommer även vägran att kommunicera med motparten bli en verklig politisk kraft. Det är det som kommer tysta chockoffensivens aktörer och skaka de maktapparater som trodde sig ha läget under kontroll.

Vi befinner oss i en avgörande situation. Marknadsstyrningens maktapparater – finanstekniska såväl som socialekonomiska – hänger på lösa boliner. De behöver människor som är villiga att delta. Europeiska Stability Mechanism står nu på ena sidan och upploppen på den andra, utan att det finns någon mediering däremellan. Från barbariets historia vet vi redan vad som har skett när kapitalet – i Europa under tyskt beskydd – söker sin utväg och sitt genombrott. Barbariets stund är ännu inte kommen. Hur mycket tid har vi på oss?

Detlef Hartmann *ingår i redaktionskollektivet för* ***Materialien für einen neuen Antiimperialismus****. Han arbetade på 70- och 80-talet med en anrika tyska tidningen* ***Autonomie****. Artikeln är publicerad i* ***Analyse & Kritik*** *nummer 562.*

Lovisa Broström

Historiens vågor

Illustration: Sofie Nohrstedt

Kapitalismen drabbas med jämna mellanrum av kriser. Vad får dem att bryta ut – och vilka stadier finns i kriscykeln?

När man vill förklara varför en ekonomisk kris äger rum vill man gärna hitta en syndabock, någon som är skyldig till nedgången. Beroende på perspektiv kan man lägga skulden på nästan vem som helst - tärande socialbidragstagare, egoistiska 40-talister, outbildade invandrare, lata sydeuropéer - alternativen är oändliga. Förespråkare för en fri marknad skyller gärna på en allt för stor offentlig sektor och regleringar av finansmarknaden som roten till kriser. Men allt detta präglas av en stor historielöshet eftersom oberoende om socialbidrag funnits eller inte, oberoende omfattningen på invandringen och oberoende vilket kapitalistiskt land man tittar på så har ekonomiska kriser återkommit.

Från den industriella revolutionens början tills idag kan man se upprepade nedgångar i de kapitalistiska länderna. Redan under det tidiga 1900-talet såg flera ekonomer, oberoende av varandra, ett mönster i den ekonomiska konjunkturen där ekonomin gick i vågor och om och om igen hamnade i krisläge. Enligt den ryska ekonomen Nicolai Kondratiev tog sig detta ekonomiska mönster uttrycket Kris-Omvandling-Rationalisering-Kris med cykler på mellan 40 och 60 år.

Den ekonomiska vinsten hade alltså inte följt ett jämt mönster över tid vilket man tidigare trott. För att få ihop ekonomiska vinster av produktionen hade kapitalister inte kunnat följa en jämn och bred väg och bara kunnat samla in mervärdet längs resans gång. Kapitalackumulationen hade istället varit en resa med tvära svängar, branta backar och höga toppar.

Ständigt på jakt

I strävan efter att tjäna mer pengar har kapitalisten alltid försökt att hitta uppfinningar som kan ersätta den dyra arbetskraften. För att få ut maximalt med vinst har det därför varit lättast att skära ner på arbetsstyrkan och istället ersätta den med maskiner. Att byta ut arbetare mot maskiner har varit ett av de mest genomgående dragen i den kapitalistiska utvecklingen. Viljan till större vinster har under historiens gång skapat nya uppfinningar där vissa har satt sin prägel starkare än andra. Ångmotorn, järnvägen och löpande bandet är alla exempel på sådana uppfinningar som varit tongivande under olika perioder i historien och som bidragit till att skapa nya utvecklingsblock där nya marknader vuxit fram och de befintliga anpassats.

I de fall där en helt ny marknad har vuxit fram så har positionerna mellan arbetsköpare och arbetssäljare inte varit låsta, vilket innebär att det funnits förhandlingsmöjligheter för bägge parter att kunna tillskansa sig fördelar som tidigare varit svåra att erövra.

Klasskamp och vågor

Enligt ekonomen Ernest Mandel kunde man se ett samband mellan klasskamp och långa vågor. Han menade att klasskampens omfattning och den ekonomiska tillväxten steg parallellt. Teknologisk utveckling tvingades fram genom en ökande radikalisering och genom att arbetarkollektivet fick en större del av kakan. Detta skapade i sin tur ekonomisk tillväxt.

Under en tillväxtfas är konjunkturen god och hela ekonomin expanderar - det är enkelt och lätt att låna pengar eftersom tillgången på kapital är så stor. Produktionen går på högvarv, nya grupper kommer in på arbetsmarknaden, huspriserna stiger och överlag så ser man ljust på framtiden. Detta stadium är allmänt känt som högkonjunktur. Det finns gott om kapital som söker nya investeringsmöjligheter.

I tron på en ständigt stigande konjunktur satsas det pengar i högriskprojekt och det investeras i sådant som i andra lägen skulle anses för riskabelt. Jakten på nya vinstmöjligheter och ett överskott på kapital gör att möjligheter som tidigare betraktats som ointressanta vänds till att istället ses som intressanta. Enskilda individer, före-

tag och hela länder sätter sig i skuld i tron att tiderna bara kommer bli bättre och att man i framtiden kommer att kunna betala tillbaka de lånade pengarna utan problem.

De nya uppfinningarna som tillväxten är byggd på förfinas intill perfektion, eftersom man vill slippa den dyra arbetskraften och därmed få ut maximalt med vinst. Men de nya uppfinningarna har en gräns där det inte går att pressa ut mer, där det inte längre är lönsamt eller där tekniken har blivit för smutsig. Denna situation leder till att vinsterna börjar minska. Värdet man fick ut sjunker och industrin som byggts upp kring en viss sorts teknologi går in i en recession, det vill säga man befinner sig i nedförsbacke. Tillväxten saktar in, rationaliseringar genomförs på arbetsplatser, arbetslösheten ökar. Alla håller hårdare i sina plånböcker då framtiden är osäker, vilket gör att det skapas ett överskott av osålda varor. Det blir även svårare att komma in på arbetsmarknaden och ekonomin krymper. Både stater, företag och enskilda individer som har satt sig i skuld befinner sig i en svår situation när ekonomin saktar in, och man tvingas fortsätta betala av på lån trots att tillväxten minskar, varorna blir osålda eller man blir av med jobbet. Nedförsbacken utvecklar sig till en dalgång, en kris, en ekonomisk depression. Företag och enskilda människor går i konkurs och länder blir bankrutta.

Det är inför detta stadium som flera länder och enskilda individer nu befinner sig. Låntagare som tidigare kunnat ta tvivelaktiga huslån i exempelvis USA ser att de inte längre kan betala räntan, och stater som Grekland har gigantiska skulder till utländska långivare och är i princip bankrutta. I och med att det inte längre känns lika säkert att man kommer få tillbaka sina utlånande pengar stiger räntan, det vill säga priset på pengar. Då långivare tar en betydligt större risk i denna situation vill man ha bra betalt av såväl stater som individer, vilket detta leder till att personer som redan har haft det tuff ekonomisk får det ännu svårare.

Historiska kriser

Vad som sker nu sker således inte för första gången. Kring 1890 ägde en stor kris rum, och likaså 1930 där den stora börskraschen föregicks av omfattande spekulation.

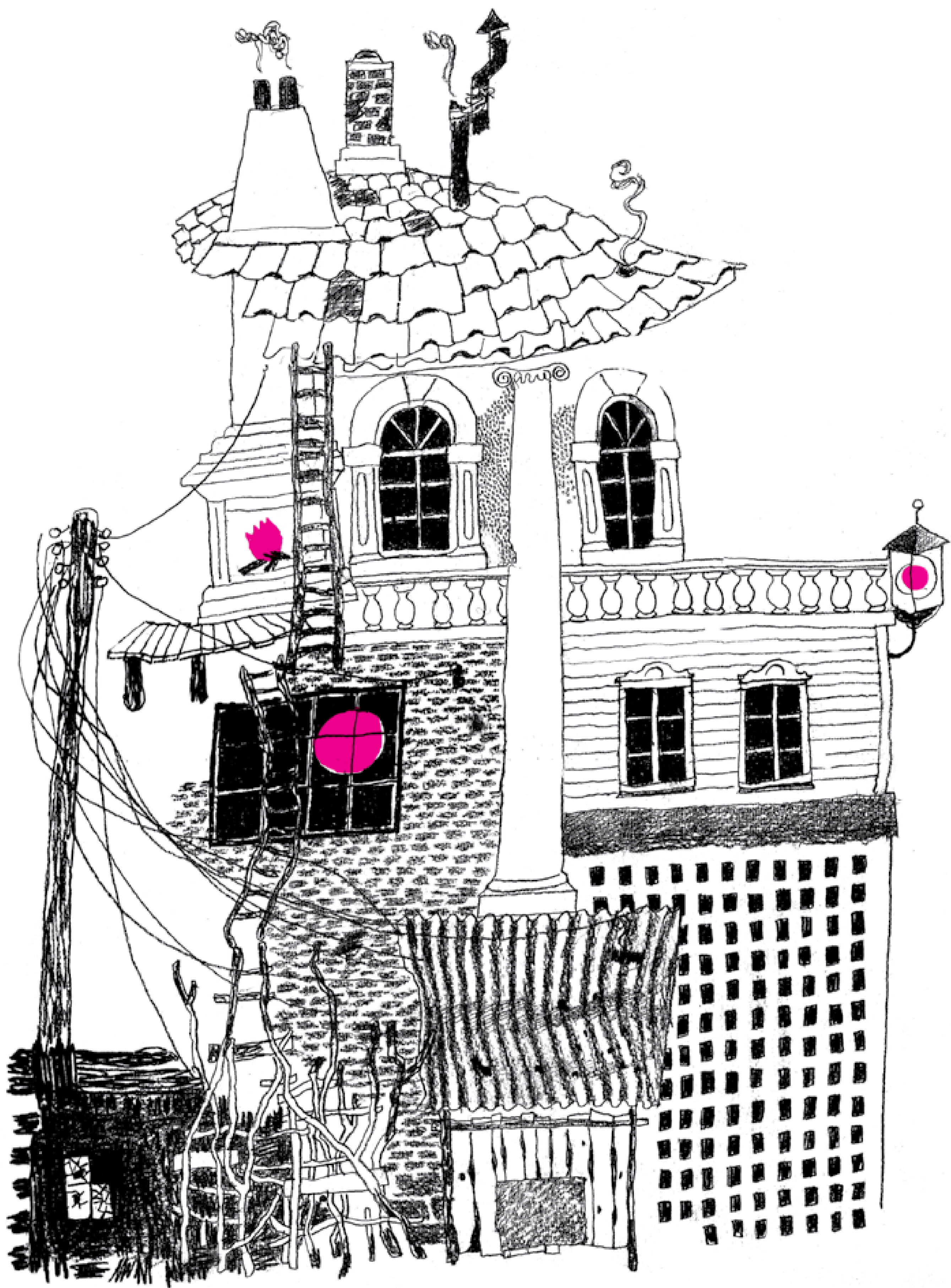
Den senaste globala ekonomiska krisen inträffade i början av 1970-talet. Under hela efterkrigstiden fram till 1973 rådde det högkonjunktur, men 1971 upphörde Bretton Woods-samarbetet kring den gemensamma valutakursen. Parallellt kom en oljekris som i sin tur orsakade en energikris och snabbt ökande priser på nästan allt. Sammanbrottet påverkade hela världsekonomin som gick in i en ekonomisk kris med konsekvenser som stora statliga budgetunderskott, stigande arbetslöshet och kris för västvärldens verkstadsindustri vilken lades ner eller flyttades utomlands.

Tidigare stora ekonomiska kriser följer samma mönster av klasskamp, ny teknik, finansspekulation och våldsamma krascher. Några av de cykler som kartlagts av bland andra Kondratiev är:

- Ångmotorn och bomull 1770-1829
- Järnväg och stål 1829-1890
- Elektiska motorn och tyngre ingenjörskonst 1890-1930
- Bilar, olja och massproduktion 1930-1970
- Informationsteknologi och telekommunikation 1970-

Men det här cykliska mönstret har också ifrågasatts. Har utvecklingen verkligen varit såhär jämn eller har man anpassat historien efter modellen? Man ska vara försiktig med att man idag på året skulle kunna förutse en ekonomisk kris. Sverige hamnade senast i ekonomisk kris under början av 1990-talet som inte faller innanför ramarna av denna cykel-modell. Flera faktorer pekar också på att ekonomiska kriser kommer allt tätare. Det snabbrörliga finanskapitalet har ökat i volym och i kombination med avregleringar inom finansmarknaden drivs spekulationen upp blixtsnabb. Där kan kapital, likt en tsunami, överskölja en bransch eller land för att sedan blixtsnabbt dra sig därifrån i jaken på bättre möjligheter. Frågan är också vad avsaknaden av organiserad klasskamp gör för utvecklingen av ekonomin? Ekonomiska nedgångar är helt enkelt inte helt lätt att förutspå men kriser finns inbyggt i det kapitalistiska systemet, och kommer säkert som amen i kyrkan att återkomma, men när eller var är svårare att förutsäga.

Lovisa Broström *är doktorand i ekonomisk historia på Göteborgs universitet och medlem i Förbundet Allt åt alla.*

Planka.nu

Avgiftssamhället

Illustration: Rebecka L Manzuoli

Avgiftssamhället breder ut sig. Det gemensamma inhägnas och beläggs med avgifter. Men det finns metoder för att bromsa avgiftssamhället och utöka allmänningarna.

I tider av ekonomisk kris tydliggörs konsekvenserna av ett samhälle där allt kostar pengar och där välfärden har auktionerats ut till lägst bjudande. I avgiftssamhället slår krisen flera gånger om och din personliga ekonomi, styrka och nätverk avgör hur väl du klarar dig. Men det finns sätt att göra motstånd. Planka.nu berättar om metoderna som underminerar avgiftssamhället.

För oss som vill ha ett samhälle utan exploatering och rovdrift är varje allmänning en oas att vila i. Varje inhägnad och avgiftsbeläggning blir ett knivhugg som gör oss svagare. Allmänningarna är tillgängliga utan motprestationer och avgifter, de erbjuder trygghet och ger oss kollektiv styrka. Det är den styrkan som borgerligheten försöker minska genom nedmonteringen av välfärden. För de vill att vi ska vara rädda. Att vi ska oroa oss över räntor, studielån och resekostnader, för oplanerade tandläkarbesök och akuta färder till sjukhus. När vardagen är en kamp för att hålla huvudet över ytan så är det svårt att prioritera kampen för ett annat samhälle. Den gamla devisen att revolutionen kommer när människor får det illa nog har visat sig vara ofullständig. Det är först när vi inte behöver oroa oss för att klara dagen som vi kan börja drömma om och kräva vår rättmätiga del av morgondagen.

I år var Sverige ett samhälle fram till den tionde juli. Vi hjälptes åt efter förmåga för att tillsammans möjliggöra det som vi alla behöver. Dagen efter firades traditionsenligt av den samlade borgerligheten som en frihetens dag. Skattefridagen kallas den av högerns propagandainstitut. Den dag då den genomsnittlige löntagaren har tjänat ihop tillräckligt mycket pengar för att kunna betala årets alla skatter. Vad som firas är alltså en fiktiv brytpunkt som signalerar övergången från det offentliga till det privata. Denna dag skulle infalla betydligt tidigare på året om den firades för att uppmärksamma skatter som den genomsnittlige löntagaren inte betalar: förmögenhetsskatt, vinstskatt, etcetera. Men om vi bortser från det faktumet så kan vi ändå konstatera att det är en märklig form av frihet som firas. Frihet att slippa hjälpa till, att slippa se sina medmänniskor, frihet att tänka på sig själv och skita i andra. Frihet att låtsas att vi inte behöver varandra, frihet från samhället och ansvaret för allas välmående.

När pärlhalsbanden lagts tillbaka i skrinen, slipsarna knutits av pannan, champagnen blivit avslagen och det egoistiska frihetsfirandet avtagit kvarstår frågan: vad skulle hända om denna dag försköts ett dygn framåt, eller varför inte en hel vecka, en månad? Vilka samhälleliga möjligheter skulle uppenbara sig om vi valde att lägga bara lite mer på det gemensamma? Hur många dagar skulle vi behöva arbeta tillsammans för att göra kollektivtrafiken avgiftsfri, bygga ut biblioteken eller införa gratis tandvård? I relation till det meningslösa överflöd av datorer, teveapparater, bilar och andra konsumtionsvaror som alldeles för många lever i framstår några hjälpsamma dagar extra som en petitess. Men en petitess med enormt positiva konsekvenser.

Det är självfallet en något förenklad bild vi målat upp – i tider av privatskolor och vårdval går tyvärr inte varje inbetald skattekrona till att bygga mer samhälle – men den fyller en pedagogisk funktion. Avgiftssamhället breder ut sig, skattefridagen firas tidigare och tidigare på året. De med gott om pengar men ont om medmänsklighet jublade när avgiftstrycket slog till med full kraft. Avgiftstrycket ger oss ett samhälle där en miljonär och en arbetslös ska betala lika mycket för kollektivtrafiken, en bankchef och en bagare lika mycket för tandvården. Med en perverterad form av logik argumenterar avgiftsvurmarna för att detta är rättvisa och att friheten växer i takt med avgifterna.

Det liberala ”fria samhället” har nått vägs ände. De traditionella friheterna som exempelvis ekonomisk och politisk frihet måste omvärderas. Det beror inte på att dessa friheter har blivit betydelselösa. Tvärtom har de blivit alltför betydelsefulla för att rymmas inom vårt nuvarande samhälle. Vi måste därför hitta nya former för att förverkliga dem. Dessa nya former kommer med nödvändighet att utgöra negationer till de nu härskande. Ekonomisk frihet kan alltså inte förstås som rätten att starta, äga och driva företag, utan måste betyda frihet från ekonomi: frihet från de ekonomiska krafternas och relationernas herravälde, frihet från den dagliga kampen för tillvaron, från tvånget att tjäna sitt levebröd. Avgiftssamhället står i direkt motsättning till ekonomisk frihet och verkar genom att disciplinera och låsa fast oss i ett ekonomiskt ekorrhjul.

I avgiftssamhället är a-kassan för dålig för att du ska våga byta jobb, i avgiftssamhället har rätten till bostad förvandlats till

bostadsrätt, bildning strukits ur utbildning och demokrati ersatts med plånboksröstning. Den som tvingas äga sin bostad bryr sig mer om räntehöjningar och vinstmarginaler än stadsplanering och gemenskap. Den som tvingas ta dyra lån för sin utbildning bryr sig mer om karriär och tävlan än bildning och samarbete. Den som tvingas ta ett skitjobb utan möjlighet till ordentlig a-kassa står med mössan i hand och blir vid sin läst. I avgiftssamhället ersätts fritid med fortbildning och den lilla frihet du har är begränsad i såväl tid som rum av arbetet och privatiseringen av det offentliga.

I tider av ekonomisk kris tydliggörs hur avgiftssamhället inte ens är ett fungerande sätt att organisera en ekonomi byggd på kapitalackumulation och privata vinster likt den vi har i Sverige idag. Med fungerande sociala skyddsnät – a-kassa, sjukförsäkringar och liknande – så dämpas de värsta kriseffekterna. De som förlorar sina jobb behöver inte stå helt utblottade utan kan klara sig genom ersättning från socialförsäkringarna. De som bor i hyresrätt behöver inte oroa sig för stora svängningar i de löpande boendeutgifterna. Men i avgiftssamhället drabbar krisen flera gånger om: först förlorar du jobbet, sedan får du inte ordentlig a-kassa att leva på och till sist blir du av med bostaden som du inte längre kan betala för.

En ekonomisk kris blir i avgiftssamhället en dubbel kris, en personlig såväl som en samhällelig kris. I Vårdguiden läser vi att ”hur du reagerar på en kris beror på vad som utlöst den, om den utlösande händelsen kommer plötsligt och hur stark påfrestningen är. En psykiskt stark person med ett stabilt nätverk har bättre förutsättningar att hantera en kris än en person som inte är lika stark och som har ett sämre nätverk.” Även om framställningen inte handlar om vad som händer vid en ekonomisk kris kan den bidra till att förklara också det. Ovanstående faktorer förstärks där samhället är svagt: avgiftssamhället avkräver oss alla att vara psykiskt och ekonomiskt starka personer med stabila nätverk. Närvarande familj och släktingar förutsätts i avgiftssamhället och konservativa familjebildningar kommer på modet igen. Den som inte vet att ta hand om sig själv, ”nätverka” och styra upp sin tillvaro får skylla sig själv.

Men det är inte bara den ekonomiska situationen som gör att avgiftssamhället krisar. Snarare kan det skenande avgiftstrycket ses som ett symptom på en mer generell samhällskris. Vi lever i ett samhälle där skatten utan problem kan sänkas med hundratals miljarder, medan billig tandvård, avgiftsfri kollektivtrafik och allmännyttiga bostäder verkar närmast omöjligt att ens diskutera. Att sänka skatten och höja avgifterna framställs som det mest effektiva sättet att organisera ekonomin på. Så effektivt att det, trots eventuellt negativa fördelningspolitiska konsekvenser, är bäst för alla på sikt. Så är dock inte fallet, avgiftstrycket slår inte bara orättvist, det är också fullständigt beroende av omfattande byråkrati och genomgripande kontrollsystem.

Att köra en tunnelbana kostar exakt lika mycket oavsett om pengarna som betalar för det tas in från avgifter eller via skattsedeln. Men tas pengarna in via avgifter krävs det spärrar, kontrollanter, biljettsystem, återförsäljare, spärrvakter, ordningsvakter och byråkrati för att avgifterna ska kunna realiseras. En skattefinansiering kräver bara att människor betalar skatt. I Stockholms kollektivtrafik kostar det cirka en halv miljard kronor per år att upprätthålla avgiftstrycket. En halv miljard som vid införandet av en avgiftsfri kollektivtrafik istället skulle kunna användas till att utöka och förbättra trafiken.

Avgiftssamhället är i högsta grad något vi måste förhålla oss politiskt till. När nödvändiga och önskvärda samhällsfunktioner – oavsett om det handlar om vård, kollektivtrafik, bibliotek eller skidspår – avgiftsbeläggs så betyder inte det att vi bara kan sluta att använda dem. Om du inte är nöjd med kollektivtrafiken kan du inte välja en annan kollektivtrafik eller sluta att åka till jobbet. Att protestera mot att bibliotek privatiseras genom att börja köpa istället för att låna böcker är ingen lösning. Men det betyder inte att det inte går att bekämpa avgiftssamhället. De senaste åren har vi sett otaliga exempel på finurligt motstånd. Tre former har särskilt utmärkt sig genom sin spridning och effektivitet: avgiftsstrejker, ockupationer och allmänningar.

Planka.nu och den p-kassa som vi driver är ett exempel på hur en avgiftsstrejk kan gå till. Kollektivtrafikanter går samman och vägrar att betala för biljetterna. Via en gemensam bötesfond delar vi på den ekonomiska risken som det innebär att planka om man skulle åka fast i en biljettkontroll. På detta sätt kan vi som kollektivtrafikanter minska resekostnaderna från 9480 till 1200 kronor per år. Avgiftsstrejken kan med fördel även brukas i skidspåret eller på museet. Så länge man är tillräckligt många som avgiftsvägrar och så länge vägran sker kollektivt är det en väldigt effektiv kampform. Men avgiftsstrejken fungerar inte i alla situationer. Om en grupp människor behöver en lokal kan det till exempel vara knepigt att hyra den av kommunen utan att betala. Samma sak om biblioteken börjar ta ut avgifter för lån.

Men det finns andra metoder. När tillgängligheten till lokaler är för dålig ockuperar vi, svårare än så behöver det inte vara att vägra avgiftstrycket. Istället för att göda SF:s biografmonopol kan vi ordna piratbiovisningar i parker och i husen vi ockuperat. I den avgiftsbefriade kollektivtrafiken kan vi cirkulera böcker som vi läst och på nollkronorsloppisar kan vi dela med oss av saker vi inte längre behöver. På oanvänd mark kan vi enkelt närproducera grönsaker, så slipper vi köpa dem på bondens sinnessjukt prissatta marknad. På nätet kan vi dela erfarenheter, musik, text och film.

I avgiftssamhället blir människor bötfällda för att de pissar i en buske eftersom de offentliga toaletterna är avgiftsbelagda. Ett klistermärke över låset så att det inte går igen löser detta på kort sikt, ett samhälle som ser till allas behov löser det på lång sikt.

Planka.nu *är ett nätverk av grupper som arbetar för avgiftsfri kollektivtrafik.*

Ekonomi för alla. Kajsa Ekis Ekman tipsar om bra **ekonomiböcker för nybörjare**.

Vill du lära dig mer om ekonomi men somnar så fort du öppnar en ekonomibok? Misstänker du att ekonomerna bara försöker krångla till allt när det inte är så svårt egentligen? Här är tre lättlästa böcker som du kan börja med. Som Joan Robinson, kvinnlig marxistisk ekonom, har sagt: ”Den främsta anledningen att studera ekonomi är inte att lära sig färdiga svar, utan att lära sig att inte bli lurad av ekonomerna.”

”Ekonomihandboken” av Johan Ehrenberg och Sten Ljunggren. Här har du alla argument du behöver för att vinna diskussioner med borgare. Efter att ha läst denna bok kommer du att märka hur deras arroganta flin försvinner i takt med att deras myter avslöjas. Ekonomihandboken är som en uppslagsbok, så den behöver inte läsas från början till slut, utan man kan slå upp saker som ”Ger sänkta löner fler jobb?” eller ”Kan ekonomin styras demokratiskt?” Här förklaras också skillnaden mellan Keynes och Marx syn på pengar. Det bästa i boken är avsnittet om nyliberalismen. Nyliberalismen upphör att vara ett diffust skällsord när Ehrenberg och Ljunggren visar de konkreta förändringar som gjorts av både borgerliga och socialdemokratiska regeringar sedan 80-talet. Författarna gör det genom en lista där det står vad som gjordes (t.ex. avregleringen av banker och krediter 1985) vad motivet var (staten skulle inte lägga sig i bankerna, vi skulle få mer fart på ekonomin) och vad det ledde till (en enorm ökning av spekulationen). När man ser den här listan blir man VERKLIGEN upprörd! Inte bara har pensioner, löner och anställningstrygghet försämrats rejält – motiven som uppgavs stämmer inte alls! Läs denna bok och fjällen kommer att falla från dina ögon. En nyutgåva kom i år med extra avsnitt om klimatpolitik och finanskris.

”Rent ekonomiskt? Om kvinnor och män, siffror och pengar” av Agneta Stark Den här boken kan läsas av alla. Den kan läsas vid frukost, den kan läsas på bussen eller när man är trött och egentligen känner för en skvallerblaska. I lättsamma och konkreta krönikor berättar Agneta Stark om vad pengar är, om skillnaden mellan ett närande och tärande gem och om vad som egentligen sker på börsen. Första kapitlet är helt genialt! Det handlar om olika sätt att sköta vård av barn och gamla. Stark förklarar att det finns fem sätt att organisera denna vård: marknad, familj, hemmafru, bidrag, offentliganställda och entreprenad. Men överallt i världen görs detta jobb främst av kvinnor. Agneta Stark jämför vad dessa system betyder för kvinnan som utför arbetet. Krönikorna i boken skrevs på åttio- och nittiotalet, men det är ingen nackdel. Tvärtom gör det faktum att de skrevs just i skarven mellan ett socialdemokratiskt och ett nyliberalt Sverige att skillnaden blir plågsamt tydlig.

”Socialismens ABC” av Leo Huberman och Sybil H. May Det är ett välkänt faktum att varje gång det blir kris börjar borgare läsa Marx. Detta beror på att kapitalister inte förstår kapitalismen, på samma sätt som den som är nyförälskad inte förstår kärleken utan är naturlig optimist och tror att uppgången kommer vara för evigt. När krisen sedan kommer, står de chockade och handfallna och söker desperat efter en förklaring. Och den bästa analysen av kapitalismen är marxismen, det går inte att komma ifrån, oavsett om man är socialist, anarkist eller kapitalist. Men börja inte med Marx! Många människor som vill närma sig marxismen har försökt läsa ”Kapitalet” direkt och gett upp efter några otympliga sidor. Börja istället med ”Socialismens ABC”. Den inleds så här: ”Det spelar ingen roll om man är rik eller fattig, stark eller svag, vit, svart, gul eller brun, folken överallt måste producera och distribuera vad de behöver för att leva. Produktionssystemet i USA kallas kapitalism. Många andra länder i världen har samma system.” Den här meningen är så enkel och så smart. Ge denna bok till alla som säger ”klasskamp, det är ju bara för vita män!” De har inte fattat att oavsett vem man är och även om man är arbetslös, har man en relation till arbetet. Därför angår arbetet alla. Den här boken går sedan vidare till att förklara vad mervärde är, vad kris är, vad monopol är och varför kapitalismen inte fungerar. Den är ganska gammal, så en hel del av uppgifterna är inaktuella. Men analysen håller och boken är både lättläst och gör garanterat vem som än läser den heligt förbannad över sakernas tillstånd.

Björn Nordh

Anarkins parti II: Organisationsfrågan

Illustration: Anna Ehrlemark

Oavsett om man är anarkist eller kommunist ställs man alltid inför frågan om organisering, eller bättre, partiet. Men vad är partiet, egentligen? Fortsättningen på artikeln Anarkins parti från förra numret.

Vad är partiet? Denna essentiella fråga för alla revolutionärer kräver ett svar. Man kan säga att partiet existerar på två sätt: det materiella och det formella partiet. I grund och botten är arbetarklassen själva partiet – ”anarkins parti, socialismens och kommunismens parti” (Marx). Partiet utkristalliseras som de radikala grupper av kämpande arbetare som står längst fram på barrikaderna.

Det materiella partiet

Partiet existerar då materiellt men inte formellt. Denna spontana klassrörelse behöver inte vara enad i formella organisationer med medlemstidningar och årsmöten. Det är således där klasstriderna står som mest intensiva som vi kan finna partiet oavsett dess organisering eller oorganisering. Det kan vara strejkande sopåkare, sjuksköterskor, kravallande förortsungdomar, lantarbetare som ockuperar mark, svartjobbare som hotar med sabotage om de inte får ut sina löner, arbetsvägrande servitriser, städare eller lagerarbetare. Det är detta Marx menar med sitt ”historiska parti” och som vi för enkelhets skull kallar materiella partiet. Men observera, lika fel som det är att fastna i den leninistiska fällan där det formella partiet görs till organisationsfetisch är det att se det materiella partiet som en ”ren” klasskamp där alla former av formella organisationer enbart ses som parasiter på den proletära kampandan.

Massa och förtrupp

Men, kanske någon tänker, att dela upp klassen i avancerade minoriteter och passiv massa är hierarkiskt och förtryckande! Detta kan enbart leda till stalinism, Gulag och trolltyg i tomteskogen!

Denna vulgärdemokratiska ståndpunkt har helt missat det som Marx menar med sitt påstående att ”den härskande klassens tankar är under varje epok de härskande tankarna, det vill säga den klass, som är den härskande materiella makten i samhället, är samtidigt dess härskande andliga makt.”

Om alla stod som vackra själar, helt fristående från den förhärskande borgerliga ideologin och där man i lugn och ro kunde komma fram till rationella beslut med vår fria vilja, skulle kapitalismen ha avskaffats för länge sedan. Alla arbetare är potentiella revolutionärer men i realiteten är det bara vissa skikt som är medvetna om sina intressen och revolutionära mål. Klassmedvetenheten utvecklas således genom kamp och innebär att man identifierar sina enskilda motsättningar med chefer och kontrollanter som en del av klassens generella motsättningar med kapitalet, att man ser dessa och andras liknande konflikter som konflikter på en samhällsnivå. Ett tecken på att klassmedvetenheten är hög är när proletariatet uppfattar varje lokal konflikt mellan arbete och kapital som en klassangelägenhet och reagerar som en kämpande klass. Har man den måttstocken råder det i vår mening en låg grad av klassmedvetenhet idag.

Klasskampen rör sig ryckigt och ojämnt och klassen kommer aldrig vakna tillsammans som en slumrande titan, utan de kämpande minoriteterna kommer att gå i bräschen. Här kommer vi in på en annan nyckelfråga – den mellan förtrupp

och massa. I vår mening är dessa begrepp intimt sammanflätade. Att ta initiativet utan någon koppling till massan, utan att försöka bryta dess vanmakt och få dess deltagande är mest skrattretande. Det är som ett stim av pirayor: den piraya som tar det första bettet blir pinsamt utlämnad om

Klasskampen är den politiska kompassen. Vi vänder oss alltså mot ett traditionellt, intersektionellt angreppssätt där alla olika maktordningar ses som likvärdiga.

den inte får med sig resten av stimmet och blir därmed lätt att döda eller undvika för det presumtiva bytet. De kämpande arbetarminoriteter och politiska grupperingar som inte får med sig resten isoleras och besegras lätt. Hur beslutsamma och disciplinerade de än är. Även om de avancerade minoriteterna med nödvändighet kommer att gå i täten är det i slutändan klassen som kommer att segra och i samma andetag avskaffa sig själv.

Det formella partiet

Kapitalismen måste krossas genom samordnad, medveten handling. Med andra ord kan man inte bli överentusiastisk inför spontaniteten i proletariatets kamp utan det krävs ett moment av organisering. Man kan säga att organisering är spontanitet som reflekterar över sig själv, spontanitet som är medveten om sin riktning. För att detta ska ske behövs ett formerande av det materiella partiet. Att den lössläppta vreden, glädjen i att vägra lyda och styrkan i klasshatets röda glöd får en gemensam riktning. Med enighet menar vi enhet som en serie handlingar mot ett gemensamt mål, inte som i Ett där alla olikheter raderas.

Till exempel kan olika politiska krav som till exempel kortare arbetsdag, social lön och gratis kollektivtrafik agera som kugghjul i denna formering. Taktiska krav som ger resonans inom klassen och ökar utrymmet för proletariatets revolutionära kamp. Alltså, det materiella partiet är en produkt av proletariatets spontana kamper men i formerad form går bortom det i formulerandet av taktiska krav. Sekterism och stalinistisk partidisciplin leder enbart till ett kväsande av partiet där det materiella partiet helt och hållet ersätts med det formella partiet.

Om vi tillämpar denna tankegång på den radikala vänstern kan vi se hur taktiska krav kan knyta samman vitt skilda grupper som Göteborgs queerinstitut, Stockholms stridbara sopgubbar, Ofog och Ingen människa är illegal. Queerinstitutets hat mot en heteronormativ kapitalism överlappar Stockholms stridbara sopgubbars kamp mot försämrade arbetsvillkor som går om lott med Ofogs kamp mot kapitalets militarism som i sin tur överlappar IMÄI:s kamp mot kapitalets indelningar och gränsdragningar mellan människor och länder etc. Ska dessa olika grupper kunna samarbeta effektivt behövs det att man inte bara ser sina skillnader och att alla kör sina egna race utan att man faktiskt ser allt det man har gemensamt – att man har en gemensam fiende - och agerar därefter. Klasskampen kan här ena dessa vitt skilda perspektiv och mångfalden uppnår en mer enhetlig handlingsplan genom taktiska krav. Detta måste framhävas i konkurrens med mer postmodernistiska perspektiv där skillnaden hyllas i sig utan någon ansats till enhetlighet.

Vår roll

Kommunister och anarkister kan bli den kraft som bidrar med funktionen att sammanstråla olikheterna såsom olikheter, underlätta kommunikation och få mångfalden att dra åt samma håll. Då är det viktigt att vi påtalar klasskampens centrala plats. Med andra ord, understryka det vi har gemensamt och vilken gemensam fiende vi har i borgerskapet – arbetets, statens och krigets parti.

Klasskampen är den politiska kompassen. Vi vänder oss alltså mot ett traditionellt, intersektionellt angreppssätt där alla olika maktordningar ses som likvärdiga. Detta menar vi mynnar ut i allt för ytliga analyser och svårigheter att greppa kapitalismen som en övergripande, social makt.

Michael Hardt och Antonio Negri talar i boken *Commonwealth* om en revolutionär parallellism, där de olika kamperna mot

rasism, sexism, kapitalism etc. måste röra sig i samma takt, likt benen på en tusenfoting. Ingen kamp, exempelvis klasskampen, har en mer övergripande roll. Problemet med det här är bara att samhällets olika maktordningar inte bekvämt lägger sig på rad som ett pärlband där alla har lika stor betydelse. Med detta menar vi att produktionen av värde och jakten på profit är det ramverk som sätter villkoren för andra maktstrukturer. Olika maktordningar har en relativ autonomi, samverkar och förstärker varandra men vilken betydelse de får villkoras av kapitalismen. Patriarkala och rasistiska logiker är äldre än kapitalet, mobiliserar rädslor och hat som går bortom kapitalets ekonomiska vinstjakt men de är nu tvingade att manifestera sig via kapitalets mer övergripande struktur.

Exemplet Sverigedemokraterna

Ett exempel: På bloggforumet *Dagens Konflikt* skrev Roya Hakimnia ett inlägg om rasism och Sverigedemokraternas valframgångar. Hon menar att man inte kan skylla SD:s framgångar på arbetslöshet och ökade klyftor, för då urskuldar man SD:s rasism. De är inga missnöjesröstare utan verkliga rasister, hävdar hon.

Vi menar att visst, de som röstar på SD är rasister, men det är inte rasismen i sig som är drivkraften. Det är ett väldigt ytligt angreppssätt. Att bara kalla arbetarklassröstarna för rasister och nöja sig med det är inte att se de grundläggande strukturer som orsakar att rasismen får fäste. Först måste man se att det faktiskt är en splittrad och osäker värld med en flexibel arbetsmarknad och en högervridning i politiken som möjliggjort att rasismen har kunnat slå rot. Den nyliberala omstruktureringen av ekonomin har drabbat många hårt inom proletariatet och då klassmedvetenheten är låg har det blivit naturligt att frustrationen och vreden har tagit sig uttryck i en rasism– en ”de hunsades revansch” där man sparkar nedåt. Som Andreas Malm skriver finns det en strukturell efterfrågan på någon att skylla på, såsom muslimer, för den ojämlika och osäkra värld vi lever i. Kapitalet behöver en syndabock. Utan denna strukturella efterfrågan på en syndabock skulle SD vara ett marginalfenomen. Roya Hakimnia skriver vidare att ”ofta vill man sätta en pil mellan klassklyftor och rasism. Åt vilket håll den pilspetsen än ritas så leder den fel så länge den är enkelriktad. Rasismens historia är en historia som går ut och in ur kapitalismens historia. Utan varandras stöd skulle vi inte känna igen den ena eller den andra utsugningsideologin.” Detta är i vår mening att blanda bort korten. Kapitalism och rasism är inte jämbördiga. Kapitalism och rasism existerar bägge två, men det är tydligt vad som överskuggar vad när det kommer till den globala samhällsutvecklingen – rasismen existerar på kapitalets villkor.

Finns det något hopp återfinns det hos proletärerna. Därför är det oerhört viktigt att bekämpa alla reaktionära strömningar inom den klass som en gång ska förpassa hela kapitalismen till helvetets djupaste hål. Visst, många av de arbetare som röstade på SD är rasister men grunden i den rasismen går att spåra till ett missnöje med sakernas tillstånd. Ett missnöje som i dessa tider av högervridning tar sig uttryck i att man sparkar nedåt och inte uppåt mot borgerskapet. Vi håller därför med om Tiina Rosenbergs krav på en mer queer marxism, eller ännu bättre, en intersektionell marxism som uppmärksammar skillnader, men viktigare, som vill övervinna dem och inte göra dem till färgstarka, identitetspolitiska fetischer.

Finns det något hopp återfinns det hos proletärerna. Därför är det oerhört viktigt att bekämpa alla reaktionära strömningar inom den klass som en gång ska förpassa hela kapitalismen till helvetets djupaste hål.

Björn Nordh *är aktiv i Autonoma Kärnan. Första delen av Anarkins parti hittar du i Brand 3, 2011.*

ett omstritt byggnadsverk

Illustration: JoAnn Kneedler och Ivar Martinsson

Upp på barrikaderna. Jan Wiklund tittar närmare på **ett omstritt byggnadsverk**.

När kampen är som hetast förs den på barrikaderna. Men vad är egentligen en barrikad kanske någon har undrat? Här följer en kort historia om barrikaderna.

De första barrikaderna i Sverige kallades bråtar. När fogdens hantlangare kom ridande hade bönderna sågat igenom träden såpass att de kunde dras omkull med några kraftiga ryck i rep som var fästa vid dem. När bönderna ryckte i repen fångades fogdens ryttare i en trädfälla och bönderna kunde göra slut på dem. Bråtar var hemligheten bakom de framgångar bönderna i Småland hade mot Gustav Vasas soldater hösten 1541 till våren 1543. Först när Gustav hade mobiliserat hela statens kapacitet kunde han samla så många soldater att de blev bönderna övermäktiga.

Barrikader kallades de först senare i städerna. De första barrikaderna som finns dokumenterade restes i den lilla sydfranska staden Mont-de-Marsan den 20 september 1569 och tjänade stadsborna till skydd mot kungens arméer under det inbördeskrig som rasade mellan olika feodalherrar och lokala pampar vid den här tiden. Men berömda blev de först nitton år senare, när de restes i Paris den 12 maj 1588 – den första barrikaddagen som den kallas i historieskrivningen. De utnyttjades av det katolska partiet i dess kamp mot det kungliga centralstyret som parisarna fruktade skulle göra slut på deras lokala självstyre.
Ordet kommer av det franska ordet för tunna, barrique, vilket beskriver hur de första barrikaderna byggdes. Tunnor, som fanns i alla butiker på den tiden, fylldes med jord och rullades till lämpliga gatusträckor där stadsborna kunde ta betäckning när de ridande soldaterna anföll.

Men skydd var inte det enda syftet med en barrikad, berättar Mark Traugott som har skrivit en bok om barrikadernas historia, *The Insurgent Barricade*, University of California Press 2010.

De kunde användas precis som svenska bönder använde sina bråtar, som en fälla för ridande soldater. Man lät soldaterna passera en barrikad varpå de fastnade bakom nästa. Stadsborna reste då den första barrikaden bakom dem igen så att de fastnade, och gjorde slut på dem genom att skjuta eller kasta gatsten från hustaken.
De kunde användas som opinionsundersökning. Oppositionella kunde vid en politisk kris börja resa barrikader – och om stadsbor i gemen hjälpte till var det ett tillräckligt bevis för att upproret hade stöd nog. Gjorde de inte detta fick man lägga av och se tiden an.

De kunde användas som en organisationshjälp vid ett uppror. Kring varje barrikad samlades en lös hop stadsbor – men i bygget uppstod ofrånkomligen en arbetsfördelning där det snart visade sig vilka som hade de andras förtroende. Dessa kunde sen användas som upprorets organisatörer på basnivå.

De kunde användas som en slags gräns, där stadsborna kunde bestämma vem som fick passera och vem som inte fick. Detta kanske var huvudsaken till att de en gång uppstod, och riktat lika mycket mot kriminella som mot kungens soldater i tider av kris för centralmakten.

De kunde också bli ett tydligt bevis på att att de styrande hade förlorat kontrollen över gatan, vilket sen blev ett lysande tecken på att de hade förlorat förmågan att styra landet. Det hände mer än en gång att soldater som kom för att avväpna en barrikad gick över till andra sidan eftersom de ansåg detta vara rätt häst att satsa på. Vilket sedan blev självuppfyllande – inte minst vid de två mest berömda barrikadtillfällena, revolutionerna 1830 och 1848.
I barrikadernas tidiga historia dominerade dessa praktiska hänsyn, säger Traugott. Men ungefär vid samma tidpunkt som de blev ineffektiva (på grund av allt kraftigare kanoner) fick de också mytiska egenskaper. Konstnärer började måla barrikadstrider. Romanförfattare började skriva böcker om dem. Folk började använda barrikader som språkliga figurer – ”vilken sida (av barrikaden) står du på?”

Frågan är vilket bruk man kan göra av barrikader idag. Vid det senaste stora folkupproret spelade de ingen särskilt framträdande roll. Men visst fanns de. Vi tycks inte klara oss utan dem.

The Insurgent Barricade*, University of California Press 2010.*

Upprop från **NoBorder Camp Stockholm 2012**

Vi bjuder in till ett transnationellt No Border-läger i Stockholm sommaren 2012: en vecka av civil olydnad, diskussioner, filmvisningar och direkt aktion mot den europeiska migrationspolitiken.

De senaste 15 åren har vi samlats i No Border-läger. I gränsområden och konfliktzoner världen över har de fungerat som autonoma zoner för en internationell rörelse, som vill avskaffa jordens alla nationalstater. De har varit en del av arbetet för en värld där ingen anses ha rätt att förtrycka andra på grund av var de är födda. En del av upplösandet av gränser; ifrågasättandet av den världsordning där människor vid födsel sorteras in i kategorier av nationalitet, klass, kön, "ras", funktionalitet. Kategorier av under och överordning, auktoritet och lydnad, rätt och fel.

Dessa exkluderande kategoriers gränser går inte bara runt territorier utan inuti stater, mitt i städer och genom människor. Det är den politik som drivs i en auktoritär och kapitalistisk samhällsordning:

- Frontex vaktar gränsen i öst och syd, med en militärbudget på snart 150 miljoner euro

- Polis griper människor som saknar rätt dokument i samband med biljettkontroller i tunnelbanan

- Flyktingar spärras in i "förvar" på obestämd tid, av obestämd anledning, i väntan på det medhjälp till mord som kallas tvångsavvisning

- EU:s biståndsorgan bygger radaranläggningar i Libyens öken för att "hantera" migrationsströmmar

- Restauranger och nattklubbar utnyttjar migranters osäkra och desperata situation och försöker genom det separera oss ännu mer

- Du kommer aldrig att få vara en del av det nationellt likriktade "vi" som kallas medborgarskap om du inte förnekar dig själv, anpassar dig, gör dig till ett vitt oskrivet blad i kapitalets tjänst

Det är de djupt förankrade strukturerna av systematiserad rasism som tydliggörs i Stockholmsprogrammet – EU:s femårsplan för sammanblandande av problemområdena "inre och yttre säkerhet och migration". Enligt EU är människors fria rörlighet ett säkerhetsproblem. Stockholmsprogrammet är, liksom gränserna som det är ett direktiv för, inte platsspecifikt. Dess skugga faller över oss alla och skapar barriärer i vår vardag, mellan den som får vara med och den som fråntas rätten att existera.

Nästa sommar har Stockholmsprogrammet nått halva sin livstid. I och med det kommer vi att sätta fokus på, söka upp och attackera de platser och strukturer som är fysiska manifesteringar av ett program för vithetsnormens totala hegemoni. Det här gäller statliga myndigheter och alla företag som på något sätt tjänar på genomförandet av deportationer, byggandet och driften av förvar och alla människor som "bara gör sitt jobb".

Vi anordnar detta läger för att vi anser att mänskligheten är värd en vision om ett annat liv, en tillvaro av ömsesidigt förtroende, kärlek och hjälpsamhet. Vi vill samlas för att dela varandras kreativitet, för ett tag leva vår vision, rikta vår ilska mot det som idag omöjliggör den.

Därför bjuder vi in alla organisationer, grupper, individer och kollektiv att delta och bidra efter förmåga. Rörelsen för global solidaritet och frihet från förtryck har det senaste året visat att den inte bara tänker knacka på dörren och invänta svar – om inte alla dörrar är öppna kommer inte huset att stå kvar.

Läs mer om lägret på anarkisterna.com/noborder-stockholm

Blå ångest. Monsieur P Curie läser en bok om sitt **strålande jobb**.

Det är sällan man får chansen att läsa en modern, ny och aktuell skönlitterär bok som handlar om det man själv arbetare med. Förståelsen för hur viktiga arbetarförfattarna har varit och är stiger när man får uppleva det. Bokens huvudperson och jag har liknande jobb. En sorts odefinierat säsongsarbete i kärnkraftsindustrin. Jag kallas oftast för sanerare. Vi jobbar mest på sommarhalvåret då behovet av elektricitet är som minst. Det kallas för revision när man stänger ner och genomför den årliga servicen och uppgraderingarna.

Många saker är likadana i Frankrike och Sverige. Vissa skillnader noterar jag direkt, där är det en nästan total frånvaro av kvinnor, det är det inte i Sverige. Men dosimeter och Muroroadräkt känns igen. Likadant med mer obehagliga saker, som hur man håller koll på hur mycket radioaktiv dos man tar och hur svårt det kan vara att vänja sig vid den annorlunda arbetsmiljön. Jag minns hur vi i början hela tiden kollade på våra dosimetrar och berättade för varandra hur mycket dos vi tagit. Men man vänjer sig. Nu krävs det rätt mycket för att man ska reagera.

Första gången mätaren varnade var väldigt jobbig och man kunde inte fort nog komma iväg till ett område med lägre strålning. Det är fortfarande jobbigt när det varnar och ska så vara. I boken beskrivs hur en person helt enkelt inte klarar av det och får ledas bort från kanten till reaktorbassängen för att han inte klarade av att klättra ner och rengöra. Och det är en obehaglig känsla som byggs upp när man klär på sig skyddsdräkten och får på sig en ansiktsmask, det är väldigt tydligt vad man ska utsättas för.

Den kollision som blir mellan obehaget och solidariteten med arbetskamraterna beskrivs på ett hårt, men tydligt och bra sätt i boken. Dosen delas mellan kamraterna. Vissa tekniska saker känns också igen. Amerikanska Westinghouse tryckvattenreaktor finns även i Sverige, även om de flesta svenska reaktorer är kokvattenreaktorer.

En stor del av boken tar upp hur säsongsarbete ofta fungerar idag. Det är bemanningsföretag eller underentreprenörer som man arbetar åt, inte kraftbolagen. Situationen i Frankrike verkar vara ännu mer extrem än i Sverige. Resandet mellan de olika arbetsplatserna och boendet i husvagn eller tillfälliga lägenheter tas också upp. Hur vi mot en relativt bra lön får ett uppsplittrat liv som dikteras av marknaden. Det är en situation som delas av fler och fler på dagens arbetsmarknad.

I boken beskrivs även hur de hela tiden aktar sig för att komma upp till årsdosen, så att de ska kunna jobba så stor del av året som möjligt. För når man upp till den så är det färdigarbetat för det året. Jag har själv aldrig varit i närheten av årsdosen, men jag kan förstå känslan. Man är ju som mest attraktiv om man kan göra vilka jobb som helst. Tjernobylkatastrofen beskrivs också på ett bra och kortfattat vis i boken. Sen boken kom så har vi även haft olyckan i Fukushima. Som om det inte räckte med bevis för hur farlig och cynisk den marknad som vill ha kärnkraft är. Lika blå som vattnet i reaktorbassängen.

***Reaktorn**, Elisabeth Filhol, Sekwa Förlag 2011*

Brandförsäljare vs **äkta rebell**

Brandförsäljare: Köpa en Brand?
Ung punkrebell: Kostar den mycket?
Brandförsäljare: 50 kronor. Inte mer än ciderburken du håller i.
Ung punkrebell: Den köpte jag för 10 spänn av en snubbe därborta.
Brandförsäljare: Okej, du får rabatt på tidningen.
Ung punkrebell: Det där är en bok.
Brandförsäljare: Nej, det är en tidning.
Ung punkrebell: Det är en bok. Hatar ni Fredrik?
Brandförsäljare: Eh, Reinfeldt? Vi hatar alla politiker. Alla ska bort.
Ung punkrebell: Lär man sig något av att läsa den boken?
Brandförsäljare: Den innehåller texter om protesterna i Grekland och Spanien.
Ung punkrebell: Hatar de också Fredrik?

Staten som **satiriker**

1 § Anställda inom polisen skall i arbetet uppträda på ett sätt som inger förtroende och aktning. De skall uppträda hövligt, hänsynsfullt och med fasthet samt iaktta självbehärskning och undvika vad som kan uppfattas som utslag av ovänlighet eller småaktighet.

2 § Skadas någon till följd av ingripande av en polisman och är skadan inte obetydlig, skall den polismannen genast se till att den skadade får den vård som behövs och anmäla det inträffade till sin förman.

Illustration: Rasmus Svensson

Upploppens tid. Stefan Jonsson om vår tids **bullrigaste och tystaste kampform**.

För tre år sedan gav den franske historikern Jean Nicolas ut en stor bok om franska folkresningar i tidig modern historia: *La Rébellion francaise*, 1661-1789. Det var ungefär samtidigt som den svenske historikern Mats Adolfsson gav ut sitt trebandsverk Svenska uppror, där allsköns folkresningar förtecknas i kronologisk ordning och beskrivs i korta notiser.

Nicolas gick igenom 8 528 folkresningar – så många fann han omnämnda i källorna. Vilka var de vanligaste anledningarna till revolt? Nummer ett: våldsamt motstånd mot skattefogdar. Nummer två: motstånd mot polis, militär och rättsväsende. Nummer tre: hungerkravaller, folk tog till våld när de inte kunde äta sig mätta.

Och i dag? En annan fransman, antropologen Alain Bertho, gav för två år sedan ut sin bok Le temps de émeutes ("Upprorens tid"; Bayard Editions). Sedan 1990-talet har Bertho "samlat" på revolter och uppror. Tidigt anade han att de sista åren av 1990-talet innebar början på en ny politisk cykel präglad av allt fler folkliga resningar, inte bara i Västvärlden utan även på Madagaskar, Sri Lanka, Kina, Guadeloupe, Algeriet, ja, överallt.

Även Bertho kategoriserar revolternas utlösande orsak. Ofta handlar det om att en ung människa orättfärdigt fått sätta livet till. Ofta handlar det också om organiserade protester mot politiska toppmöten som övergått i våld när polisen gripit in på fel sätt. Men vanligast är protester mot att livet blivit för dyrt och omöjligt att få ihop – vid tusentals tillfällen de senaste två årtiondena har människor drabbat samman med ordningsmakten när de protesterat mot matpriser, eltariffer, biljettpriser, bristen på jobb, och så vidare.

Berthos bok har knappast minskat i aktualitet det senaste året. I dag är han en av de mest anlitade forskarna i franska massmedier. Han har ombetts förklara den arabiska våren, direktdemokratin och de dagliga kravallerna runt Syntagmatorget i Aten, vreden i Storbritannien samt mycket annat.

Vad betyder upproren? Glöm mediernas kommentarer och politikernas diskurs, föreslår Bertho. Ett folkligt uppror kan man bara lära känna genom att ge sig in i mängden. Då märker man att upproret oscillerar mellan tystnaden och det öronbedövande oväsendet.

Bertho tecknar en vredens geografi som vittnar om de politiska institutionernas bankrutt. Ska man finna upprorens rot bör man söka i det som politiken inte säger och inte ser, och det som den vägrar att benämna eller se. Vad är det? Alla som hamnat utanför. Vare sig resningarna äger rum i så kallade demokratier eller diktaturer så vittnar de om statsmaktens legitimitetsförlust, dess skriande oförmåga att representera folkets intressen. Upproret bemöter makten med samma våldsamma illojalitet som makten sedan länge visat sina medborgare.

Så sett visar upproren i dagens värld vad demokratin i dess rena, råa form vill säga, menar Bertho. Att vi lever i upprorens tid innebär att vi inte längre – eller ännu – lever i demokratins tid. Därför lönar det sig inte heller att bekämpa eller slå ner uppror. Det bästa man kan göra är att ge plats åt dem i politiken, så att tystnaden och oväsendet kan förvandlas till ord – och så att demokratin kan återvända när det blir en ny dag.

***Stefan Jonsson** är kritiker och författare, professor i etnicitet vid Institutet för forskning om migration, etnicitet och samhälle (REMESO), Linköpings universitet*

***Le Temps des émeutes**, Alain Bertho, Bayrad Éditions 2009*

Erik Ringborg **Sånger i yxtid**

Jag hörde att i
anarkins dagar
gavs vi frihet till,
men nu ges vi frihet från
Jag undrade vad en frihet
omringad av taggtråd
var
så med värkande ben
fortsatte jag att leva mitt
kalejdoskopliv
i väntan på
lotusställningarnas mellandagsrea

Om du också har växtvärk
följ mig
så målar vi friheter
i grusgångarna
och springer ikapp
på den nya
vårtrottoaren
med dom nya kardborreskorna

Gerda Christenson

Feminism är att lägga sig i

Illustration: Falsk

Det personliga är politiskt. Feminismens uppgift är att ifrågasätta allt - särskilt när vänstern kapitulerat för individualismen.

En vuxen man utsätter under flera dygn en för honom främmande, omyndig tonårsflicka för fysisk och verbal sexuell misshandel och förnedring. Han frias i tingsrätt och hovrätt, som sätter total tilltro till hans version, där han hävdar att hon bad om det. Flickan däremot avfärdas av hovrätten som icke trovärdig.

Allt som han gör mot henne är hennes ansvar, aldrig hans. Hon bad om det. Hon bad honom att göra det värsta. Hon – den omyndiga flickan – får skylla sig själv, han – den vuxne mannen – ansvarsbefrias.
Ja, vi har hört det förut.

På Dagens Nyheters ledarsida kallas domen ”En feministisk seger”. I Fria Tidningar skriver Xzenu Cronström Beskow under rubriken ”Respektera unga sadomasochister”. Höger- och vänstermedier är som så ofta när det handlar om mäns sexuella tillgång till kvinnokroppar överens: det är *moralism* att ifrågasätta det som hänt, vi måste respektera dem som vill utöva samtyckande sadomasochistiskt sex! (Och om tjejen säger något annat i rättssalen har hon säkert bara ändrat sig.) Höger- och vänstermediernas gemensamma uppmaningar är alltså att vi inte ska ifrågasätta någons *sex*.

Det är med andra ord så långt ifrån en feministisk analys som någon kan komma. Feminister har alltid lagt sig i synen på sex, både den samhälleliga och de enskildas. Medan män tjatat om att vi inte kan lägga oss i vad folk gör i sängen, drev feminister igenom sådant som att kvinnomisshandel, incest och våldtäkt inom äktenskapet – alltså sådant som ”folk” gjorde/gör (bland annat) hemma i sängen – inte längre skulle ses som en privatsak, utan som det brott mot kvinnors mänskliga rättigheter som det faktiskt är. Det personliga är politiskt. Våra förmödrar beskrev redan på 1800-talet sexualiteten som en social konstruktion. För oss har våra feministiska diskussioner öppnat för nya möjligheter att se på sexualitet och att ha sex. I kvinnorörelsen har vi alldeles påtagligt kunnat se hur tjejer och kvinnor har känt sin lust och sexualitet växa och ta sig nya uttryck.

Förr höll vänstern med ibland. Men nu gäller visst inte det längre. Inte ens för alla feminister? Kanske är det individualismen, som tillsammans med den alltför vanliga tolkningen av queer, gjort att allt plötsligt har blivit så låst. Som om allt handlade om biologi. Du *är* sådan eller sådan sexuellt (till exempel sadist/masochist) – och det ska ingen annan ha någon åsikt om!

Men feminism är att ifrågasätta allt – inklusive sex. Feminismen har aldrig trott på att killar och män skulle ha ett biologiskt behov av att fysiskt och psykiskt misshandla och förnedra tjejer och kvinnor för att kunna bli tillfredsställda sexuellt. De får lära sig att tända på det. Precis som vi tjejer och kvinnor får lära oss att tända på vår egen underordning. Vi behöver bara läsa böcker, tidningar, gå ut på internet, kolla på film, lyssna på musik, spela dataspel och så vidare för att möta den massiva påverkan överallt omkring oss.

Så frågan är egentligen: vad är radikalt? Att inordna sig i den sexualiserade könsmaktsstruktur som samhället påbjuder och hålla käften? Eller kanske, att ifrågasätta allt?

Gerda Christenson är aktivist i Kvinnofronten. Se Kvinnofronten.nu